

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ**

**Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΚΑΛΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΣΤΗ
ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ
ΜΕ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ**

**"THE PRINCIPLE OF GOOD FAITH IN MARINE INSURANCE AND ITS
RELATIONSHIP WITH GREEK LAW"**

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΑΠΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

Διπλωματική Εργασία

*που υποβλήθηκε στο Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως
μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών
στην Ναυτιλία*

Πειραιάς

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2024

ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ / ΖΗΤΗΜΑΤΑ COPYRIGHT

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη Διπλωματική Εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Ναυτιλία έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.

Επίσης δηλώνεται ότι ως το άτομο, το οποίο εκπόνησε την διπλωματική εργασία φέρω ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στη βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (μη-εμπορικός, εκπαιδευτικός, ερευνητικός), της φύσης του υλικού που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες ή χάρτες), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος που χρησιμοποιείται σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή στην γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου».

Ο Δηλών

Χαράλαμπος Καπαθανασιάδης

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή που ορίστηκε από τη ΓΣ του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Ναυτιλία.

Τα μέλη της Επιτροπής:

- **Γεώργιος Δανιήλ (Επιβλέπων)**
- **Διονύσιος Πολέμης**
- **Ιωάννης Λαγούδης**

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς δεν υποδηλώνει αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία με τίτλο «Η αρχή της καλής πίστης στη θαλάσσια ασφάλιση και η σχέση της με το ελληνικό δίκαιο» αποτελεί την ολοκλήρωση των σπουδών μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών σπουδών στην Ναυτιλία του Τμήματος Ναυτιλιακών σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Με την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής αισθάνομαι την επιθυμία να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στους καθηγητές-μέλη του συγκεκριμένου Μεταπτυχιακού Προγράμματος για αυτό το μοναδικό ταξίδι στο χώρο στην Ναυτιλία.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Γεώργιο Δανιήλ για τις πολύτιμες συμβουλές του και τους εξέχοντες καθηγητές της τριμελούς επιτροπής κ. Διονύσιο Πολέμη και κ. Ιωάννη Λαγούδη.

Τέλος, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στην σύζυγό μου και στη μοναχοκόρη μου, για την συμπαράσταση και την κατανόηση τους για τον οικογενειακό χρόνο που τους στέρησα.

Πίνακας περιεχομένων

ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ / ΖΗΤΗΜΑΤΑ COPYRIGHT	2
ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	3
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	7
ABSTRACT.....	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ.....	11
1.1. Ο κίνδυνος και η μεταφορά του σε τρίτο στο πλαίσιο της ασφάλισης.....	11
1.2. Ασφάλιση και ασφαλιστική σύμβαση	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	18
2.1. Εισαγωγικά στοιχεία για την θαλάσσια ασφάλιση	18
2.2. Η έννοια του κινδύνου στη θαλάσσια ασφάλιση.....	20
2.3. Τύποι Θαλάσσιας Ασφάλισης.....	22
2.4. Ασφαλιστικό συμφέρον στη θαλάσσια ασφάλιση	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΙΝΔ	27
3.1: Κύριες & Δευτερεύουσες υποχρεώσεις	27
3.2: Κύριες Υποχρεώσεις των Μερών στη Θαλάσσια Ασφάλιση στο Αγγλικό και στο Ελληνικό δίκαιο.....	31
3.3: Δευτερεύουσες Υποχρεώσεις που πηγάζουν από την Καλή Πίστη	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ «ΚΑΛΗΣ ΠΙΣΤΗΣ» ΣΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ.....	34
4.1 Η έννοια της "καλής πίστης" στο αγγλικό νομικό σύστημα	34
4.2 Οι αλλαγές που επέφερε η Insurance Act 2015 ως προς την αρχή της καλής πίστης στο αγγλικό δίκαιο	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΤΑΤΗΣ ΚΑΛΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΣΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ.....	40
5.1. Η αρχή της uberrimae fidei	40
5.2. Marine Insurance Act 1906 και η εφαρμογή της αρχής μέσα από τη νομολογία.....	42
5.3. Ανάλυση της Υπόθεσης “The Star Sea (2001)” και η σημασία της ισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των ασφαλισμένων και των ασφαλιστών.....	55

5.4. Ανάλυση της Υπόθεσης “The Kriti Rex (1996)” και η παραβίαση από πλευράς ναυλωτή της Υπέρτατης Καλής Πίστης	57
5.5. Ανάλυση της Υπόθεσης “The Litsion Pride (1985)” και η παραβίαση από πλευράς πλοιοκτήτη της Υπέρτατης Καλής Πίστης	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ.....	59
6.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	59
6.2. Η καλή πίστη στον ελληνικό αστικό κώδικα	60
6.3. Η ηθική έναντι της νομικής αρχής της καλής πίστης	69
6.4. Δευτερεύουσες υποχρεώσεις του ασφαλισμένου όπου εξειδικεύεται η αρχή της καλής πίστης και η σχέση τους με τα ασφαλιστικά βάρη του ελληνικού δικαίου	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΥΠΕΡΤΑΤΗΣ ΚΑΛΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ.....	74
7.1. Η ερμηνεία της υπέρτατης καλή πίστης στο δίκαιο της θαλάσσιας ασφάλισης	74
7.2. Μελλοντικές τάσεις και εξελίξεις που ενδέχεται να επηρεάσουν τον τομέα της θαλάσσιας ασφάλισης	89
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	90
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	95

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αρχή της υπέρτατης καλής πίστης η οποία προέρχεται από τον αγγλικό νόμο περί θαλάσσιας ασφάλισης θεωρείται σε διεθνές πλέον επίπεδο κομβικής σημασίας στο πλαίσιο του ασφαλιστικού δικαίου η οποία χαρακτηρίζει την ιδιαιτερότητα της ασφαλιστικής σύμβασης. Η ανάλυση της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης, οδηγεί σε θεωρητική σύγκριση με την αρχή της καλής πίστης και έχει ιδιαίτερη πρακτική σημασία δεδομένου ότι στις ναυτασφαλιστικές συναλλαγές, κατά διεθνή συναλλακτική συνήθεια, επιλέγεται, από τους συμβαλλομένους ο αγγλικός νόμος για την θαλάσσια ασφάλιση με σχετική ρήτρα στους όρους ασφάλισης. Η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να προσεγγίσει εννοιολογικά την «υπέρτατη καλή πίστη», οριοθετώντας την ως αυτοτελή αρχή του αγγλικού ασφαλιστικού δικαίου και να αποσαφηνίσει τις δογματικές της διαστάσεις σε σχέση με την αρχή της καλής πίστης, όπως αυτή είναι γνωστή στα ευρωπαϊκά ηπειρωτικά δίκαια της ιστορικής παράδοσης των αστικών κωδίκων.

ABSTRACT

The principle of the utmost good faith which comes from the English law on marine insurance is considered at an international level now of pivotal importance in the context of insurance law which characterizes the particularity of the insurance contract. The analysis of the principle of utmost good faith leads to a theoretical comparison with the principle of good faith, and is of particular importance given that in marine insurance transactions, according to international trading custom, the parties choose the English law for marine insurance with relevant clause in the insurance terms. The present paper aspires to conceptually approach the "utmost good faith", delineating it as an independent principle of English insurance law and to clarify its doctrinal dimensions in relation to the principle of good faith, as it is known in the European continental law of the historical tradition of civil codes.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το δίκαιο της θαλάσσιας ασφάλισης αποτελεί σημαντικό κλάδο του δικαίου του διεθνούς εμπορίου και του ναυτιλιακού δικαίου που έχει σημαντική διεθνή σημασία. Υπ'αυτή την έννοια η θαλάσσια ασφάλιση αποτελεί το σημαντικότερο κλάδο της ασφάλισης ζημιών με κρίσιμη σημασία για την οικονομία δεδομένου ότι συνδέεται άμεσα με την προστασία του θαλασσίου εμπορίου από τις απώλειες που ενδεχομένως μπορεί να προκληθούν ως συνέπεια επέλευσης θαλασσίων κινδύνων, ιδιαίτερα δε αν συνυπολογισθεί ότι ο κλάδος της ναυτιλίας είναι ευάλωτος σε μεγάλους κινδύνους με ανυπολόγιστες συνέπειες. Μέσω της θαλάσσιας ασφάλισης, ο ασφαλισμένος έχει την δυνατότητα να αντιμετωπίσει ευχερέστερα, τα δυσμενή αποτελέσματα καθώς και τις τεράστιες οικονομικές συνέπειες από την επέλευση ενός κινδύνου, που μπορούν να πλήξουν σημαντικά αγαθά του, όπως η περιουσία, και να λειτουργήσουν ανασταλτικά στην ανάληψη οποιασδήποτε μελλοντικής δραστηριότητας. Παράλληλα καθώς ο φόβος μιας οικονομικής καταστροφής, ως προϊόν της επέλευσης ενός κινδύνου κατά την άσκηση ενός ναυτικού επιχειρησιακού εγχειρήματος παρακωλύει την υλοποίηση μεγάλων και σημαντικών επενδύσεων στο χώρο της ναυτιλίας περιορίζοντας όπως είναι φυσικό, το εύρος της σχετικής δραστηριοποίησης. Αυτό σημαίνει ότι μέσω της θαλάσσιας ασφάλισης, επιτυγχάνεται η εξασφάλιση από τους θαλασσίους κινδύνους και αντιμετωπίζονται με επιτυχία οι προαναφερθέντες παράγοντες που δρουν αποτρεπτικά στην πρόοδο και ανάπτυξη κυρίως της θαλάσσιας εμπορικής δραστηριότητας.

Για τους λόγους που προαναφέρθηκαν η θαλάσσια ασφάλιση παρέχει τη δυνατότητα ανάληψης ευρύτερων επιχειρησιακών εγχειρημάτων, από τους δρώντες στο σχετικό χώρο, χωρίς την ανασφάλεια που μπορεί να δημιουργήσει η πιθανότητα επέλευσης μεγάλου και σοβαρού κινδύνου. Παράλληλα ο πληττόμενος επιχειρηματίας στο χώρο της ναυτιλίας, από την ενδεχόμενη επέλευση ενός κινδύνου, μέσω της θαλάσσιας ασφάλισης και αφού λάβει την δικαιούμενη ασφαλιστική αποζημίωση, έχει τη δυνατότητα τάχιστα επαναδραστηριοποίησης και συνέχισης της επιχειρηματικής του δραστηριότητας στο πλαίσιο του παραγωγικού μηχανισμού.

Η παρούσα διπλωματική διαρθρώνεται σε επτά κεφάλαια. Στο Κεφάλαιο 1 θα αναλυθούν οι έννοιες του κινδύνου και της ασφάλισης, ενώ στο Κεφάλαιο 2 το θέμα

της θαλάσσιας ασφάλισης. Στο Κεφάλαιο 3 θα αναλυθούν οι υποχρεώσεις των μερών στη θαλάσσια ασφάλιση στο Ελληνικό και στο Αγγλικό δίκαιο με τις αλλαγές στον Ελληνικό ΚΙΝΔ, ενώ αντίστοιχα στο Κεφάλαιο 4 η αρχή της καλής πίστης στην αγγλική έννομη τάξη. Στο κεφάλαιο 5 θα αναλυθεί η αρχή της υπέρτατης καλής πίστης στο Αγγλικό δίκαιο και στο κεφάλαιο 6 θα αναλυθεί η έννοια της καλής πίστης στην Ελληνική έννομη τάξη. Τέλος, στο κεφάλαιο 7 θα αναλυθεί η έννοια της υπέρτατης καλής πίστης στο δίκαιο της θαλάσσιας ασφάλισης με αναφορά στις μελλοντικές τάσεις ου ενδέχεται να επηρεάσουν τον τομέα της θαλάσσιας ασφάλισης. Στο καταληκτικό τμήμα των συμπερασμάτων θα γίνει μια γενική σύνοψη των ομοιοτήτων και των διαφορών της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης στην σύμβαση ναυτικής ασφάλισης στις δυο έννομες τάξεις και θα εξαχθούν βασικά συμπεράσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

1.1. Ο κίνδυνος και η μεταφορά του σε τρίτο στο πλαίσιο της ασφάλισης

Ο κίνδυνος είναι ένα διαδεδομένο μέρος της ζωής, δεδομένου ότι η ανθρώπινη γνώση φοβάται την εμφάνιση κινδύνου σε κάθε γεγονός και πτυχή της ζωής (Li et al. 2020). Στο οικονομικό και χρηματοπιστωτικό πλαίσιο στο οποίο λειτουργούν σήμερα τράπεζες, εταιρείες (συμπεριλαμβανομένων των ναυτιλιακών εταιρειών) και χρηματοπιστωτικοί διαμεσολαβητές, οι κρίσεις και οι εταιρικές αναδιαρθρώσεις έχουν δώσει μεγάλη προσοχή στο πρόβλημα της εκτίμησης, του ελέγχου και της διαχείρισης κινδύνου (Luhmann, 2015).

Ο όρος κίνδυνος χρησιμοποιείται για να υποδείξει ένα οικονομικά δυσμενές ενδεχόμενο. Ο κίνδυνος ορίζεται συνήθως ως η οικονομική συνέπεια ενός αβέβαιου γεγονότος που μπορεί να οδηγήσει σε ζημίες για τις εταιρείες και τους εμπλεκόμενους δρώντες. Ειδικότερα, στη θεωρία των κινδύνων, ως κίνδυνος νοείται η οικονομική απώλεια που ενδέχεται να προκύψει είτε από κάποιο α) φυσικό κίνδυνο (θάνατο, ασθένεια, ναυάγιο, πυρκαγιά, θεομηνία κ.ο.κ.), είτε από β) ανθρώπινη πράξη (τροχαίο ατύχημα κ.ο.κ.), είτε γ) στο πλαίσιο άσκησης οικονομικής δραστηριότητας (επιχειρηματικά, επενδυτικά, συναλλαγματικά, κ.α. ρίσκα). (Jaeger et al., 2021).

Στην πραγματικότητα, η δραστηριότητα των περισσότερων εταιρειών περιλαμβάνει έκθεση σε διάφορους τύπους κινδύνων, οι οποίοι, αφενός αποτελούν προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων και την επίτευξη ευνοϊκών αποδόσεων για τις εταιρείες, αφετέρου συνεπάγονται τον κίνδυνο να οδηγήσουν σε δυσμενείς καταστάσεις, λόγω της επέλευσής του. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να επεξεργαστούμε και να αναπτύξουμε πολιτικές διαχείρισης κινδύνου και να εντοπίσουμε τις λύσεις που πρέπει να παρέχουμε στην αγορά για τη μείωση των επιπτώσεων που μπορεί να έχει η πιθανή ζημιά στα εταιρικά κέρδη και στην επιβίωση της εταιρείας (Fillmore & Attkins, 2017).

Δεδομένου ότι ο κίνδυνος είναι ένα ουσιαστικό συστατικό σε κάθε οικονομικό σύστημα, είναι απαραίτητο να υιοθετήσουμε συμπεριφορές που μας επιτρέπουν να προφυλαχτούμε από γεγονότα που, αν και απίθανα, θα μπορούσαν να προκαλέσουν

σοβαρές συνέπειες. Το πρώτο βήμα είναι ο εντοπισμός του κινδύνου και η αξιολόγηση ενώ το δεύτερο συνίσταται, αντίθετα, στην αποφυγή του ή στον έλεγχο του ή στη μεταφορά του (Douglas, 2022).

Με άλλα λόγια, υπάρχουν τρεις τρόποι διαχείρισης του κινδύνου: η αποφυγή, ο έλεγχος ή η μεταφορά του. Μέσω του τρίτου τρόπου, ο κίνδυνος τον οποίο ένα άτομο δεν θέλει να αναλάβει μεταβιβάζεται σε τρίτο. Ο τρίτος που αναλαμβάνει τον κίνδυνο είναι η ασφαλιστική εταιρεία που αναλαμβάνει, με καταβολή ασφαλιστρού, να αποζημιώσει τις ζημιές που υπέστη από την επέλευση του γεγονότος που προβλέπεται στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Για την άρση των αρνητικών συνεπειών που σχετίζονται με ένα τυχαίο γεγονός, είναι δυνατή η σύναψη ενός ασφαλιστηρίου συμβολαίου με το οποίο ο κίνδυνος, με την επιφύλαξη της εμφάνισης ενός δεδομένου γεγονότος, μεταφέρεται σε άλλο άτομο ή σε ασφαλιστική εταιρεία. Πιο συγκεκριμένα, ο ασφαλισμένος, αντί να αναλάβει τις ζημιές, μπορεί να μεταφέρει τον κίνδυνο σε μια εξειδικευμένη εταιρεία ή σε τρίτο οικονομικό φορέα. Η μεταφορά του κινδύνου μπορεί έτσι να ελαχιστοποιήσει ή να εξαλείψει τις πιθανές επιζήμιες συνέπειες των αξιώσεων στην οικονομική και χρηματοπιστωτική ισορροπία (Fillmore & Attkins, 2017).

Ο ρόλος της ασφάλισης συνιστά υπ' αυτή την έννοια, έναν τρόπο προστασίας από τους κινδύνους με τους οποίους οι άνθρωποι έρχονται καθημερινά σε επαφή. Η ασφάλιση καθώς και η σχετική παρασχεθείσα από αυτήν, ασφαλιστική κάλυψη μπορεί να εμφανίζεται με διάφορους τύπους και έκταση προστασίας, ανάλογα με τις επικρατούσες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες σε δεδομένους κοινωνικούς σχηματισμούς. Μια κρίσιμη διάκριση της ασφάλισης είναι αυτή μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής ασφάλισης (Ferrentino & Vota, 2020).

Η βασικότερη διαφορά μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών ασφαλίσεων εδράζεται στην φύση του ασφαλιστικού φορέα που αναλαμβάνει την κάλυψη των ασφαλιστικών αποζημιώσεων. Ειδικότερα, όσον αφορά την ιδιωτική ασφάλιση, ένα Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) ή ένας ιδιώτης ελεύθερος επαγγελματίας του χώρου είναι επιφορτισμένος με την υποχρέωση να συλλέγει τα ασφάλιστρα που καταβάλλουν οι ασφαλισμένοι και συνεπώς να παρέχει την κατάλληλη ασφαλιστική κάλυψη. Αντίθετα, στην δημόσια ασφάλιση η οποία ονομάζεται κοινωνική ασφάλιση

το εν λόγω έργο αναλαμβάνει είτε η κυβέρνηση είτε κάποιο Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΙΔΔ) (Ferrentino & Vota, 2020).

Ο ρόλος των φορέων της ιδιωτικής ασφάλισης συνίσταται στη συστηματική παροχή προστασίας έναντι των συνεπειών που προκαλούνται από την επέλευση των κινδύνων. Στο πλαίσιο της κοινωνίας κινδύνων, όπου μια μεγάλη κοινωνία προσώπων κινδυνεύουν από παρεμφερείς κινδύνους, ο φορέας της ασφάλισης λειτουργεί ως βασικός διαχειριστής αυτού του πλήθους των κινδύνων, έχοντας λάβει για αυτό τον σκοπό το αναλογούν αντίτιμο, δηλαδή το ασφάλιστρο (Gründl et al., 2016).

Κύριος, δηλαδή, και βασικός παράγοντας που απαιτείται να υφίσταται στο πλαίσιο της ασφάλισης είναι η κοινωνία κινδύνων, δηλαδή το να υπάρχει μια ομάδα ατόμων τα οποία υπόκεινται σε όμοιους κινδύνους. Η ασφάλιση καλύπτει μια ανάγκη και έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα, αφού ο ασφαλισμένος προκειμένου να επιδιώξει ασφάλιση πρέπει να παράσχει ένα αντίτιμο στον ασφαλιστή, το αποκαλούμενο ασφάλιστρο. Με τον όρο ασφάλιση, λοιπόν, νοείται γενικά η εξασφάλιση από διάφορους κινδύνους στους οποίους εκτίθεται ο άνθρωπος (Gründl et al., 2016).

Προφανώς, η ασφάλιση έναντι ενός συγκεκριμένου γεγονότος δεν συνεπάγεται την αποφυγή της εμφάνισής του, αλλά μάλλον την προστασία από τις αρνητικές επιπτώσεις που σχετίζονται με το συγκεκριμένο γεγονός και αυτό μεταφράζεται σε παροχή, από τον ασφαλιστή, εγγυήσεων περιουσιακών στοιχείων για τον ασφαλισμένο, μέσω μελλοντικής και πιθανής απόδοσης. Η δυνατότητα επιβίωσης μπορεί να εξεταστεί κυρίως από δύο οπτικές γωνίες. Η πρώτη εστιάζει στη συνολική έκθεση της εταιρείας στις πηγές κινδύνου (τεχνικές, οικονομικές ή απλώς γενικές καταστάσεις κινδύνου). Η δεύτερη, εξετάζει αντ' αυτού τη διαθεσιμότητα ενός κεφαλαίου ασφαλείας που μπορεί να επαρκεί για την αντιμετώπιση απροσδόκητων απωλειών και την υπέρβαση πιθανών κρίσεων (Ferrentino & Vota, 2020).

Η ασφάλιση παρέχει οικονομική ασφάλεια έναντι απίθανων ζημιών που σχετίζονται με συγκεκριμένα γεγονότα που μπορεί να συμβούν σε έναν ανάδοχο. Μέσω της αρχής του Ισχυρού Νόμου των Μεγάλων Αριθμών και της ομαδοποίησης των κινδύνων (The Strong Law of Large Numbers) σύμφωνα με την οποία, ομαδοποιούνται οι διάφορες περιπτώσεις με παρόμοια χαρακτηριστικά και εάν υπάρχει μεγάλος αριθμός ομοιογενών περιπτώσεων, τότε οι απώλειες μπορεί να

γίνουν στατιστικά προβλέψιμες ως προς τη μέση συχνότητα και τη σοβαρότητά τους η ασφάλιση κατανέμει τις αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις αυτών των ζημιών σε μια ομάδα παρόμοιων κινδύνων με την πάροδο του χρόνου. Δεδομένου ότι το μέλλον είναι αβέβαιο, η αβεβαιότητα της ζημίας παραμένει τόσο για τον αντισυμβαλλόμενο (στο βαθμό που ο κίνδυνος δεν είναι ασφαλισμένος) όσο και για τον ασφαλιστή και αυτή η πιθανή απώλεια οφείλεται τόσο στον κίνδυνο όσο και στην αβεβαιότητα (Gründl et al., 2016).

Ο κίνδυνος και η αβεβαιότητα είναι, στην πραγματικότητα, θεμελιώδεις για τη λειτουργία της ασφάλισης και οι πηγές τους πρέπει να κατανοηθούν και να αναγνωριστούν προκειμένου να εκτελεστεί σωστά η λειτουργία διαχείρισης κινδύνου από έναν ασφαλιστή. Είναι σημαντικό να γίνει διάκριση μεταξύ των εννοιών του κινδύνου και της αβεβαιότητας, καθώς ο κίνδυνος είναι η επίδραση των πραγματικών αποτελεσμάτων που διαφέρουν από τα αναμενόμενα αποτελέσματα λόγω της στοχαστικής φύσης των ίδιων, αντίθετα η αβεβαιότητα αντιπροσωπεύει μια μη μετρήσιμη ή άγνωστη διακύμανση των αποτελεσμάτων (Bühlmann, 2019).

Στόχος δεν είναι η εξάλειψη των κινδύνων και των αβεβαιοτήτων, οι οποίες είναι εγγενείς στην ασφαλιστική δραστηριότητα, αλλά η διαχείρισή τους με οικονομικά υγιή τρόπο, μέσω κατάλληλων τεχνικών όπως ο επιμερισμός κινδύνου, τα οφέλη κ.λπ. Ο κίνδυνος και η αβεβαιότητα που σχετίζεται με ένα χαρτοφυλάκιο πολιτικών ή μια εταιρεία/όμιλο μπορεί να προέρχεται από πολλαπλές πηγές. Αυτές οι πηγές μπορεί να είναι ή όχι συσχετισμένες ή αλληλεξαρτώμενες. Οι σχέσεις τους δημιουργούν αβεβαιότητα εξάρτησης, η οποία μπορεί να διαφέρει ανάλογα με την κατάσταση (για παράδειγμα, η συσχέτιση μεταξύ πηγών σε καταστάσεις όπως η πιστωτική αθέτηση μπορεί να αυξηθεί σημαντικά σε αντίξοες συνθήκες όπως η ύφεση). Αυτές οι πηγές κινδύνου και αβεβαιότητας διαφέρουν ως προς την κάλυψη, την αγορά, το σύστημα διανομής και τη δικαιοδοσία. Ο αντίκτυπος του κινδύνου και οι συναφείς συνέπειές του φαίνονται σε όλα τα στοιχεία της ζωής και της εργασίας, συμπεριλαμβανομένων γεγονότων που σχετίζονται με τη θάλασσα, τα οποία αποτελούν το πρωταρχικό θεμέλιο πίσω από τη ναυτική ασφάλιση και την αξιολόγηση κινδύνου (Bühlmann, 2019).

1.2. Ασφάλιση και ασφαλιστική σύμβαση

Η έννοια της ασφαλιστικής σύμβασης καθαυτής δεν είναι ταυτόσημη με την έννοια της ασφάλισης. Η ασφαλιστική σύμβαση είναι η συνομολόγηση συμφωνίας μεταξύ δυο μερών για παροχή ασφάλειας η οποία συμφωνία έχει λάβει νομική μορφή και συνεπώς απ' αυτήν απορρέει η υποχρέωση παροχής της συμφωνηθείσας ασφάλειας στην περίπτωση που επέλθει ο ασφαλιστικός κίνδυνος (Feinman, 2018; Eggers et al., 2004).

Στο πλαίσιο του ελληνικού δικαίου ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν. 2496/1997 – ΑσφΝ (Ασφαλιστικός Νόμος) «Με την ασφαλιστική σύμβαση η ασφαλιστική επιχείρηση (ασφαλιστής) αναλαμβάνει την υποχρέωση έναντι του συμβαλλόμενου της (λήπτη της ασφάλισης) ή του τρίτου, έναντι ασφαλίστρου,

α) είτε να καταβάλει παροχή (ασφάλισμα) σε χρήμα ή, εφόσον υπάρχει ειδική συμφωνία, σε είδος, όταν επέλθει εκείνο το περιστατικό εκ των προβλεπόμενων στο άρθρο 4 και στο άρθρο 5 περιπτώσεις α', β', γ' και δ' του νόμου με τον οποίο γίνεται η προσαρμογή στην Οδηγία 2009/138/EK, από το οποίο συμφωνήθηκε να εξαρτάται η υποχρέωσή του (ασφαλιστική περίπτωση),

β) είτε να εκτελέσει τις εργασίες του άρθρου 5 περιπτώσεις ε' ως και θ' του νόμου με τον οποίο γίνεται η προσαρμογή στην Οδηγία 2009/138/EK. ».

Η ασφαλιστική σύμβαση αποτελεί σύμβαση με ενοχικό, αμφοτεροβαρή, και διαρκή χαρακτήρα ενώ παράλληλα συνιστά σύμβαση προσχώρησης, δηλαδή περιέχει όρους διατυπωμένους από το ένα αντισυμβαλλόμενο μέρος (ασφαλιστής) παρέχοντας στο άλλο μέρος μόνο την επιλογή να προσχωρήσει στην εν λόγω σύμβαση ή όχι. Συνήθως σε αυτές τις συμβάσεις περιλαμβάνονται και όσες περιέχουν γενικούς όρους συναλλαγών (ΓΟΣ), οι οποίοι είναι προδιατυπωμένοι όροι σε συμβάσεις για απροσδιόριστο αριθμό μελλοντικών συμβάσεων και δεν αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ των μερών. Είναι προφανές ότι σε τέτοια περίπτωση είναι ορατός ο κίνδυνος οικονομικής εκμετάλλευσης του ασθενέστερου συμβαλλόμενου μέρους, δεδομένου ότι οι όροι αυτοί είναι καταχρηστικοί και υπέρμετροι σε σχέση με τον σκοπό της σύμβασης ασφάλισης. Βεβαίως θα πρέπει να επισημανθεί ότι το αντισυμβαλλόμενο μέρος, έχει πάντοτε την δυνατότητα να μην υπογράψει το

προτεινόμενο από την ασφαλιστική εταιρεία ασφαλιστήριο συμβόλαιο, παρ'όλα αυτά δεν συμμετάσχει στην διατύπωση των όρων του ασφαλιστηρίου συμβολαίου με μόνη του επιλογή την προσχώρηση στους προδιατυπωμένους όρους αυτού ή όχι (Ρόκας, 2016).

Ως προς της ενοχική της φύση, η σύναψη μιας ασφαλιστικής σύμβασης αποτελεί δικαιοπραξία, με την οποία απορρέουν έννομες συνέπειες και ειδικότερα, ενοχικά δικαιώματα και υποχρεώσεις, καθώς τα συμβαλλόμενα μέρη υποχρεούνται μεταξύ τους σε αμοιβαίες παροχές που έχουν ως αποτέλεσμα και τις αντίστοιχες αξιώσεις. Ειδικότερα, ο λήπτης της ασφάλισης με την κατάρτιση της σύμβασης διατηρεί ενοχική αξίωση έναντι του ασφαλιστή για καταβολή του ασφαλίματος σε περίπτωση επέλευσης της ασφαλιστικής περίπτωσης. Αντίστοιχα, ο ασφαλιστής έχει την ενοχική αξίωση έναντι του λήπτη της ασφάλισης για καταβολή του ασφαλίστρου (Χατζηνικολάου – Αγγελίδου, 2000).

Η ασφαλιστική σύμβαση είναι σύμβαση αμοτεροβαρής. Ο αμοτεροβαρής αυτός χαρακτήρας προκύπτει από το γεγονός ότι με αυτή δημιουργούνται μεταξύ των μερών ενοχικές υποχρεώσεις σε βάρος και των δύο συμβαλλομένων, με αντίστοιχα ενοχικά δικαιώματα υπέρ του καθενός από αυτούς και γεννάται μια σχέση παροχής-αντιπαροχής. Ειδικότερα, ο ασφαλισμένος έχει την υποχρέωση να καταβάλλει το ασφάλιστρο, ενώ ο ασφαλιστής οφείλει να παρέχει την ασφαλιστική κάλυψη καθόλη τη διάρκεια του ασφαλιστηρίου συμβολαίου (Χατζηνικολάου – Αγγελίδου, 2000).

Ένα ακόμα βασικό χαρακτηριστικό της ασφαλιστικής σύμβασης είναι ο διαρκής της χαρακτήρας, από την πλευρά του ασφαλιστή υπό την έννοια ότι η υποχρέωση του ασφαλιστή όπως αυτή απορρέει από την ασφαλιστική σύμβαση διαρκεί όσο και η ασφαλιστική σύμβαση. Τέλος, η ασφαλιστική σύμβαση έχει και εμπορικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι ο ασφαλιστής την παρέχει κατά σύνηθες επάγγελμα και έτσι, του προσδίδεται η εμπορική ιδιότητα (Χατζηνικολάου – Αγγελίδου, 2000).

Είναι κρίσιμο να τονισθεί ότι η με την σύναψή της η ασφαλιστική σύμβαση δεν αποβλέπει ούτε επιδιώκει τον πλουτισμό του ασφαλισμένου, αλλά αποσκοπεί αποκλειστικά στην αποκατάσταση της ζημίας που έχει επέλθει (επέλευση ασφαλιστικού κινδύνου). Έτσι το προϊσχύσαν άρθρο 201 εδ. α' του Εμπορικού

Νόμου (Β.Δ. 19.4/1.5.1835, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 33 παρ.2 Ν.2496/1997 (ΦΕΚ Α' 87/16-5-1997) αναφέρει σχετικά:

«...Η ασφάλισης δια ποσόν υπερβαίνουν την αξίαν των ασφαλισθέντων πραγμάτων δεν παράγει αποτελέσματα ως προς τον ησφαλισμένον, αν εγένετο παρ' αυτού δολίως ή απατηλώς, ο δε καλής πίστεως ασφαλιστής δικαιούται εις το ασφάλιστρον...».

Στο πλαίσιο μιας σύμβασης ασφάλισης, τα συμβαλλόμενα μέρη είναι τα ακόλουθα: ο ασφαλιστής, ο λήπτης της ασφάλισης, ο δικαιούχος του ασφαλίματος και ο ασφαλισμένος. Την πλευρά του ασφαλιστή πλαισιώνουν και άλλα βοηθητικά πρόσωπα όπως οι ασφαλιστικοί πράκτορες, οι ασφαλιστικοί σύμβουλοι, οι συντονιστές ασφαλιστικών συμβούλων, οι μεσίτες ασφαλίσεων, οι συνδεδεμένοι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές, οι πραγματογνώμονες κλπ.

- Ασφαλιστής

Ως «ασφαλιστής», ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 1 του ΑσφΝ, το πρόσωπο, το οποίο δυνάμει της ασφαλιστικής σύμβασης, αναλαμβάνει την υποχρέωση να καλύψει έναν ασφαλιστικό κίνδυνο έναντι ασφαλίστρου.

- Λήπτης της Ασφάλισης

Ως «λήπτης της ασφάλισης» ορίζεται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που συνάπτει την ασφάλιση με τον ασφαλιστή. Σύμφωνα με το άρθρο 6 ΑσφΝ, ο λήπτης της ασφάλισης φέρει την υποχρέωση για καταβολή του ασφαλίστρου και τήρηση των ασφαλιστικών βαρών και των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την ασφαλιστική σύμβαση, εκτός αυτών που οφείλει να εκτελέσει ο ασφαλισμένος, στην περίπτωση που είναι διαφορετικό πρόσωπο από τον συμβαλλόμενο.

- Δικαιούχος του Ασφαλίματος

Ο «δικαιούχος του ασφαλίματος», όταν δεν συμπίπτει με τον ασφαλισμένο, μπορεί να είναι οποιοδήποτε πρόσωπο, στο οποίο ο λήπτης της ασφάλισης μεταβίβασε το αβέβαιο δικαίωμα είσπραξης ασφαλίματος. Αλλαγή δικαιούχου κατά τη διάρκεια της ασφάλισης μπορεί να γίνει μετά από γραπτό αίτημα του συμβαλλομένου, το οποίο προσυπογράφει και ο ασφαλισμένος.

- Ασφαλισμένος

Ο «ασφαλισμένος» είναι το πρόσωπο που πλήττεται από την πραγματοποίηση του αναλαμβανόμενου από τον ασφαλιστή ασφαλιστικού κινδύνου. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του ΑσφΝ, ο ασφαλιστής αναλαμβάνει την υποχρέωση έναντι του λήπτη της ασφάλισης να καταβάλει σε αυτόν ή σε τρίτο πρόσωπο το ασφάλισμα. Θέση ασφαλιζόμενου, κατά τα ανωτέρω, έναντι του ασφαλιστή δύναται έχει είτε ο λήπτης της ασφάλισης, είτε ο ασφαλισμένος, είτε ο δικαιούχος του ασφαλίματος. Βέβαια, τούτο δεν αποκλείει αυτές οι τρεις ιδιότητες να συμπίπτουν ταυτόχρονα στο ίδιο πρόσωπο (Ρόκας, 2016).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

2.1. Εισαγωγικά στοιχεία για την θαλάσσια ασφάλιση

Η θέσπιση της θαλάσσιας ασφάλισης ανατρέχει στη μεσαιωνική εποχή με την επέκταση του εμπορίου, η οποία οδήγησε τους επιχειρηματίες να λάβουν μέτρα για την προστασία τους από τους κινδύνους ταξιδιού (Iodice and Piccinno, 2021). Επιπλέον, η ανάπτυξη της σύγχρονης επιστήμης και τεχνολογίας και η ανθρώπινη κατανόηση της θάλασσας έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, οδηγώντας σε επέκταση των δραστηριοτήτων ανάπτυξης των ωκεανών. Έτσι, η θαλάσσια ασφάλιση αποτελεί ζωτικό μέρος του εσωτερικού και διεθνούς εμπορίου που περιλαμβάνει τη μεταφόρτωση αγαθών από το ένα μέρος στο άλλο μέσω της θάλασσας. Είναι σημαντικό οι δραστηριοποιούμενοι επιχειρηματικά στο χώρο της ναυτιλίας, να προστατεύσουν μια θαλάσσια αποστολή από οποιαδήποτε απώλεια ή ζημιά που μπορεί να προκληθεί (Masi, 2014).

Η ναυτική ασφάλιση είναι η παλαιότερη μορφή ασφάλισης που προστατεύει τις ναυτιλιακές εταιρείες και τους ιδιοκτήτες φορτίου από διάφορες απώλειες του πλοίου ή/και του φορτίου, καθώς και τη διαχείριση κινδύνων σε περίπτωση ατυχών και απρόβλεπτων γεγονότων, όπως ατυχήματα, περιβάλλον, ζημιές στην ιδιοκτησία, ή απώλεια ζωής (Puscaciu & Ebiere 2019). Ομοίως, ο Rose (2012) ορίζει τη θαλάσσια

ασφάλιση ως τη διαδικασία αναγνώρισης, κατηγοριοποίησης, αξιολόγησης και μετριασμού των απειλών για όλες τις επίσημες και άτυπες οντότητες για τον περιορισμό των απωλειών κεφαλαίου μεταξύ άλλων σε φορτίο, τερματικούς σταθμούς και μεταφορές.

Η ναυτιλιακή βιομηχανία έχει τα χαρακτηριστικά υψηλής επένδυσης και υψηλού κινδύνου, με αποτέλεσμα να είναι ζωτικής σημασίας να υπάρχει ένα χρηματοοικονομικό σύστημα χρηματοδότησης και ελέγχου κινδύνων (He et al. 2020). Μάλιστα, για τη δημιουργία ενός διαφοροποιημένου καναλιού χρηματοδότησης, ο He et al. (2020) προτείνουν να ιδρυθούν τράπεζες ωκεάνιας πολιτικής και μη τραπεζικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα με τη λήψη μέτρων από οργανισμούς οικονομικής υποστήριξης και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Όπως ήδη προαναφέρθηκε, η θαλάσσια ασφάλιση αποτελεί την αρχαιότερη μορφή ασφάλισης, την οποία αναγνωρίζει το ασφαλιστικό δίκαιο. Ο κλάδος αυτός ασφαλίσεως ρυθμίζεται σε μια σειρά διατάξεων του ΚΙΝΔ, συγκεκριμένα σε αυτές των άρθρων 257-288. Συμπληρωματικά βρίσκουν εφαρμογή στη θαλάσσια ασφάλιση και ειδικότερες διατάξεις του ν. 2496/1997, ήτοι του νόμου για τη χερσαία ασφάλιση, του αποκαλούμενου ΑσφΝ. Οι διατάξεις του ΑσφΝ συμπληρώνουν τις διατάξεις των παραπάνω αναφερόμενων άρθρων του ΚΙΝΔ, στο μέτρο που δεν είναι ασύμβατες προς τις ειδικότερες διατάξεις αυτού. Επίσης, είναι δυνατό με συμφωνία των μερών, η οποία περιλαμβάνεται σε ρήτρα του ασφαλιστηρίου, η σύμβαση θαλάσσιας ασφάλισης να διέπεται από το αγγλικό δίκαιο και συγκεκριμένα τον αγγλικό νόμο «περί θαλάσσιας ναυτικής ασφάλισης» του 1906 (Marine Insurance Act, MIA) όπως θα αναλυθεί ειδικότερα στη συνέχεια. (Χατζηνικολάου – Αγγελίδου, 2000).

Επίσης είναι κρίσιμο να σημειωθεί ότι το δίκαιο της θαλάσσιας ασφαλίσεως έχει σε μεγάλο βαθμό ενδοτικό χαρακτήρα, ιδίως όσον αφορά τους θαλάσσιους κινδύνους, χωρίς αυτό πάντως να σημαίνει ότι τα όρια της συμβατικής ελευθερίας του ασφαλιστή είναι απεριορίστα. Η θαλάσσια ασφάλιση περιλαμβάνει την κατά χρόνο ασφάλιση, την ασφάλιση κατά πλου και την ασφάλιση του ναύλου. Στην κατά χρόνο ασφάλιση, κύριο χαρακτηριστικό αποτελεί το γεγονός ότι αυτή είναι κατά χρονική διάρκεια εκ των προτέρων ορισμένη, ενώ συνήθως δεν προσδιορίζεται το ταξίδι. Στην ασφάλιση κατά πλου, η οποία διακρίνεται σε κατά πλου ασφάλιση του πλοίου και κατά πλου ασφάλιση του φορτίου, η ασφαλιστική σύμβαση αφορά, όχι σε

συγκεκριμένη χρονική διάρκεια, αλλά σε συγκεκριμένο ναυτικό ταξίδι. Τέλος, η ασφάλιση ναύλου περιλαμβάνει την αξίωση του εκναυλωτή να απαιτήσει τον ναύλο, σε περίπτωση που το μεταφερόμενο εμπόρευμα απωλεσθεί ή υποστεί ζημία, οφειλόμενη σε θαλάσσιο κίνδυνο, ο οποίος επήλθε κατά τη μεταφορά. (Χατζηνικολάου – Αγγελίδου, 2000).

2.2. Η έννοια του κινδύνου στη θαλάσσια ασφάλιση

Πρωταρχικής σημασίας για κάθε ασφάλιση, σε κάθε τομέα συμπεριλαμβανομένου και του ναυτιλιακού τομέα είναι η ύπαρξη του κινδύνου. Οι Heij και Knapp (2018) αναφέρουν ότι η αυξανόμενη σημασία του εμπορίου παγκοσμίως αύξησε ακούσια τη χρήση όλων των καναλιών εφοδιασμού, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων διαδρομών. Σε αντίθεση με τις αεροπορικές μεταφορές, η θαλάσσια μεταφορά εμπορευμάτων θεωρείται ασφαλής. Ωστόσο όπως σε κάθε τομέα της ανθρώπινης δραστηριότητας ο κίνδυνος στον ναυτιλιακό τομέα είναι προφανής. Για το λόγο αυτό εξάλλου έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα και η αξιολόγηση κινδύνου στην ναυτική ασφάλιση. Η αξιολόγηση κινδύνου στη ναυτική ασφάλιση πιθανώς θα εντοπίσει όλα τα προληπτικά ζητήματα που ενδέχεται να οδηγήσουν σε κινδύνους.

Για παράδειγμα, η αποτελεσματική αξιολόγηση κινδύνου στο πεδίο είναι πιθανό να επηρεάσει θετικά τις θαλάσσιες συναλλαγές, δεδομένου ότι η αξιολόγηση κινδύνου θα μελετήσει τα πρότυπα βλάβης στο πεδίο, θα αξιολογήσει κάθε κίνδυνο και θα περιορίσει την πιθανότητα υποτροπής. Οι Lorenc και Kuźnar (2018) υπέθεσαν ότι η αποτελεσματική εφαρμογή της αξιολόγησης κινδύνου στη θαλάσσια ασφάλιση και σε συναφείς τομείς έχει θετική επίδραση στην όλη διαδικασία. Ένα από τα βασικά οφέλη της αξιολόγησης κινδύνου στη ναυτική ασφάλιση είναι το γεγονός ότι ο αποτελεσματικός εντοπισμός των οδών που είναι επιρρεπείς σε κίνδυνο θα βοηθήσει αποτελεσματικά τις περιπτώσεις κινδύνου (Lorenc και Kuźnar 2018).

Ο Eggers (2019) επιβεβαιώνει ότι μεταξύ όλων των περιπτώσεων κινδύνων και απωλειών σε γεγονότα που σχετίζονται με τη θάλασσα, η πιθανότητα σκόπιμης βλάβης σε πλοία και φορτίο είναι ένα πιθανό ζήτημα που αυξάνει τη ζήτηση

θαλάσσιας ασφάλισης και την αξιολόγηση κινδύνου. Ο He et al. (2020) τόνισε τη σημασία της βελτίωσης της τρέχουσας στρατηγικής θαλάσσιας ανάπτυξης για την υγιή και βιώσιμη ανάπτυξη της θαλάσσιας οικονομίας. Αυτό είναι απαραίτητο για την τόνωση της ανάπτυξης της θαλάσσιας οικονομίας κατά την εκφόρτωση και την υλοποίηση έργων και τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των θαλάσσιων επιχειρήσεων.

Όπως λοιπόν και σε κάθε είδος ασφάλισης, έτσι και στην θαλάσσια ασφάλιση, προκειμένου να γεννηθεί αξίωση του λήπτη της ασφάλισης για καταβολή του ασφαλίματος θα πρέπει να έχει επέλθει ο ασφαλιστικός κίνδυνος. Ειδικότερα, κατά το άρθρο 259 του ΚΙΝΔ το οποίο ορίζει ότι «Παν έννομον συμφέρον, περιλαμβανομένου και του ελπιζόμενου κέρδους, εκτιθέμενον εις θαλασσίους κινδύνους, δύναται ν' αποτελέση αντικείμενον της θαλασσίας ασφαλίσεως», απαιτείται το ασφαλιστικό συμφέρον να έχει εκτεθεί σε θαλάσσιο κίνδυνο. Κύριο χαρακτηριστικό της θαλάσσιας ασφάλισης και κριτήριο διάκρισης της από τη χερσαία ασφάλιση συνιστά το γεγονός πως οι ασφαλιζόμενοι κίνδυνοι είναι εδώ «θαλάσσιοι κίνδυνοι» (άρθρο 259 ΚΙΝΔ) ή «κίνδυνοι της θαλασσοπλοΐας» (άρθρο 257 ΚΙΝΔ).

Το ερώτημα που προκύπτει είναι ποια περιστατικά μπορούν να αποτελέσουν θαλάσσιο κίνδυνο. Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη θαλάσσιοι κίνδυνοι είναι όλοι οι έκτακτοι κίνδυνοι που συνδέονται με τις θαλάσσιες επιχειρήσεις, οι οποίοι μπορούν ενδεχομένως να πλήξουν τις θαλάσσιες επιχειρήσεις. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι κατά την κρατούσα άποψη, δεν απαιτείται το γεγονός, το οποίο επέφερε τη ζημία να τελεί σε αιτιώδη συνάφεια προς την θαλασσοπλοΐα. Αυτό σημαίνει ότι είναι δυνατό στο πλαίσιο της θαλάσσιας ασφάλισης, να ασφαλίζονται και κίνδυνοι που ενδέχεται να προκύψουν και στην ξηρά κάτι που εξάλλου προβλέπεται ρητά και από το άρθρο 269 του ΚΙΝΔ το οποίο εκτέθηκε παραπάνω και στο οποίο γίνεται λόγος για ευθύνη του ασφαλιστή για ζημίες και απώλειες, οι οποίες προκαλούνται από οποιοδήποτε γεγονός λαμβάνει χώρα κατά τη διάρκεια του πλου. (Χατζηνικολάου – Αγγελίδου, 2000).

Όπως προκύπτει λοιπόν από τις διατάξεις του ΚΙΝΔ, οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι που μπορούν να εμφιλοχωρήσουν κατά τη διάρκεια του πλου είναι δυο κύριων τύπων: Οι κίνδυνοι που προέρχονται από φυσική ενέργεια της θάλασσας και οι κίνδυνοι που συμβαίνουν στη θάλασσα, ακόμη και αν οι τελευταίοι δεν οφείλονται στη φυσική ενέργεια της θάλασσας. Ειδικότερα, πρόκειται για τους κινδύνους της

θάλασσας (perils of the sea) και για τους κινδύνους στη θάλασσα (perils on the sea). Πιο συγκεκριμένα, κίνδυνοι της θάλασσας είναι αυτοί που προκαλούνται λόγω της φυσικής ενέργειας της θάλασσας, δηλαδή από περιστατικά που αποτελούν τυπικό θαλάσσιο κίνδυνο. (Χατζηνικολάου – Αγγελίδου, 2000).

Οι κίνδυνοι της θάλασσας αναφέρονται δηλαδή στους κινδύνους που σχετίζονται με τις θαλάσσιες μεταφορές. Αυτοί οι κίνδυνοι μπορεί να περιλαμβάνουν δύσκολες καιρικές συνθήκες, καταιγίδες, συγκρούσεις, προσάραξη, πειρατεία ή άλλα απρόβλεπτα γεγονότα που μπορεί να προκαλέσουν ζημιά ή απώλεια σε πλοία ή φορτίο κατά τη διέλευση. Οι κίνδυνοι της θάλασσας στη θαλάσσια ασφάλιση αποτελούνται από απροσδόκητες δυνάμεις της φύσης που μπορεί να χρειαστεί να αντιμετωπίσουν οι θαλάσσιες επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Γενικά, ο «κίνδυνος της θάλασσας» ορίζεται για να καλύψει όλα όσα συμβαίνουν στο πλοίο κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Σημαίνει ότι οι κίνδυνοι της θάλασσας περιλαμβάνουν εκείνα τα ατυχήματα ή τα θύματα που δεν συμβαίνουν λόγω της ελεύθερης βούλησης ενός ανθρώπου. Ακόμα κι αν μιλάμε για φυσικούς κινδύνους, δεν θα περιλαμβάνει τη φυσική και συνηθισμένη δράση του ανέμου. Μερικά από τα παραδείγματα αυτών των κινδύνων περιλαμβάνουν σύγκρουση, βύθιση, έντονη δράση κυμάτων και ισχυρούς ανέμους. Τα ναυτικά ασφαλιστήρια συμβόλαια συχνά περιλαμβάνουν κάλυψη για αυτούς τους κινδύνους για την προστασία των πλοιοκτητών και των ιδιοκτητών φορτίου από οικονομικές απώλειες που προκύπτουν από θαλάσσιες ατυχίες (Χατζηνικολάου – Αγγελίδου, 2000).

2.3. Τύποι Θαλάσσιας Ασφάλισης

Κάθε τύπος ασφάλισης έχει σχεδιαστεί για τη διαχείριση κινδύνων σε περίπτωση ατυχημάτων, όπως ζημιές στην ιδιοκτησία, στο περιβάλλον ή στην απώλεια ζωής. Όσον αφορά τα πλοία, ενέχουν κινδύνους που αφορούν όλους τους παράγοντες που εμπλέκονται στη λειτουργία, όπως ο κίνδυνος απώλειας πολύτιμου φορτίου ή ο κίνδυνος μόλυνσης του περιβάλλοντος λόγω πετρελαϊκής ρύπανσης και ο κίνδυνος να χαθεί η πολύτιμη ζωή ναυτικών λόγω ατυχήματος. Για να διασφαλιστεί ότι ο κίνδυνος μπορεί να αντιμετωπιστεί, οι διάφορες ναυτικές ασφαλίσεις

καθίστανται υποχρεωτικές για τα πλοία και τους πλοιοκτήτες. Οι τύποι θαλάσσιας ασφάλισης που διατίθενται προς όφελος ενός πελάτη είναι ποικίλοι και έχουν αποτέλεσμα με τον δικό τους τρόπο. Ανάλογα με τη φύση και την εμβέλεια της επιχείρησης ενός πελάτη, μπορούν να επιλεγθούν τα καλύτερα σχέδια θαλάσσιας ασφάλισης και να επιτευχθεί το πλεονέκτημα της ναυτικής ασφάλισης.

Οι τύποι ναυτικής ασφάλισης είναι οι ακόλουθοι (Παζαρζής, 2016):

- Ασφάλιση κινδύνων Hull and Machinery

Η ασφάλιση κινδύνων Hull & Machinery (H&M) παρέχει στον πλοιοκτήτη, διαχειριστή ή ναυλωτή ενός εμπορικού πλοίου ασφαλιστική κάλυψη για τυχόν ζημιές που μπορεί να υποστεί ένα πλοίο στο κύτος (Hull) ή στις μηχανές του (Machinery) (Μερική Αβαρία), για την Ολική Απώλεια αυτού (Πραγματική ή Τεκμαρτή), καθώς και για την αστική ευθύνη έναντι τρίτων η οποία προέρχεται από σύγκρουση με άλλο πλοίο ή πλωτό μέσο. Στην ασφάλιση Hull & Machinery χρησιμοποιούνται συνήθως οι διεθνώς αναγνωρισμένες ρήτρες του Ινστιτούτου Ασφαλιστών του Λονδίνου Institute Time Clauses Hulls 1/10/83 Cl. 280. Η ασφάλιση κινδύνων Hull & Machinery (H&M) εφαρμόζεται κυρίως από τον ιδιοκτήτη του πλοίου για να αποφευχθεί οποιαδήποτε απώλεια στο σκάφος σε περίπτωση ατυχημάτων.

- Ασφάλιση φορτίου

Η ασφάλιση φορτίου αφορά το μεταφερόμενο φορτίο με το πλοίο. Καλύπτει τον ιδιοκτήτη του φορτίου από ενδεχόμενη ζημιά ή απώλεια φορτίου λόγω ατυχήματος πλοίου ή λόγω καθυστέρησης του ταξιδιού ή εκφόρτωσης. Η ασφάλιση θαλάσσιου φορτίου περιλαμβάνει την ευθύνη έναντι τρίτων, η οποία καλύπτει τις ζημιές στον λιμένα, στο πλοίο ή σε άλλα μέσα μεταφοράς (σιδηροδρομικά ή φορτηγά) που προέρχονται από το επικίνδυνο φορτίο που μεταφέρονται από αυτά.

- Ασφάλιση στον κίνδυνο πολέμου

Ο τύπος αυτός θαλάσσιας ασφάλισης καλύπτει τους κινδύνους που αφορούν την τρομοκρατία, την πειρατεία και καταστάσεις πολέμου που μπορεί να αντιμετωπίσει ένα πλοίο σε κάποιο λιμάνι.

- Ασφάλιση αστικής ευθύνης P&I (Protection & Indemnity)

Ο πρωταρχικός σκοπός της ασφάλισης P&I είναι να παρέχει στους αντισυμβαλλομένους προστασία έναντι προσωπικού τραυματισμού, ασθένειας και θανάτου στο πλήρωμα, τους επιβάτες κ.λπ. Η ασφάλεια P&I καλύπτει επίσης πράγματα όπως αξιώσεις αστικής ευθύνης ως αποτέλεσμα σύγκρουσης, Απομάκρυνση του ναυαγίου κλπ. Εκτός από την προστασία των πλοιοκτητών από την ευθύνη σωματικών βλαβών και θανάτου ο τύπος αυτός της ασφάλισης καλύπτει και την ευθύνη για το ένα τέταρτο της σύγκρουσης που δεν καλύπτεται από το hull & machinery. Επιπλέον, το P&I καλύπτει ευθύνες και ζημιές για ρύπανση, απώλεια ζωής ή τραυματισμό των επιβατών, ζημιές για σταθερά και πλωτά αντικείμενα και σύγκρουση με άλλο πλοίο. Για τα νεότευκτα πλοία, ο εφοπλιστής έχει συνάψει σύμβαση με το ναυπηγείο για να έχει ασφαλιστική κάλυψη για μια περίοδο (συνήθως ένα έτος) από την ημερομηνία παράδοσης του από το ναυπηγείο.

2.4. Ασφαλιστικό συμφέρον στη θαλάσσια ασφάλιση

Προκειμένου να συναφθεί έγκυρη ασφαλιστική σύμβαση θαλάσσιας ασφάλισης, βασική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη ασφαλιστικού συμφέροντος όπως αυτό προκύπτει από το Νόμο περί Ναυτικής ασφάλισης 1906 (Αγγλικό Δίκαιο) και το άρθρο 259 του Κώδικα Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου-KINΔ (Ελληνικό Δίκαιο). Η καθιέρωση του ασφαλιστικού συμφέροντος έγινε με στόχο την αποφυγή του αποζημιωτικού χαρακτήρα της ασφάλισης καθώς και της απάτης. Μια βασική αρχή της ασφάλισης ζημιών είναι η αποφυγή πλουτισμού πράγμα που σημαίνει ότι ο λήπτης της ασφάλισης δεν επιτρέπεται να λαμβάνει ως αποζημίωση μεγαλύτερο ποσό από την ζημία που υπέστη. Αυτό σημαίνει ότι δεν θα καταστεί πλουσιότερος από ότι ήταν πριν την επέλευση του κινδύνου κερδοσκοπώντας εις βάρος του ασφαλιστή. Περαιτέρω η ασφαλισμένη περιουσία, θα πρέπει να εμπεριέχει την έννοια του ασφαλιστικού συμφέροντος το οποίο σύμφωνα με το Αγγλικό δίκαιο είναι το «δικαίωμα στην περιουσία ή δικαίωμα προερχόμενο λόγω ύπαρξης ενός συμβολαίου για τη συγκεκριμένη περιουσία, το οποίο και στις δύο περιπτώσεις μπορεί να απολεσθεί λόγω κάθε ενδεχομένου τυχαίου συμβάντος, επηρεάζοντας τον κάτοχο της περιουσίας.» (Μυλωνόπουλος, 2012).

Επιπλέον, ο Νόμος περί Ναυτικής Ασφάλισης 1906 (Marine Insurance Act) ο οποίος κωδικοποίησε τις μέχρι τότε δικαστικές αποφάσεις και νόμους σε μια νομοθετική πράξη και οι αρχές του αποτελούν και την βάση κάθε άλλης ασφαλίσεως είτε πρόκειται για ασφάλιση αυτοκινήτων, αεροπλάνων, σπιτιών κλπ. διεθνώς περιέχει έναν σαφή ορισμό του ασφαλιστικού συμφέροντος. Αυτός ορίζει ότι πρέπει να υπάρχει ένα φυσικό αντικείμενο, το οποίο εκτίθεται σε θαλάσσιους κινδύνους και ότι ο ασφαλισμένος πρέπει να έχει κάποια έννομη σχέση με το αντικείμενο, συνέπεια της οποίας είναι η ύπαρξη συμφέροντος μέσω της διαφύλαξης και προστασίας του αντικειμένου από απώλεια ή ζημία (Χατζηνικολάου – Αγγελίδου, 2000).

Συνεπώς, το ασφαλιστικό συμφέρον, πρέπει να καθορίζεται σαφώς από την αρχή της σύναψης του συμβολαίου, προκειμένου να έχει ισχύ στην χρονική στιγμή της επέλευσης του κινδύνου και της ζημίας. Έτσι, για την ύπαρξη ασφαλιστικού συμφέροντος είναι απαραίτητη η συνδρομή των ακόλουθων τριών βασικών προϋποθέσεων: Πρώτον, είναι απαραίτητη η ύπαρξη ασφαλισμένης οικονομικής σχέσης ανάμεσα στο πρόσωπο και το συγκεκριμένο αγαθό, όπως για παράδειγμα το φορτίο. Άρα, βασικό κριτήριο είναι να αποτιμηθεί οικονομικά το ασφαλιστικό συμφέρον καθώς επίσης και η σχετική αποζημίωση για την ζημία που υπέστη το αγαθό σε οικονομικό επίπεδο, δεδομένου ότι δεν νοείται αποζημίωση για την ύπαρξη ηθικής βλάβης. Δεύτερη προϋπόθεση είναι η νομιμότητα αφενός του ασφαλιστικού συμφέροντος αφετέρου δε του ίδιου του ασφαλισμένου εμπορεύματος. Για παράδειγμα, η προϋφιστάμενη ενδεχόμενη τυπική έλλειψη από τον τελωνειακό κώδικα έχει ως νόμιμη συνέπεια ότι η μεταφορά του συγκεκριμένου εμπορεύματος είναι μη νόμιμη και άρα συνιστά πράξη λαθρεμπορίας. Τέλος, ένα ακόμη κριτήριο τρίτο κατά σειρά είναι ότι το ασφαλιστικό συμφέρον πρέπει να είναι πραγματικό σε σχέση με το εμπόρευμα και μάλιστα αυτό να μπορεί να αποδειχθεί εν τοις πράγμασι. Ειδικότερα αυτό σημαίνει ότι δεν αρκεί ο ασφαλισμένος απλώς να ελπίζει και να προσδοκά την απόδειξη αυτής της σχέσης αλλά η σχέση αυτή να υφίσταται (Χατζηνικολάου – Αγγελίδου, 2000).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι όσον αφορά τα υποκείμενα του ασφαλιστικού συμφέροντος αυτά είναι τα πρόσωπα, τα οποία έχουν σχέση κυριότητας με το πλοίο ή το φορτίο, π.χ. ο πλοιοκτήτης, ο κύριος του πλοίου ή ο ιδιοκτήτης φορτίου. Η Ενότητα 5 (παρ. 2) του Νόμου περί Ναυτικής Ασφάλισης 1906

ορίζει ότι: «το πρόσωπο, το οποίο έχει ασφαλιστικό συμφέρον είναι αυτό που ωφελείται από την ασφάλεια ή την προγραμματισμένη άφιξη πλοίου ή φορτίου ή βλάπτεται από την απώλεια ή τη ζημία των ανωτέρω ή από την παρακράτησή τους ή μπορεί να φέρει ευθύνη σχετικά με αυτό, και κατέχει κάθε περαιτέρω νομική ή δίκαιη σχέση με τη θαλάσσια περιπέτεια, ή σε οποιαδήποτε ασφαλίσιμη περιουσία.»

Επίσης θα πρέπει να γίνει αναφορά στο άρθρο 6 (παρ. 1), σύμφωνα με το οποίο «το ασφαλιστικό συμφέρον πρέπει να υπάρχει τη στιγμή της απώλειας. Εάν ο ασφαλισμένος δεν έχει συμφέρον την στιγμή της απώλειας, δεν μπορεί να απαιτήσει οποιοδήποτε συμφέρον μέσω οποιασδήποτε ενέργειας εκ των υστέρων και εφόσον γνωρίζει ήδη την απώλεια.». Η σημασία του συγκεκριμένου άρθρου, επομένως, καθορίζει ως ένα βαθμό τη διαμόρφωση σχέσεων ανάμεσα στον ασφαλιστή και στον ασφαλισμένο, καθώς πρέπει να προϋπάρχει ανάλογη συμφωνία μεταξύ τους, η οποία σαφώς διευκρινίζει τους σχετικούς όρους της ασφαλιστικής σύμβασης.

Η παράγραφος 8 του ίδιου άρθρου προβλέπει ότι οποιοδήποτε μερικό συμφέρον με οποιαδήποτε χαρακτηριστικά μπορεί, επίσης, να ασφαλιστεί. Αναφορικά με το αντικείμενο του ασφαλιστικού συμφέροντος καλύπτονται τα συστατικά του πλοίου, όσα δηλαδή συντελούν στην ικανότητα του πλοίου για πλεύση (πηδάλιο, κινητήριες μηχανές, κ.λπ.) κι επίσης καλύπτονται όσα παραρτήματα του πλοίου έχουν μεν αυτοτέλεια αλλά χρησιμοποιούνται στην οικονομική εξυπηρέτηση του πλοίου όπως για παράδειγμα σωσίβια και βάρκες. Καταληκτικά θεωρείται παράνομη η θαλάσσια ασφάλιση χωρίς την εύλογη προσδοκία απόκτησης ασφαλιστικού συμφέροντος, καθώς αυτό υπάρχει όταν ενδέχεται η έκθεση σε απώλεια/ζημία (Χατζηνικολάου – Αγγελίδου, 2000).

Ανεξάρτητα πάντως από την ύπαρξη απώλειας ή μη του ασφαλισμένου αντικειμένου, και τα δύο συμβαλλόμενα μέλη, δηλαδή τόσο ο ασφαλισμένος όσο και ο ασφαλιστής, πρέπει να μην έχουν επίγνωση της κατάστασης, διότι αν συνέβαινε κάτι τέτοιο η ασφαλιστική σύμβαση θα ήταν μη έγκυρη και δεν θα παρήγαγε έννομα αποτελέσματα και ως εκ τούτου θα χαρακτηριζόταν ως απάτη. Επιπρόσθετα, σε περίπτωση έλλειψης των ανωτέρω κριτηρίων υπάρχει έλλειψη ασφαλιστικού συμφέροντος και άρα η σύμβαση θαλάσσιας ασφάλισης είναι άκυρη. Η έννομη συνέπεια αυτού είναι η απαλλαγή του ασφαλιστή από την υποχρέωση για καταβολή του ασφαλίσματος (Χατζηνικολάου – Αγγελίδου, 2000).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΙΝΔ

3.1: Κύριες & Δευτερεύουσες υποχρεώσεις

Στην θαλάσσια ασφάλιση, υπάρχουν διάφορες υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν τα μέρη. Αυτές οι υποχρεώσεις διακρίνονται σε κύριες και δευτερεύουσες.

Κύριες Υποχρεώσεις των Μερών

1. Υποχρεώσεις του Ασφαλιστή:

- **Κάλυψη Κινδύνων:** Ο ασφαλιστής αναλαμβάνει την υποχρέωση να καλύψει τους κινδύνους που συμφωνήθηκαν στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Αυτοί οι κίνδυνοι μπορεί να περιλαμβάνουν ναυάγια, πυρκαγιές, κλοπές, πειρατείες, και άλλες απρόβλεπτες ζημιές στο πλοίο ή το φορτίο.
- **Αποζημίωση Ζημιών:** Σε περίπτωση που συμβεί κάποιος από τους καλυπτόμενους κινδύνους, ο ασφαλιστής υποχρεούται να αποζημιώσει τον ασφαλισμένο σύμφωνα με τους όρους του συμβολαίου.
- **Ενημέρωση και Συμβουλές:** Ο ασφαλιστής πρέπει να παρέχει στον ασφαλισμένο τις απαραίτητες πληροφορίες και συμβουλές σχετικά με το ασφαλιστήριο και τις καλύψεις που αυτό παρέχει.

2. Υποχρεώσεις του Ασφαλισμένου:

- **Πληρωμή Ασφαλίσεων:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να πληρώσει τα ασφάλιστρα που συμφωνήθηκαν, σύμφωνα με τους όρους του ασφαλιστηρίου.
- **Αποκάλυψη Πληροφοριών:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να παρέχει πλήρεις και ακριβείς πληροφορίες σχετικά με το πλοίο ή το φορτίο που ασφαρίζεται. Η μη αποκάλυψη ή η ψευδής δήλωση σημαντικών πληροφοριών μπορεί να οδηγήσει σε ακύρωση του συμβολαίου.
- **Μέτρα Πρόληψης:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να λαμβάνει όλα τα εύλογα μέτρα για την πρόληψη ζημιών και ατυχημάτων. Αυτό περιλαμβάνει την σωστή συντήρηση του πλοίου και του εξοπλισμού, καθώς και την εκπαίδευση του πληρώματος.

Δευτερεύουσες Υποχρεώσεις των Μερών

1. Δευτερεύουσες Υποχρεώσεις του Ασφαλιστή:

- **Διαφάνεια και Ενημέρωση:** Παρά την κύρια υποχρέωση για κάλυψη κινδύνων, ο ασφαλιστής έχει την υποχρέωση να ενημερώνει τον ασφαλισμένο για οποιεσδήποτε αλλαγές στους όρους του συμβολαίου ή σε νομοθετικές ρυθμίσεις που μπορεί να επηρεάσουν την κάλυψη.

- **Διαχείριση Αξιώσεων:** Ο ασφαλιστής πρέπει να διαχειρίζεται τις αξιώσεις για αποζημίωση με διαφάνεια και ταχύτητα, διασφαλίζοντας ότι ο ασφαλισμένος λαμβάνει την αποζημίωση που δικαιούται χωρίς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις.

2. Δευτερεύουσες Υποχρεώσεις του Ασφαλισμένου:

- **Ενημέρωση για Αλλαγές:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να ενημερώνει τον ασφαλιστή για οποιεσδήποτε σημαντικές αλλαγές που μπορεί να επηρεάσουν την κάλυψη, όπως αλλαγές στην πορεία του πλοίου, στην χρήση του πλοίου, ή σε μεγάλες επισκευές.
- **Υποβολή Αξιώσεων:** Σε περίπτωση ζημιάς, ο ασφαλισμένος πρέπει να υποβάλει άμεσα αίτηση αποζημίωσης, παρέχοντας όλα τα απαραίτητα στοιχεία και έγγραφα για την αξιολόγηση της αξίωσης.
- **Συνεργασία στις Έρευνες:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να συνεργάζεται πλήρως με τον ασφαλιστή κατά την διάρκεια της διερεύνησης των αιτιών της ζημιάς ή του ατυχήματος.

Αυτές είναι οι βασικές υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν τα μέρη σε μια θαλάσσια ασφάλιση. Οι συγκεκριμένοι όροι και υποχρεώσεις μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με το ασφαλιστήριο συμβόλαιο και την νομοθεσία της χώρας στην οποία συνάπτεται η ασφάλιση. Ως εκ τούτου η θαλάσσια ασφάλιση έχει διαφορετικές νομικές βάσεις και πρακτικές στην Αγγλία και στην Ελλάδα. Παρακάτω αναλύονται οι κύριες υποχρεώσεις των μερών και στις δύο χώρες:

Αγγλία

Η θαλάσσια ασφάλιση στην Αγγλία διέπεται κυρίως από το **Marine Insurance Act 1906**, το οποίο καθορίζει τις υποχρεώσεις των μερών και τις διαδικασίες που ακολουθούνται.

Υποχρεώσεις του Ασφαλιστή

- **Αποζημίωση:** Ο ασφαλιστής έχει την υποχρέωση να αποζημιώσει τον ασφαλισμένο για ζημιές που προκύπτουν από τους καλυπτόμενους κινδύνους σύμφωνα με τους όρους του ασφαλιστηρίου.
- **Καλύψεις:** Οι καλύψεις περιλαμβάνουν ζημιές από θάλασσα, πυρκαγιά, ληστεία, πειρατεία, και άλλους θαλάσσιους κινδύνους.

Υποχρεώσεις του Ασφαλισμένου

- **Duty of Utmost Good Faith (Uberrimae Fidei):** Ο ασφαλισμένος πρέπει να αποκαλύψει όλες τις σημαντικές πληροφορίες που μπορεί να επηρεάσουν την απόφαση του ασφαλιστή να εκδώσει το ασφαλιστήριο ή τους όρους του. Η μη αποκάλυψη ή η αναληθής δήλωση μπορεί να οδηγήσει σε ακύρωση του συμβολαίου.
- **Δήλωση Ζημιάς:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να αναφέρει οποιαδήποτε ζημία ή απώλεια άμεσα και να συνεργαστεί με τον ασφαλιστή στην διερεύνηση των αιτιών.

Ελλάδα

Η θαλάσσια ασφάλιση στην Ελλάδα διέπεται από τον **Εμπορικό Νόμο (Κώδικας Εμπορικού Δικαίου)** και άλλες σχετικές νομοθεσίες.

Υποχρεώσεις του Ασφαλιστή

- **Αποζημίωση:** Ο ασφαλιστής υποχρεούται να αποζημιώσει τον ασφαλισμένο για τις καλυπτόμενες ζημιές. Η αποζημίωση βασίζεται στην αξία που αναγράφεται στο ασφαλιστήριο.
- **Καλύψεις:** Οι καλύψεις είναι παρόμοιες με αυτές στην Αγγλία και περιλαμβάνουν ζημιές από θάλασσα, πυρκαγιά, πειρατεία και άλλους θαλάσσιους κινδύνους.

Υποχρεώσεις του Ασφαλισμένου

- **Αποκάλυψη Πληροφοριών:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να αποκαλύψει όλες τις σημαντικές πληροφορίες κατά την σύναψη του ασφαλιστηρίου. Αυτό περιλαμβάνει την κατάσταση του πλοίου, το είδος του φορτίου, την πορεία και άλλες σχετικές λεπτομέρειες.
- **Δήλωση Ζημίας:** Σε περίπτωση ζημίας, ο ασφαλισμένος πρέπει να ενημερώσει άμεσα τον ασφαλιστή και να παρέχει όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την αξιολόγηση της αξίωσης.

Σύγκριση

Κοινά Στοιχεία

- **Αποκάλυψη Πληροφοριών:** Και στις δύο χώρες, η υποχρέωση αποκάλυψης σημαντικών πληροφοριών από τον ασφαλισμένο είναι κεντρική. Η μη τήρηση αυτής της υποχρέωσης μπορεί να οδηγήσει σε ακύρωση του συμβολαίου.
- **Αποζημίωση:** Οι ασφαλιστές σε αμφότερες τις χώρες είναι υποχρεωμένοι να αποζημιώσουν για ζημιές που καλύπτονται από το ασφαλιστήριο.

Διαφορές

- **Νομικό Πλαίσιο:** Στην Αγγλία, η θαλάσσια ασφάλιση διέπεται από το συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο του Marine Insurance Act 1906, ενώ στην Ελλάδα το θεσμικό πλαίσιο βασίζεται στον Εμπορικό Νόμο και άλλες νομοθεσίες.
- **Duty of Utmost Good Faith:** Η έννοια της "ύψιστης καλής πίστης" είναι πιο διαδεδομένη και συγκεκριμένη στο αγγλικό δίκαιο, αν και η ουσία της υποχρέωσης αυτής υπάρχει και στο ελληνικό δίκαιο μέσω της απαίτησης για πλήρη αποκάλυψη πληροφοριών.

Η κατανόηση των υποχρεώσεων αυτών είναι κρίσιμη για τους εμπλεκόμενους στη θαλάσσια ασφάλιση, καθώς διασφαλίζει την ορθή και δίκαιη λειτουργία των συμβολαίων και την προστασία των συμφερόντων όλων των μερών.

Στη θαλάσσια ασφάλιση, οι δευτερεύουσες υποχρεώσεις των μερών διακρίνονται σε αυτές που πηγάζουν από την καλή πίστη και στα ασφαλιστικά βάρη.

Ο νέος Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (ΚΙΝΔ) έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις δευτερεύουσες υποχρεώσεις των μερών στη θαλάσσια ασφάλιση. Παρακάτω αναλύονται οι κυριότερες τροποποιήσεις που εισάγει ο νέος ΚΙΝΔ, εστιάζοντας στις υποχρεώσεις που πηγάζουν από την καλή πίστη και στα ασφαλιστικά βάρη.

Υποχρεώσεις από Καλή Πίστη

Υποχρεώσεις του Ασφαλιστή

1. **Ενισχυμένη Διαφάνεια:** Ο νέος ΚΙΝΔ απαιτεί από τον ασφαλιστή να είναι πιο διαφανής σχετικά με τους όρους και τις προϋποθέσεις του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Αυτό περιλαμβάνει τη σαφήνεια στις καλύψεις και τις εξαιρέσεις, καθώς και την ενημέρωση του ασφαλισμένου για οποιοσδήποτε αλλαγές.
2. **Διαχείριση Αξιώσεων με Καλή Πίστη:** Ο νέος ΚΙΝΔ ενισχύει την υποχρέωση του ασφαλιστή να διαχειρίζεται τις αξιώσεις με δίκαιο τρόπο. Οι ασφαλιστές πρέπει να αποφεύγουν αδικαιολόγητες καθυστερήσεις και να παρέχουν τεκμηριωμένες αποφάσεις για την αποδοχή ή απόρριψη των αξιώσεων.

Υποχρεώσεις του Ασφαλισμένου

1. **Αναβαθμισμένη Αποκάλυψη Πληροφοριών:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να αποκαλύψει λεπτομερώς όλες τις σχετικές πληροφορίες κατά τη σύναψη του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Ο νέος ΚΙΝΔ ενισχύει την απαίτηση για πλήρη και ακριβή δήλωση των στοιχείων.
2. **Ενεργός Συνεργασία:** Σε περίπτωση ζημιάς, ο ασφαλισμένος πρέπει να συνεργάζεται ενεργά με τον ασφαλιστή κατά τη διάρκεια της διερεύνησης των αιτιών της ζημιάς, παρέχοντας όλα τα απαραίτητα στοιχεία και πληροφορίες.

Ασφαλιστικά Βάρη

Τα ασφαλιστικά βάρη περιλαμβάνουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις και καθήκοντα που πρέπει να τηρούνται για να παραμείνει σε ισχύ η ασφαλιστική κάλυψη.

Υποχρεώσεις του Ασφαλιστή

1. **Ενημέρωση και Παροχή Πληροφόρησης:** Ο νέος ΚΙΝΔ απαιτεί από τους ασφαλιστές να παρέχουν πιο εκτεταμένη και σαφή πληροφόρηση στους ασφαλισμένους σχετικά με τους όρους του συμβολαίου και τις διαδικασίες υποβολής αξιώσεων.
2. **Ταχύτητα στη Διαχείριση Αξιώσεων:** Ο νέος ΚΙΝΔ ενισχύει την υποχρέωση για ταχεία και διαφανή διαχείριση των αξιώσεων, μειώνοντας τις καθυστερήσεις και διασφαλίζοντας ότι οι ασφαλισμένοι λαμβάνουν την αποζημίωση που δικαιούνται χωρίς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις.

Υποχρεώσεις του Ασφαλισμένου

1. **Ενημέρωση για Αλλαγές:** Ο νέος ΚΙΝΔ απαιτεί από τον ασφαλισμένο να ενημερώνει τον ασφαλιστή για οποιεσδήποτε σημαντικές αλλαγές που μπορεί να επηρεάσουν την κάλυψη, όπως αλλαγές στην πορεία του πλοίου ή στην χρήση του πλοίου.
2. **Συντήρηση και Μέτρα Πρόληψης:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για τη συντήρηση του πλοίου και την πρόληψη ζημιών. Ο νέος ΚΙΝΔ ενισχύει αυτή την υποχρέωση, επιβάλλοντας αυστηρότερα πρότυπα για τη συντήρηση και την ασφάλεια.
3. **Υποβολή Αξιώσεων με Πλήρη Στοιχεία:** Σε περίπτωση ζημίας, ο ασφαλισμένος πρέπει να υποβάλει αξιώσεις με πλήρη και ακριβή στοιχεία. Ο νέος ΚΙΝΔ ενισχύει αυτή την υποχρέωση, απαιτώντας από τους ασφαλισμένους να παρέχουν τεκμηριωμένες και λεπτομερείς πληροφορίες για την ζημία.
4. **Συμμόρφωση με τους Όρους του Συμβολαίου:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να συμμορφώνεται με όλους τους όρους και τις προϋποθέσεις του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Ο νέος ΚΙΝΔ προσδιορίζει πιο σαφώς τις συνέπειες για τη μη συμμόρφωση, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν την ακύρωση της κάλυψης ή τη μείωση της αποζημίωσης.

Συμπερασματικά ο νέος ΚΙΝΔ επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις δευτερεύουσες υποχρεώσεις των μερών στη θαλάσσια ασφάλιση. Ενισχύει τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από την καλή πίστη και αυστηροποιεί τα ασφαλιστικά βάρη, με στόχο την καλύτερη προστασία των συμφερόντων των ασφαλισμένων και την διασφάλιση της διαφάνειας και της δικαιοσύνης στις ασφαλιστικές διαδικασίες. Η κατανόηση αυτών των αλλαγών είναι κρίσιμη για την ορθή εφαρμογή των ασφαλιστηρίων συμβολαίων και την προστασία των δικαιωμάτων όλων των εμπλεκόμενων μερών.

3.2: Κύριες Υποχρεώσεις των Μερών στη Θαλάσσια Ασφάλιση στο Αγγλικό και στο Ελληνικό δίκαιο

Παρατίθεται μια αναλυτική περιγραφή των κύριων υποχρεώσεων των μερών στη θαλάσσια ασφάλιση όπως αυτές διακρίνονται στην Αγγλία και την Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων και των αλλαγών που επέφερε ο νέος ΚΙΝΔ.

Κύριες Υποχρεώσεις των Μερών στη Θαλάσσια Ασφάλιση

Υποχρεώσεις του Ασφαλιστή

1. **Αποζημίωση (Indemnity)**
  - **Αγγλία:** Σύμφωνα με το Marine Insurance Act 1906, ο ασφαλιστής υποχρεούται να αποζημιώσει τον ασφαλισμένο για απώλειες ή ζημιές που προκύπτουν από τους καλυπτόμενους κινδύνους.
  - **Ελλάδα:** Ο ασφαλιστής υποχρεούται να καταβάλει την αποζημίωση για τις ζημιές που καλύπτονται από το ασφαλιστήριο συμβόλαιο, σύμφωνα με τον Εμπορικό Νόμο και τον νέο ΚΙΝΔ.

2. **Παροχή Καλύψεων (Coverage)**
  - **Αγγλία:** Ο ασφαλιστής πρέπει να παρέχει την κάλυψη που συμφωνήθηκε στο ασφαλιστήριο, συμπεριλαμβανομένων ζημιών από θάλασσα, πυρκαγιά, πειρατεία, και άλλους θαλάσσιους κινδύνους.
  - **Ελλάδα:** Οι καλύψεις που παρέχονται περιλαμβάνουν τις ίδιες βασικές κατηγορίες κινδύνων, όπως καθορίζονται από το ασφαλιστήριο συμβόλαιο και τον νέο ΚΙΝΔ.
3. **Ενημέρωση και Διαφάνεια (Disclosure and Transparency)**
  - **Αγγλία:** Ο ασφαλιστής πρέπει να ενημερώνει τον ασφαλισμένο για όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με το ασφαλιστήριο συμβόλαιο και οποιοσδήποτε αλλαγές σε αυτό.
  - **Ελλάδα:** Ο νέος ΚΙΝΔ ενισχύει την υποχρέωση του ασφαλιστή να είναι διαφανής και να παρέχει πλήρη ενημέρωση στον ασφαλισμένο.

Υποχρεώσεις του Ασφαλισμένου

1. **Αποκάλυψη Πληροφοριών (Disclosure)**
  - **Αγγλία:** Σύμφωνα με την έννοια της "ύψιστης καλής πίστης" (Uberrimae Fidei), ο ασφαλισμένος πρέπει να αποκαλύψει όλες τις σημαντικές πληροφορίες που μπορεί να επηρεάσουν την απόφαση του ασφαλιστή να εκδώσει το ασφαλιστήριο ή τους όρους του.
  - **Ελλάδα:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να αποκαλύψει όλες τις σημαντικές πληροφορίες κατά τη σύναψη του ασφαλιστηρίου συμβολαίου, όπως ορίζεται από τον νέο ΚΙΝΔ.
2. **Πληρωμή Ασφαλίσεων (Payment of Premiums)**
  - **Αγγλία:** Ο ασφαλισμένος υποχρεούται να καταβάλλει τα ασφάλιστρα σύμφωνα με τους όρους του ασφαλιστηρίου συμβολαίου.
  - **Ελλάδα:** Η καταβολή των ασφαλίσεων είναι απαραίτητη για την ισχύ του ασφαλιστηρίου συμβολαίου, όπως καθορίζεται από τον Εμπορικό Νόμο και τον νέο ΚΙΝΔ.
3. **Δήλωση Ζημιών (Claims Notification)**
  - **Αγγλία:** Σε περίπτωση ζημίας, ο ασφαλισμένος πρέπει να ενημερώσει άμεσα τον ασφαλιστή και να παράσχει όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την αξιολόγηση της αξίωσης.
  - **Ελλάδα:** Ο νέος ΚΙΝΔ καθορίζει σαφώς τις διαδικασίες και τις απαιτήσεις για τη δήλωση ζημιών, υποχρεώνοντας τον ασφαλισμένο να παρέχει πλήρη και ακριβή στοιχεία.
4. **Συντήρηση και Μέτρα Πρόληψης (Maintenance and Preventive Measures)**
  - **Αγγλία:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για τη συντήρηση του πλοίου και την πρόληψη ζημιών.
  - **Ελλάδα:** Ο νέος ΚΙΝΔ ενισχύει αυτή την υποχρέωση, απαιτώντας αυστηρότερα πρότυπα για τη συντήρηση και την ασφάλεια του πλοίου.

Αλλαγές από τον Νέο ΚΙΝΔ

Ο νέος ΚΙΝΔ έχει επιφέρει συγκεκριμένες αλλαγές στις κύριες υποχρεώσεις των μερών στη θαλάσσια ασφάλιση:

1. **Ενισχυμένη Αποκάλυψη Πληροφοριών:** Ο νέος ΚΙΝΔ απαιτεί από τον ασφαλισμένο να αποκαλύψει πιο λεπτομερώς όλες τις σχετικές πληροφορίες κατά τη σύναψη του ασφαλιστηρίου συμβολαίου.
2. **Αυστηρότερα Μέτρα Συντήρησης:** Ενισχύει την υποχρέωση του ασφαλισμένου για τη συντήρηση του πλοίου, εισάγοντας αυστηρότερα πρότυπα για την πρόληψη ζημιών.
3. **Διαχείριση Αξιώσεων:** Ο νέος ΚΙΝΔ απαιτεί από τον ασφαλιστή να διαχειρίζεται τις αξιώσεις με μεγαλύτερη διαφάνεια και ταχύτητα, μειώνοντας τις καθυστερήσεις και διασφαλίζοντας ότι οι ασφαλισμένοι λαμβάνουν την αποζημίωση που δικαιούνται χωρίς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις.

3.3: Δευτερεύουσες Υποχρεώσεις που πηγάζουν από την Καλή Πίστη

Υποχρεώσεις του Ασφαλιστή

1. **Ενημέρωση και Διαφάνεια:** Ο ασφαλιστής πρέπει να παρέχει σαφείς και πλήρεις πληροφορίες σχετικά με τους όρους και τις καλύψεις του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να ενημερώνει τον ασφαλισμένο για οποιοδήποτε αλλαγές στους όρους του συμβολαίου και για οποιοδήποτε νομοθετικές ρυθμίσεις που μπορεί να επηρεάσουν την κάλυψη.
2. **Διαχείριση Αξιώσεων με Καλή Πίστη:** Ο ασφαλιστής πρέπει να διαχειρίζεται τις αξιώσεις με διαφάνεια και δίκαιο τρόπο, χωρίς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις ή απορρίψεις.

Υποχρεώσεις του Ασφαλισμένου

1. **Αποκάλυψη Πληροφοριών:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να αποκαλύψει όλες τις σημαντικές πληροφορίες που μπορεί να επηρεάσουν την απόφαση του ασφαλιστή να εκδώσει το ασφαλιστήριο ή τους όρους του. Η καλή πίστη απαιτεί την πλήρη και ακριβή αποκάλυψη πληροφοριών.
2. **Συνεργασία στις Έρευνες:** Σε περίπτωση ζημίας ή απώλειας, ο ασφαλισμένος πρέπει να συνεργάζεται πλήρως με τον ασφαλιστή κατά τη διάρκεια της διερεύνησης των αιτιών της ζημιάς.

Ασφαλιστικά Βάρη (Duties and Obligations)

Τα ασφαλιστικά βάρη αφορούν τις συγκεκριμένες υποχρεώσεις που επιβάλλονται στα μέρη κατά τη διάρκεια της ισχύος του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Αυτές οι υποχρεώσεις μπορούν να περιλαμβάνουν συγκεκριμένα καθήκοντα ή περιορισμούς που πρέπει να τηρούνται για να παραμείνει σε ισχύ η κάλυψη.

Υποχρεώσεις του Ασφαλιστή

1. **Παροχή Πληροφόρησης:** Ο ασφαλιστής πρέπει να παρέχει στον ασφαλισμένο όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τους όρους και τις προϋποθέσεις του συμβολαίου, καθώς και τις διαδικασίες υποβολής αξιώσεων.
2. **Διαχείριση Αξιώσεων:** Ο ασφαλιστής πρέπει να διαχειρίζεται τις αξιώσεις με ταχύτητα και διαφάνεια, παρέχοντας στον ασφαλισμένο όλες τις απαραίτητες πληροφορίες και υποστήριξη για την υποβολή και την αξιολόγηση της αξίωσης.

Υποχρεώσεις του Ασφαλισμένου

1. **Ενημέρωση για Αλλαγές:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να ενημερώνει τον ασφαλιστή για οποιοσδήποτε σημαντικές αλλαγές που μπορεί να επηρεάσουν την κάλυψη, όπως αλλαγές στην πορεία του πλοίου, στη χρήση του πλοίου, ή σε μεγάλες επισκευές.
2. **Συντήρηση και Μέτρα Πρόληψης:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να λαμβάνει όλα τα εύλογα μέτρα για τη συντήρηση του πλοίου και την πρόληψη ζημιών. Αυτό περιλαμβάνει την τακτική συντήρηση του εξοπλισμού και την εκπαίδευση του πληρώματος.
3. **Υποβολή Αξιώσεων:** Σε περίπτωση ζημίας, ο ασφαλισμένος πρέπει να υποβάλει άμεσα αίτηση αποζημίωσης, παρέχοντας όλα τα απαραίτητα στοιχεία και έγγραφα για την αξιολόγηση της αξίωσης.
4. **Συμμόρφωση με τους Όρους του Συμβολαίου:** Ο ασφαλισμένος πρέπει να συμμορφώνεται με όλους τους όρους και τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Η μη τήρηση αυτών των όρων μπορεί να οδηγήσει σε ακύρωση της κάλυψης ή σε μείωση της αποζημίωσης.

Συνοψίζοντας, οι δευτερεύουσες υποχρεώσεις των μερών στη θαλάσσια ασφάλιση περιλαμβάνουν τόσο τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από την καλή πίστη όσο και τα ασφαλιστικά βάρη. Η καλή πίστη απαιτεί από τα μέρη να ενεργούν με ειλικρίνεια και διαφάνεια, ενώ τα ασφαλιστικά βάρη καθορίζουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις και περιορισμούς που πρέπει να τηρούνται για να παραμείνει σε ισχύ η κάλυψη. Η τήρηση αυτών των υποχρεώσεων είναι κρίσιμη για την ορθή λειτουργία των ασφαλιστικών συμβολαίων και την προστασία των συμφερόντων όλων των εμπλεκόμενων μερών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ «ΚΑΛΗΣ ΠΙΣΤΗΣ» ΣΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

4.1 Η έννοια της "καλής πίστης" στο αγγλικό νομικό σύστημα

Σε αρκετές έννομες τάξεις συμπεριλαμβανομένης μεταξύ αυτών και της Ελληνικής, έχουν προβλεφθεί ρητές διατάξεις σχετικά με την έννοια της καλής πίστης, η οποία εφαρμόζεται στο γενικότερο πλαίσιο των συναλλαγών. Στο πλαίσιο αυτό, όλα τα μέρη που συμμετέχουν στην παραγωγή, σύναψη, εφαρμογή και

εκτέλεση μιας σύμβασης, έχουν την υποχρέωση να δρουν σύμφωνα με τις επιταγές που προκύπτουν από την αρχή της καλής πίστης (Hooley, 2014).

Στην αγγλική έννομη τάξη ειδικότερα, δεν υπάρχει ρητή διάταξη που να επιβάλλει την τήρηση της αρχής της καλής πίστης στις σχέσεις μεταξύ των ιδιωτών, κατά τη σύναψη μιας σύμβασης. Αυτό συνεπάγεται πως η έννοια της καλής πίστης δεν αντιστοιχεί σε μια αρχή καθολικής ισχύος, την οποία υποχρεούται ο δικαστής να λάβει αυτεπαγγέλτως υπόψη του κατά τη δικαστική του κρίση. Ο λόγος που δεν υπάρχει ρητή διάταξη στο αγγλικό δίκαιο για την καλή πίστη, μπορεί να δικαιολογηθεί με το σκεπτικό ότι η επικράτηση μιας τόσο γενικής αρχής θα είχε ως αποτέλεσμα να λαμβάνονται και να εκδίδονται αποφάσεις στηριζόμενες σε υποκειμενικά κριτήρια ηθικής και δικαιοσύνης προκαλώντας έτσι ανασφάλεια δικαίου (Hooley, 2014).

Η βασική αντίληψη που επικρατεί στο αγγλικό δίκαιο τόσο σε νομοθετικό όσο και σε δικαστικό επίπεδο είναι αυτή της ασφάλειας δικαίου και της συνακόλουθης ασφάλειας των συναλλαγών. Στο πλαίσιο της εν λόγω αντίληψης, η δικαιοπρακτική βούληση των μερών όπως αυτή εκφράζεται κατά το στάδιο της συνομολόγησης μιας σύμβασης μεταξύ των συμβαλλομένων, προηγείται από τον ενδεχόμενο άδικο ή καταχρηστικό χαρακτήρα των όρων που συμφωνήθηκαν. Η εν λόγω αντίληψη αποτυπώνεται στην αρχή «*pacta sunt servanda*» που σημαίνει ότι οι «συμφωνίες θα πρέπει να τηρούνται». Η αρχή αυτή, η οποία χρησιμοποιείται κατά την ερμηνεία και εφαρμογή των συμβάσεων, είναι αυτή που εξασφαλίζει την τήρηση της ελευθερίας των συμβάσεων στο πλαίσιο του αγγλικού δικαίου.

Επιπλέον, στο αγγλικό δίκαιο υπάρχει η έννοια των «ευλόγων προσδοκιών» των συμβαλλομένων, η οποία είναι συναφής με την έννοια της καλής πίστης και η οποία έχει ως περιεχόμενο τις προσδοκίες των συμβαλλομένων, οι οποίες βασίζονται σε πραγματικά γεγονότα τα οποία οριοθετούνται από την εκάστοτε σύμβαση και όχι σε εσωτερικές προθέσεις των συμβαλλομένων.

Είναι γεγονός ότι η αγγλική έννομη τάξη, δεν διαμορφώνει αρχές γενικού περιεχομένου οι οποίες να δεσμεύουν τα δικαστήρια. Αυτό που τα αγγλικά δικαστήρια εφαρμόζουν όμως στην πράξη, είναι ότι την κάθε υπόθεση που άγεται ενώπιόν τους προς δικαστική κρίση, την αντιμετωπίζουν εξατομικευμένα δίνοντας

λύσεις αφού λάβουν υπόψη τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά και παράλληλα τις εκάστοτε ισχύουσες συνθήκες και συγκυρίες.

Στο πλαίσιο του αγγλικού δικαίου, είναι γενικά αποδεκτή η αρχή «caveat emptor», η οποία μεταφράζεται ως «αφήστε τον αγοραστή να προστατευθεί μόνος του» και σύμφωνα με την οποία, ο συμβαλλόμενος διαπραγματεύεται σε μια σύμβαση έχοντας αποκλειστικά και μόνο στηριχθεί στις πληροφορίες που ο ίδιος έχει δίχως να έχει καμία αξίωση από τον αντισυμβαλλόμενο του. Συνεπώς ο συμβαλλόμενος φέρει ακέραιο το βάρος του κινδύνου το οποίο αναλαμβάνει, βασιζόμενος αποκλειστικά στην δική του ευθύνη να ελέγξει το αγαθό ή την υπηρεσία για τυχόν ελαττώματα και ατέλειες. Ο αγοραστής αναλαμβάνει μόνος του τον κίνδυνο και οφείλει να εξετάσει με δική του ευθύνη το προς αγορά αγαθό για ελαττώματα και ατέλειες.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι στο αγγλικό δίκαιο δεν υπάρχει διατυπωμένη ρητά μια γενική αρχή της καλής πίστης, ωστόσο συναντώνται επιμέρους έννοιες όπως αυτές των «ανακριβών δηλώσεων» (misrepresentation), «πλάνης» (mistake) και «απειλής» ώστε να καλύψουν το κενό. Οι εν λόγω έννοιες περιέχουν στοιχεία που μπορούν να συσχετισθούν με τα πυρηνικά στοιχεία της καλής πίστης, όπως για παράδειγμα την έννοια της «δικαιοσύνης» (fairness), της «εντιμότητας» (honesty), του «εύλογου μέτρου» κλπ. Μάλιστα στην περίπτωση που στο πλαίσιο μιας σύμβασης ένα από τα αντισυμβαλλόμενα μέρη προβεί σε ανακριβή δήλωση, υπαίτια ή ανυπαίτια, τότε η σύμβαση ακυρώνεται.

Επίσης θα πρέπει να τονισθεί ότι στην αγγλική έννομη τάξη, η ελευθερία των συμβάσεων βρίσκεται στην κορυφή της πυραμίδας, σε συνάρτηση με την ελευθερία ανάπτυξης της ελεύθερης ατομικής δικαιοπρακτικής βούλησης. Τα συμφέροντα των αντισυμβαλλομένων, κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων είναι αντιτιθέμενα και για το λόγο αυτό το αγγλικό δίκαιο δεν επιβάλλει υποχρέωση στα μέρη να πληροφορήσουν και να διαφωτίσουν την άλλη πλευρά, παρά μόνη υποχρέωση αλήθειας και ειλικρίνειας.

Πράγματι ιστορικά, υπάρχει μια απροθυμία του αγγλικού δικαίου και των δικαστηρίων να θεσπίσουν και να επιβάλλουν ένα γενικό καθήκον καλής πίστης. Η εξήγηση γι' αυτό θα πρέπει να αναζητηθεί στο ότι η εισαγωγή μιας τόσο γενικής και απροσδιόριστης αρχής όπως η καλή πίστη, θα υπονόμει ενδεχομένως την ασφάλεια

δικαίου και την συμβατική βεβαιότητα με αποτέλεσμα να υπάρχει μείωση των εμπορικών συμβάσεων και δραστηριοτήτων.

Ωστόσο ενώ δεν υπάρχει γενικώς διατυπωμένος και αποδεκτός ορισμός της έννοιας της καλής πίστης στο αγγλικό δίκαιο, τα δικαστήρια ιδίως τα πρωτοβάθμια, τα τελευταία χρόνια, δείχνουν να αποδέχονται την ανάγκη ρητής θέσπισης κανόνα δικαίου που να επιβάλλει την τήρηση της καλής πίστης στις συναλλαγές. Παρόλα αυτά όμως το Ανώτατο Δικαστήριο ακολουθεί μέχρι σήμερα να κινείται στην ίδια παραδοσιακή κατεύθυνση, κρίνοντας ότι η ρητή θέσπιση της αρχής μόνο κακό θα μπορούσε να προκαλέσει και ανασφάλεια δικαίου στις σχέσεις των αντισυμβαλλομένων μερών μιας σύμβασης.

4.2 Οι αλλαγές που επέφερε η Insurance Act 2015 ως προς την αρχή της καλής πίστης στο αγγλικό δίκαιο

Η αρχή της καλής πίστης (principle of good faith) όπως αναφέραμε παραπάνω είναι ένας σημαντικός νομικός όρος στο αγγλικό δίκαιο των ασφαλίσεων. Η Insurance Act του 2015 στην Αγγλία επέφερε πράγματι ορισμένες σημαντικές αλλαγές σχετικά με την αρχή αυτή.

Πριν από την εφαρμογή του Insurance Act του 2015, η αρχή της καλής πίστης υποχρεωτικά απαιτούσε από τους ασφαλισμένους να αποκαλύπτουν όλες τις σχετικές πληροφορίες στους ασφαλιστές κατά την αιτιολόγηση της ασφάλισης. Ωστόσο, η νομοθεσία αυτή ήταν σε ορισμένες περιπτώσεις δυσανάλογα αυστηρή για τους ασφαλισμένους.

Με τον νόμο του 2015, η αρχή της καλής πίστης τροποποιήθηκε ώστε να ισορροπήσει καλύτερα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις μεταξύ ασφαλιστών και ασφαλισμένων. Ο νόμος αυτός ενισχύει την ανάγκη για ειλικρίνεια και διαφάνεια από τις δύο πλευρές και παρέχει καλύτερη καθοδήγηση για το πώς πρέπει να εφαρμόζεται η αρχή της καλής πίστης σε διαφορετικές περιπτώσεις ασφάλισης.

Μελετώντας τις αλλαγές που επέφερε η Insurance Act του 2015 σχετικά με την αρχή της καλής πίστης στον τομέα των ασφαλίσεων στο Ηνωμένο Βασίλειο παρατηρούμε τα εξής:

1. Υποχρέωση Διαφάνειας (Duty of Fair Presentation): Η νέα νομοθεσία εισήγαγε την έννοια της "δίκαιας παρουσίασης" (fair presentation) από τους ασφαλισμένους. Αυτό σημαίνει ότι οι ασφαλισμένοι πρέπει να παρουσιάσουν όλες τις σημαντικές πληροφορίες που είναι γνωστές ή θα έπρεπε να είναι γνωστές σε ένα λογικά προσεκτικό ασφαλιστή. Αυτό είναι πιο ευέλικτο από την προηγούμενη απαίτηση πλήρους αποκάλυψης.
2. Επίπεδο Ευθύνης (Proportionate Remedies): Η νέα νομοθεσία έθεσε πιο ισορροπημένες κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης της αρχής της καλής πίστης. Αν οι ασφαλιστές αποδείξουν ότι θα είχαν αναπροσαρμόσει τους όρους της ασφάλισης ή θα είχαν χρεώσει διαφορετική εισφορά αν γνώριζαν τις πληροφορίες που δεν δόθηκαν με δίκαιο τρόπο, τότε οι αποζημιώσεις μπορεί να μειωθούν ανάλογα.
3. Διασαφήνιση Εννοιών (Clarification of Terms): Η νέα νομοθεσία επίσης διευκρίνισε ποιες είναι οι ακριβείς υποχρεώσεις των ασφαλισμένων και των ασφαλιστών σε σχέση με την αρχή της καλής πίστης. Αυτό βοηθάει στην καλύτερη κατανόηση και εφαρμογή του νόμου.
4. Αλλαγές στη Διαδικασία Διεκδίκησης Αποζημίωσης (Claims Handling): Η νέα νομοθεσία θέτει σαφείς κανόνες για τη διαχείριση των απαιτήσεων αποζημίωσης από τους ασφαλιστές. Υποχρεούνται να διαχειρίζονται τις απαιτήσεις με βάση την αρχή της καλής πίστης και να εξετάζουν τις αποζημιώσεις με δίκαιο και εύλογο τρόπο.
5. Αναθεώρηση Όρων και Προϋποθέσεων Ασφάλισης (Insurance Terms Review): Η νέα νομοθεσία ενθαρρύνει τους ασφαλιστές να αναθεωρούν τους όρους και τις προϋποθέσεις των ασφαλίσεων τους, λαμβάνοντας υπόψη πλήρως τις πληροφορίες που παρουσιάζονται από τους ασφαλισμένους. Αυτό είναι σημαντικό για την εφαρμογή της αρχής της καλής πίστης σε όλες τις στάδια της σύμβασης ασφάλισης.
6. Προστασία των Συμφερόντων των Ασφαλισμένων (Policyholder's Interests): Η νέα νομοθεσία επικεντρώνεται στην προστασία των

συμφερόντων των ασφαλισμένων και στην προαγωγή της διαφάνειας και της ευνοϊκής μεταχείρισης τους από τους ασφαλιστές.

7. Αναγνώριση Κενών στις Ασφαλιστικές Συμβάσεις (Identification of Gaps): Η νέα νομοθεσία βοηθάει στην αναγνώριση πιθανών κενών ή ασάφειών στις ασφαλιστικές συμβάσεις και ενθαρρύνει τη διασφάλιση ότι οι όροι της ασφάλισης είναι σαφείς και κατανοητοί για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.
8. Ενίσχυση Διαφάνειας στις Ασφαλιστικές Συμβάσεις (Enhanced Transparency): Με τη νέα νομοθεσία, οι ασφαλιστές είναι υποχρεωμένοι να παρέχουν περισσότερες πληροφορίες και εξηγήσεις σχετικά με τους όρους της ασφάλισης, βελτιώνοντας έτσι τη διαφάνεια των ασφαλιστικών συμβάσεων.
9. Αποτελεσματικότερη Διεκπεραίωση Ασφαλιστικών Αιτημάτων (Efficient Handling of Insurance Claims): Η νέα νομοθεσία έχει σκοπό να βελτιώσει τη διαδικασία διεκπεραίωσης των ασφαλιστικών αιτημάτων, με σαφείς κανόνες και προθεσμίες, προκειμένου να διασφαλιστεί η γρήγορη και δίκαιη αντιμετώπιση των απαιτήσεων αποζημίωσης.

Οι αλλαγές αυτές επέφεραν μια πιο ισορροπημένη προσέγγιση στην αρχή της καλής πίστης στις ασφαλιστικές συμβάσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο. Σκοπός τους ήταν να ενισχύσουν τη διαφάνεια και την ειλικρίνεια ανάμεσα στα μέρη και να παρέχουν καλύτερη καθοδήγηση για το πώς πρέπει να διεξάγονται οι ασφαλιστικές διαπραγματεύσεις με βάση την αρχή της καλής πίστης. Φυσικά, η νομοθεσία είναι πολύ λεπτομερής και περιλαμβάνει και άλλες διατάξεις και αλλαγές που αφορούν τη λειτουργία και τις υποχρεώσεις των ασφαλιστών και των ασφαλισμένων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΤΑΤΗΣ ΚΑΛΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΣΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

5.1. Η αρχή της uberrimae fidei

Η αρχή της uberrimae fidei που μεταφράζεται ως «υπέρτατη καλή πίστη» (utmost good faith) επιβάλλει την σύναψη συμβολαίων ασφάλισης με το μέγιστο δυνατό βαθμό εντιμότητας από όλα τα μέρη. Τόσο ο ασφαλισμένος όσο και ο ασφαλιστής, δεσμεύονται από την αρχή της καλής πίστης. Η δέσμευση αυτή, καλύπτει το ασφαλιστήριο συμβόλαιο σε ολόκληρη τη διάρκειά του ήδη από το στάδιο των διαπραγματεύσεων. Ειδικότερα ο ασφαλισμένος είναι υποχρεωμένος να αποκαλύπτει όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες που πρέπει να έχει στην κατοχή της μια ασφαλιστική εταιρεία, προκειμένου να εκτιμηθούν επαρκώς και με ορθό και αντικειμενικό τρόπο οι αναλαμβανόμενοι κίνδυνοι. Επιπλέον, στη διάρκεια ισχύος ενός συμβολαίου κάθε ασφαλισμένος θα πρέπει να λειτουργεί με σφροσύνη. Ειδικότερα, η θέσπιση ενός ασφαλιστηρίου συμβολαίου έναντι ορισμένων κινδύνων δεν συνεπάγεται την ακύρωση της υποχρέωσης του ασφαλισμένου να προσπαθεί με κάθε τρόπο να τους αποφύγει. Με άλλα λόγια, θα πρέπει να ενεργεί ως μη ασφαλισμένος έναντι των εκάστοτε κινδύνων καθώς μια τέτοια συμπεριφορά υποδηλώνει τον απαιτούμενο βαθμό καλής πίστης. Επίσης, οποιαδήποτε πληροφορία ή μεταβολή των υφισταμένων συνθηκών οι οποίες επηρεάζουν την ασφαλιστική σχέση των δυο μερών και λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια του συμβολαίου πρέπει να κοινοποιούνται αμέσως μόλις γίνουν αντιληπτές (Belanger & Satin, 2017).

Η υποχρέωση της επίδειξης καλής πίστης δεν βαρύνει αποκλειστικά τον ασφαλισμένο αλλά αποτελεί ρητή δέσμευση αντίστοιχα και για τον ασφαλιστή. Ειδικότερα στο στάδιο των διαπραγματεύσεων οι ασφαλιστές οφείλουν να ενημερώνουν τους ασφαλισμένους με βάση την εμπειρία τους για παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πριν την υπογραφή της σύμβασης και επηρεάζουν τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο. Η σοβαρή συνέπεια της μη αποκάλυψης όλων των διαθέσιμων πληροφοριών, δηλαδή επί της ουσίας η παραβίαση της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης είναι ότι ο ασφαλιστής μπορεί να κηρύξει το συμβόλαιο άκυρο. Αν και η αρχή της uberrimae fidei μπορεί να φαίνεται ιδιαιτέρως αυστηρή

ακόμα και ξεπερασμένη τα ασφαλιστήρια συμβόλαια είναι συνήθως συμβόλαια ύψιστης καλής πίστης (Bamarouf, 2011).

Υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις μη θαλάσσιας ασφάλισης όπου τα δικαστήρια έχουν εφαρμόσει το υπονοούμενο δόγμα της υπέρτατης καλής πίστης. Ωστόσο, σε αντίθεση με τις περιπτώσεις μη θαλάσσιας ασφάλισης, το δόγμα της *uberrimae fidei* εφαρμόζεται αυστηρά στη ναυτική ασφάλιση. Για παράδειγμα, απαιτεί από τον ασφαλισμένο να προσφέρει εθελοντικά ουσιώδεις πληροφορίες για τα «ουσιώδη γεγονότα» ακόμα και αν δεν του ζητηθούν και η παραπλανητική δήλωση θα μπορούσε να καταστήσει ακυρώσιμη τη σύμβαση χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το σφάλμα ή η πρόθεση του ασφαλισμένου να εξαπατήσει τον ασφαλιστή (Birds, 2020).

Το κύριο μέλημα κατά την εφαρμογή της αρχής *uberrimae fidei* στη ναυτιλιακή ασφάλιση είναι εάν υπήρξε ουσιώδης παραποίηση. Τα δικαστήρια έχουν λάβει διαφορετικές απόψεις σχετικά με το τι συνιστά «ουσιώδη» γεγονότα στο πλαίσιο του *uberrimae fidei*. Για παράδειγμα αν και τα δικαστήρια τόσο στην Μ. Βρετανία όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες (Η.Π.Α.) έχουν θεωρήσει το δόγμα του *uberrimae fidei* ως μια καθιερωμένη και εδραιωμένη αρχή του ναυτιλιακού δικαίου, τα δικαστήρια ποικίλλουν ως προς τον ορισμό της «υλικότητας» (Birds, 2020).

Η αρχή της υπέρτατης καλής πίστης, προέρχεται από το παλιό αγγλικό κοινοδίκαιο. Ιστορικά, τα άτομα από μόνα τους ή από κοινού είχαν την ευκαιρία να ασφαλίσουν άλλους εμπόρους έναντι ζημιών που θα μπορούσαν να προκληθούν στη θάλασσα. Δεδομένου ότι η γνώση της ναυσιπλοΐας ήταν σπάνια την περίοδο εκείνοι οι ασφαλιστές βασιζόνταν αποκλειστικά στις πληροφορίες που τους έδιναν οι πλοιοκτήτες. Επομένως, για τους ασφαλιστές προκειμένου να αξιολογήσουν σωστά τον κίνδυνο, χρειάζονταν ο ασφαλισμένος να αποκαλύψει όλους τους σημαντικούς παράγοντες για τον κίνδυνο. (Bamarouf, 2011).

Για να βοηθήσει αυτή τη διαδικασία αναδοχής, το δόγμα της *uberrimae fidei* διατυπώθηκε στο αγγλικό δίκαιο έτσι ώστε σε περίπτωση μη αποκάλυψης από τον ασφαλισμένο όλων των πληροφοριών που είχε στην διάθεσή του, ο ασφαλιστής θα μπορούσε να αποφύγει εντελώς τη σύμβαση. Η υπόθεση *Boehm vs Carter* είναι μια αγγλική υπόθεση ορόσημο για το δίκαιο των συμβάσεων που καθόρισε το καθήκον της ύψιστης καλής πίστης, ή *uberrimae fidei*, στα ασφαλιστικά συμβόλαια

Ο Λόρδος Mansfield υποστήριξε ότι η ασφάλιση είναι ένα συμβόλαιο κερδοσκοπίας που βασίζεται σε ουσιώδη γεγονότα που βρίσκονται αποκλειστικά στη γνώση του ασφαλισμένου. Ο ασφαλιστής πιστεύει την εκπροσώπηση του ασφαλισμένου και προχωρά με την υπόθεση ότι ο ασφαλισμένος δεν θα του δώσει παραπλανητικά γεγονότα. Επομένως, εάν ο ασφαλισμένος κρατήσει πίσω τέτοιες πληροφορίες και δεν τις παράσχει τότε η ενέργειά του αυτή χαρακτηρίζεται ως απάτη και το ασφαλιστήριο είναι άκυρο. Μάλιστα η ασφάλιση είναι άκυρη, ακόμα και αν η απόκρυψη στοιχείων έγινε κατά λάθος και χωρίς δόλια πρόθεση. (Bamarouf, 2011).

5.2. Marine Insurance Act 1906 και η εφαρμογή της αρχής μέσα από τη νομολογία

Το δόγμα της *uberrimae fidei* κωδικοποιήθηκε στον νόμο UK Marine Insurance Act 1906 (MIA) ο οποίος καθόρισε την έννοια του «ουσιώδους γεγονότος». Ο εν λόγω νόμος για τις θαλάσσιες ασφαλίσεις κωδικοποίησε το δίκαιο σχετικά με τις θαλάσσιες ασφαλίσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Σύμφωνα με την Ενότητα 18 (2) του MIA, «κάθε περίπτωση είναι σημαντική στο βαθμό θα επηρέαζε την κρίση ενός συνετού ασφαλιστή στον καθορισμό του ασφάλιστρου ή στον καθορισμό του εάν θα αναλάβει τον κίνδυνο». Η ερμηνεία του «επιρροή στην κρίση ενός συνετού ασφαλιστή» συζητήθηκε έντονα από τα δικαστήρια. Μια πλευρά, ήταν της άποψης ότι το ουσιώδες γεγονός είναι αυτό που θα επηρέαζε απλώς έναν συνετό ασφαλιστή δηλαδή «απλή δοκιμή επιρροής». Σύμφωνα με μια άλλη άποψη το ουσιώδες γεγονός είναι αυτό που θα επηρέαζε την απόφαση του ασφαλιστή. Η περίπτωση της Container Transport International Inc κατά της Oceanus Mutual Underwriting Association (Bermuda) Ltd είναι γνωστή για την εφαρμογή της «απλής δοκιμής επιρροής». Στην εν λόγω υπόθεση, μια εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης εμπορευματοκιβωτίων συνήψε ασφάλιση με την Oceanus. Όταν η CTI υπέβαλε τις αξιώσεις της για ζημίες, η Oceanus αρνήθηκε να πληρώσει και προσπάθησε να το αποφύγει. Η Oceanus ισχυρίστηκε ότι η CTI είχε παρουσιάσει ανακριβή αρχεία αξιώσεων και δεν ανέφερε την άρνηση των προηγούμενων ασφαλιστών να ανανεώσουν το ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, η απόφαση του Justice Lloyd έκρινε ότι οι ασφαλιστές μπορούν να

επιτύχουν μια υπεράσπιση μη αποκάλυψης μόνο εάν μπορούν να πείσουν το Δικαστήριο μέσω μαρτυριών ή διαφορετικά ότι ένας συνετός ασφαλιστής, εάν γνώριζε το εν λόγω γεγονός, θα είχε απορρίψει εντελώς τον κίνδυνο ή θα χρέωνε υψηλότερο ασφάλιστρο.

Το εφετείο διαφώνησε με την προσέγγιση της «αποφασιστικής επιρροής» που ακολούθησε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Το εφετείο έκρινε ότι ο ασφαλιστής είχε το δικαίωμα να ακυρώσει το ασφαλιστήριο συμβόλαιο τόσο λόγω μη αποκάλυψης όσο και λόγω ψευδών δηλώσεων. Το ουσιώδες γεγονός θεωρήθηκε ως οποιαδήποτε περίσταση θα είχε λάβει υπόψη ένας συνετός ασφαλιστής όταν αποφάσιζε εάν θα αποδεχόταν ή όχι τον κίνδυνο ή πόσο θα χρεώσει ως ασφάλιστρο. Το απλό τεστ επιρροής έχει επικριθεί ως πολύ σκληρό επειδή το όριο σημαντικότητας ορίστηκε πολύ χαμηλό και δεν εξέτασε εάν ένα λογικό άτομο που αναζητούσε ασφάλιση θα αναγνώριζε ότι ένα γεγονός ήταν σημαντικό και ότι έπρεπε να αναφερθεί.

Ωστόσο, μετά την υπόθεση CTI, τα δικαστήρια φαινόταν να παραμένουν διχασμένα ως προς το εάν τα ουσιώδη γεγονότα απλώς επηρέασαν ή επηρέασαν αποφασιστικά τον συνετό ασφαλιστή. Στην υπόθεση Pan At/Anne Insurance Co Ltd vs. Pine Top Insurance Co Ltd⁴⁸ η Βουλή των Λόρδων διατήρησε το τεστ «απλής επιρροής» του CTI με πλειοψηφία 3 προς 2. Η πλειοψηφία έλαβε τη θέση ότι το ουσιαστικό γεγονός επεκτείνεται σε όλα τα θέματα που θα μπορούσε να είχαν ληφθεί υπόψη από τον ασφαλιστή κατά την αξιολόγηση του κινδύνου που συμφωνούσε να αναλάβει. Δύο μέλη, διαφώνησαν με την πλειοψηφία και δήλωσαν ότι θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί το τεστ της «αποφασιστικής δύναμης». Σύμφωνα με τον Λόρδο Templeman, «η κρίση ενός συνετού ασφαλιστή» δεν μπορεί να ειπωθεί ότι «επηρεάζεται» από μια περίσταση η οποία, αν αποκαλυφθεί, δεν θα είχε επηρεάσει την αποδοχή του κινδύνου ή το ποσό του ασφαλίστρου. (Bamarouf, 2011).

Σχετικά πρόσφατα, υπήρξε μια αλλαγή στον αγγλικό ασφαλιστικό νόμο που περιλαμβάνει το δόγμα της *uberrimae fidei*. Ο αγγλικός νόμος περί ασφαλίσεων του 2015, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 12 Αυγούστου 2016, αντικατέστησε το δόγμα της υπέρτατης καλής πίστης με την τρέχουσα αρχή της «δίκαιης παρουσίας». Σύμφωνα με το αγγλικό ασφαλιστικό δίκαιο, τα δικαιώματα των μερών και τα ένδικα μέσα έχουν αλλάξει. Σύμφωνα με το νέο νόμο, ο ασφαλισμένος πρέπει να ενημερώνει τους ασφαλιστές για "κάθε ουσιώδη περίσταση" που γνωρίζει ή πρέπει να γνωρίζει ή να

παρέχει αρκετές λεπτομέρειες για να προειδοποιήσει έναν συνετό ασφαλιστή για την ανάγκη να κάνει περισσότερες ερωτήσεις. Παράλληλα, ο ασφαλιστής δεν δικαιούται πλέον να ακυρώσει το συμβόλαιο εκτός εάν η παραβίαση της υποχρέωσης δίκαιης παρουσίας είναι σκόπιμη ή απερίσκεπτη. Αντίθετα, το συμβόλαιο θα αλλάξει ώστε να αντικατοπτρίζει τους διαφορετικούς όρους ή τις τιμές που ο ασφαλιστής θα μπορούσε να είχε κάνει στο συμβόλαιο.

Με την Πράξη του 1906, την Marine Insurance Act, το αγγλικό δίκαιο συμπεριέλαβε την αρχή της «υπέρτατης καλής πίστης» (utmost good faith ή uberrimae fidei), ως αρχή που διέπει κατά κύριο λόγο και βρίσκει εφαρμογή στο δίκαιο της θαλάσσιας ασφάλισης και συνεπώς εφαρμόζεται συμβάσεις που συνάπτονται στο πλαίσιο της. Το άρθρο 17 του Νόμου για τις θαλάσσιες ασφαλίσσεις (Marine Insurance Act 1906 – M.I.A. 1906), προέβλεπε ότι η σύμβαση της θαλάσσιας ασφάλισης αποτελούσε μια σύμβαση «υπέρτατης καλής πίστης» ενώ στην περίπτωση που η αρχή δεν τηρούνταν από κάποιο από τα συμβαλλόμενα μέρη, τότε το άλλο συμβαλλόμενο μέρος είχε το δικαίωμα να απέχει από τις υποχρεώσεις της σύμβασης καθώς και να υπαναχωρήσει από την ίδια τη σύμβαση. Ειδικότερα το εν λόγω άρθρο προβλέπει ότι: «Παρατίθεται η αγγλική διατύπωση του άρθρου 17 της M.I.A. 1906 “*A contract of marine insurance is a contract based upon the utmost good faith, and, if the utmost good faith be not observed by either party, the contract may be avoided by the other party*”.

Έτσι, η αρχή της υπέρτατης καλής πίστης αποτέλεσε βασικό μέρος και κατέστη θεμελιώδης αρχή για το αγγλικό δίκαιο της θαλάσσιας ασφάλισης. Με τον τρόπο αυτό, το αγγλικό ναυτασφαλιστικό δίκαιο μέσω αυτής της διαφοροποίησης ήταν πλέον δυνατό να ανταποκριθεί, εφαρμοζόμενο σε έναν ιδιαίτερος απαιτητικό τομέα συναλλαγών αυτόν της θαλάσσιας ασφάλισης, λόγω και της ιδιαιτερότητας του εν λόγω τομέα για εξασφάλιση υψηλού βαθμού εμπιστοσύνης και ειλικρίνειας μεταξύ των συμβαλλομένων μερών.

Είναι γεγονός ότι στο αγγλικό δίκαιο παραδοσιακά και σε αντίστιξη με άλλες δικαιοταξίες, αποφεύγεται η θέσπιση γενικών και αόριστων ρητρών, καθώς οι ρήτρες αυτές ενδέχεται να αυξήσουν το αίσθημα ανασφάλειας δικαίου μεταξύ των συμβαλλομένων μερών σε δεδομένη σύμβαση.

Παρότι από την διάταξη του άρθρου 17 του Νόμου για τις θαλάσσιες ασφαλίσεις (Marine Insurance Act 1906 – M.I.A. 1906), αυτή καθαυτή, δεν προέκυπτε ο σαφής και ρητός εννοιολογικός προσδιορισμός της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης. Ωστόσο σε ένα συστηματικό πλαίσιο ανάλυσης, από την λεκτική διατύπωση, των επόμενων διατάξεων της ΜΙΑ 1906 και ειδικότερα από τις διατυπώσεις των άρθρων 18-20, η έννοια της υπέρτατης καλής πίστης καθορίζεται με πιο διακριτό τρόπο, και ειδικότερα αφορά το καθήκον του λήπτη της ασφάλισης να αποκαλύπτει στον ασφαλιστή όλα εκείνα τα στοιχεία που κρίνονται κρίσιμα και συγκαθορίζουν την απόφαση του λήπτη της ασφάλισης αναφορικά με το αν θα συναινέσει τελικά στη σύναψη της σύμβασης, πάντοτε έχοντας ως μέτρο τα εν λόγω άρθρα το υπόδειγμα του μέσου συνετού ασφαλιστή και ασφαλισμένου (Birds, 2020).

Είναι ενδιαφέρον να εξετασθεί στο σημείο αυτό, το αν η εφαρμογή της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης, στο αγγλικό δίκαιο, επιβαλλόταν με βάση τις σχετικές διατάξεις του Νόμου για τις θαλάσσιες ασφαλίσεις (Marine Insurance Act 1906 – M.I.A. 1906), θα έπρεπε να λαμβάνει χώρα μέσω της εφαρμογής της αποκλειστικά και μόνο στο στάδιο των διαπραγματεύσεων δηλαδή στο προ-συμβατικό στάδιο ή αντίθετα αν θα έπρεπε να διέπει και το στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης. Οι Δηλώσεις Πρακτικής του Συνδέσμου Βρετανών Ασφαλιστών αποτελούν αποδοχή από τον ασφαλιστικό κλάδο ότι οι παραδοσιακές αρχές του δικαίου των ασφαλιστικών συμβάσεων, που αναπτύχθηκαν όταν ο κλάδος κυριαρχούσε από εμπορικές πολιτικές ναυτιλιακής ασφάλισης, δεν είναι κατάλληλες για όλους τους τομείς της σύγχρονης βιομηχανίας. Η μελλοντική ανάπτυξη του δόγματος της υπέρτατης καλής πίστης πρέπει να λάβει χώρα σε σχέση με την αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο εξακολουθεί να είναι σκόπιμο για τα μέρη των ασφαλιστικών συμβάσεων, στην πράξη συνήθως τους ασφαλιστές, να κατέχουν προνομιακή θέση σε αντίθεση με όλα τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη και των διαδίκων (Birds, 2020).

Είναι αλήθεια ότι η διατύπωση του άρθρου 17 είναι αρκετά ευρεία ώστε να περιλαμβάνει τα καθήκοντα μετά τη σύναψη της σύμβασης, αλλά επίσης η διατύπωσή της δεν επιβάλλει την εφαρμογή της στα καθήκοντα των συμβαλλομένων μετά τη σύναψη της σύμβασης. Πράγματι, η πρόταση στην ενότητα 17 ότι τα ασφαλιστήρια συμβόλαια «βασίζονται» στη υπέρτατη καλή πίστη μπορεί να θεωρηθεί ότι υποδηλώνει ότι η ενότητα 17 αφορά το στάδιο σύναψης της σύμβασης σε

αντίθεση με την επακόλουθη λειτουργία της. Επιπλέον, η ενότητα 17 είναι η πρώτη σε μια ομάδα τμημάτων του νόμου περί ασφάλισης θαλάσσης με τίτλο «Αποκάλυψη και παραστάσεις», που αποτελείται από τις ενότητες 17–21. Εκτός από το ίδιο το άρθρο 17, η διατύπωση των άλλων τεσσάρων τμημάτων περιορίζει αναμφίβολα το πεδίο εφαρμογής τους στο στάδιο σύναψης της σύμβασης. Οι ενότητες 18-20 έχουν συζητηθεί παραπάνω. Η ενότητα 21 αφορά την προσφορά και την αποδοχή. Το πλαίσιο μπορεί, επομένως, να προτείνει ότι το τμήμα 17 θα πρέπει επίσης να περιοριστεί στο προσυμβατικό στάδιο. Όσον αφορά το προηγούμενο, πολύ λίγες αποφάσεις δέχονται την εφαρμογή της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης μετά τη σύναψη της σύμβασης. Για παράδειγμα, στην υπόθεση *The Litsion Pride* αποφασίστηκε πως η εφαρμογή της ενότητας 17 στην εφαρμογή της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης και κατά το στάδιο της εκτέλεσης της σύμβασης. Επίσης στην υπόθεση *The Good Luck*, η υιοθέτηση του συλλογισμού του Εφετείου περιλαμβάνει σιωπηρά την εφαρμογή του τμήματος 17 στην αρχή της υπέρτατης καλής πίστης και κατά το στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης.

Σε γενικές πάντως γραμμές ο προβληματισμός για την εφαρμογή του άρθρου 17 και στο στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης εδράζεται στα ακόλουθα. Στην περίπτωση που γινόταν αποδεκτό πως η εν λόγω αρχή στις θαλάσσιες ασφαλίσεις θα έπρεπε να εφαρμόζεται αφενός στο στάδιο των διαπραγματεύσεων αφετέρου δε και το στάδιο της ίδιας της εκτέλεσης της σύμβασης, είναι προφανές ότι η εν λόγω θέση θα αντανάκλούσε μια καίρια αντίφαση στο αγγλικό ναυτασφαλιστικό δίκαιο. Αυτό γιατί αν γινόταν δεκτή αυτή η θέση, η αρχή της υπέρτατης καλής πίστης, θα αποτελούσε πλέον γενική ρήτρα η οποία διέπει τις συμβατικές σχέσεις εν γένει, πράγμα που όπως προαναφέρθηκε δεν κάνει δεκτό η αγγλική έννομη τάξη, δεδομένου ότι δεν υιοθετεί γενικές και αόριστες νομικές έννοιες εξαιτίας του ενδεχόμενου κινδύνου που ελλοχεύει για την πρόκληση ανασφάλειας δικαίου στα συμβαλλόμενα μέρη στο ναυτασφαλιστικό δίκαιο αλλά και σε ολόκληρο το πεδίο του δικαίου της αγγλικής έννομης τάξης (Birds, 2020).

Ωστόσο, η νομολογία έχει κατά καιρούς υποστηρίξει και την αντίθεση άποψη. Ειδικότερα η νομολογία έχει υποστηρίξει την υποχρέωση τήρησης της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης και στα δυο στάδια δηλαδή και στο προσυμβατικό στάδιο αλλά και στο στάδιο εκτέλεσης της ασφαλιστικής σύμβασης.

Όπως προαναφέρθηκε, το άρθρο 17 του νόμου ορίζει ότι: «Ένα συμβόλαιο ναυτιλιακής ασφάλισης είναι ένα συμβόλαιο που βασίζεται σε υπέρτατη καλή πίστη και εάν δεν τηρηθεί η μέγιστη καλή πίστη από κανένα από τα μέρη, το συμβόλαιο μπορεί να αποφευχθεί από το άλλο μέρος»

Το άρθρο 17, με τη χρήση της λέξης «κανένα από τα μέρη», έχει καταστήσει ευρέως σαφές ότι η υποχρέωση τήρησης της μέγιστης καλής πίστης λειτουργεί σε διμερή βάση. Ο νόμος επαναλαμβάνει τα αισθήματα του Λόρδου Mansfield, στο *Carter v Boehm* (1766), όπου χρησιμοποίησε το παράδειγμα ενός ασφαλιστή που ασφάλιζε ένα πλοίο για ένα ταξίδι το οποίο γνωρίζει ιδιωτικά ότι έφτασε στον προορισμό του. Είπε συγκεκριμένα: [σελ. 1909] «...Η καλή πίστη απαγορεύει και στα δυο μέρη μιας σύμβασης, αποκρύπτοντας ό,τι γνωρίζει ιδιωτικά, να σύρει το άλλο σε μια συμφωνία».

Παρά την πρόωπη αναγνώριση ότι το καθήκον είναι αμοιβαίο και για τα δυο μέρη, οι ασφαλιστές, στην υπόθεση *Banque Financière de la Cité SA κατά Westgate Insurance Co Ltd*, προσπάθησαν να επιβεβαιώσουν ότι η υποχρέωση υπέρτατης καλής πίστης πρέπει να τηρείται μόνο από τον ασφαλισμένο και όχι από τον ασφαλιστικό φορέα. Μολονότι πρόκειται για υπόθεση μη θαλάσσιας ασφάλισης, η απόφαση είναι εντούτοις σχετική, δεδομένου ότι επιβεβαιώνει τον αμοιβαίο χαρακτήρα του καθήκοντος.

Στην υπόθεση *Banque Financière de la Cité SA κατά Westgate Insurance Co Ltd*, μια ομάδα τραπεζών συμφώνησε να προκαταβάλει χρήματα σε τέσσερις εταιρείες που εκπροσωπούνταν από τον κ. Ballestero. Ως εγγύηση για τα δάνεια, συνήφθησαν συμβόλαια ασφάλισης πιστώσεων και κατατέθηκαν πολύτιμοι λίθοι στις τράπεζες. Οι πολύτιμοι λίθοι αποδείχτηκαν μη αληθινοί, και ο κύριος Ballestero εξαφανίστηκε με τα χρήματα της τράπεζας. Δεδομένου ότι τα συμβόλαια περιείχαν ρήτρα αποκλεισμού απάτης, οι τράπεζες δεν μπορούσαν να διεκδικήσουν τις ασφάλειες πιστώσεων. Ωστόσο, προσπάθησαν να τις διεκδικήσουν και να τις ανακτήσουν λόγω παραβίασης της υπέρτατης καλής πίστης από τους ασφαλιστές που δεν αποκάλυψαν στις ασφαλισμένες τράπεζες μια απάτη που διέπραξε ο κ. Lee, υπάλληλος των μεσιτών (Birds, 2020).

Τόσο το πρωτοβάθμιο δικαστήριο όσο και το Εφετείο έκριναν ότι οι ασφαλιστές όφειλαν όντως την υποχρέωση υπέρτατης καλής πίστης να αποκαλύψουν

στην τράπεζα την απάτη των μεσιτών τους, και διαπίστωσαν ότι παραβιάστηκε αυτό το καθήκον. Στη Βουλή των Λόρδων, η απόφαση ανατράπηκε για άλλους λόγους. Δεν αμφισβητήθηκε όμως η αμοιβαιότητα του καθήκοντος. Ο Steyn J, σε πρώτη φάση, θεώρησε ότι:

Steyn J: [πρωτοδικείο, σ. 93] ...Η λογική του κανόνα που επιβάλλει καθήκον υπέρτατης καλής πίστης στον ασφαλισμένο είναι ότι τα σημαντικά για τον κίνδυνο είναι, γενικά, ιδιόμορφα στη γνώση του. Στο βαθμό που τα θέματα είναι ιδιόμορφα στη γνώση του ασφαλιστή, όπως στο παράδειγμα του Λόρδου Mansfield για το πλοίο, η αρχή και η δικαιοσύνη απαιτούσαν την επιβολή παρόμοιου καθήκοντος στον ασφαλιστή δηλώνοντας ότι η αρχή της καλής πίστης στηρίζεται και στα δύο μέρη. Απορρίπτω χωρίς δισταγμό αυτόν τον ισχυρισμό.

Slade LJ: [Δικαστήριο Εφετείου, σ. 544] ...δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η υποχρέωση αποκάλυψης ουσιωδών γεγονότων είναι αμοιβαία και επιβάλλει αμοιβαία καθήκοντα στον ασφαλιστή και στον ασφαλισμένο. Σε περίπτωση συμβάσεων ναυτιλιακής ασφάλισης, το άρθρο 17 που είναι σε ισχύ το προβλέπει.

Πρέπει να επισημανθεί ότι το καθήκον της υπέρτατης καλής πίστης οφείλεται μόνο μεταξύ του ασφαλισμένου και του ασφαλιστή, δηλαδή των αρχικών συμβαλλόμενων μερών στην σύμβαση θαλάσσιας ασφάλισης. Έτσι, στην υπόθεση Bank of Nova Scotia κατά Hellenic Mutual War Risks Association (Bermuda) Ltd, «Good Luck» [1988] Lloyd's Rep 514,2 σε πρώτο βαθμό, κρίθηκε ότι δεν υπήρχε χωριστό καθήκον υπέρτατης καλής πίστης μεταξύ των ασφαλιστών και της τράπεζας, που ήταν ο ενυπόθηκος και εκδοχέας του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι ο ασφαλιστής δεν όφειλε, βάσει των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης, υποχρέωση υπέρτατης καλής πίστης στον ασφαλισμένο, έπεται ότι δεν οφείλονταν καθήκοντα στον εκδοχέα.

Hobhouse J: [Πρωτοδικείο, σελ. 546–47] ...Το καθήκον της υπέρτατης καλής πίστης είναι ένα περιστατικό της σύμβασης ασφάλισης. Είναι αμοιβαίο. Ο εκδοχέας του ευεργετήματος μιας τέτοιας σύμβασης δεν οφείλει αρχικά κανένα καθήκον υπέρτατης καλής πίστης στον ασφαλιστή, ούτε βάσει αμοιβαιότητας υφίσταται, αρχικά, οποιοδήποτε καθήκον το οποίο οφείλει ο ασφαλιστής στον εκδοχέα. Το καθήκον του ασφαλιστή είναι έναντι του πλοιοκτήτη και εάν το καθήκον αυτό παραβιαστεί, ο εκδοχέας μπορεί να επωφεληθεί από τα δικαιώματα και τα ένδικα

μέσα που προκύπτουν από μια τέτοια παραβίαση. Τα δικαιώματα του εκδοχέα μπορούν να προκύψουν μόνο από υποχρεώσεις προς τον εκδοχέα.

[σελ. 547] ...Μια διαφορετική κατάσταση μπορεί να προκύψει όταν ο εκδοχέας μπαίνει στη θέση του εκχωρητή και αναλαμβάνει τη διεκπεραίωση της σύμβασης. Υπό αυτές τις συνθήκες, όταν ο εκχωρητής παύει να είναι το πρόσωπο που συναλλάσσεται με τον ασφαλιστή, το καθήκον της υπέρτατης καλής πίστης πρέπει να εκπληρώνεται με αναφορά στον εκδοχέα. Ωστόσο, αυτό δεν συνέβη εδώ... ...Για τους λόγους που αναφέρθηκαν ήδη, θεωρώ ότι η απλή ανάθεση δεν ήταν αρκετή για να δημιουργηθεί ένα τέτοιο καθήκον.

Είναι κάπως περίεργο το γεγονός ότι το άρθρο 17, που είναι ένα μακροχρόνιο θεμελιωμένο δόγμα, δεν έχει προσελκύσει την προσοχή των δικαστηρίων μέχρι πολύ πρόσφατα. Η φύση και η πλήρης έκταση του καθήκοντος να τηρείται η υπέρτατη καλή πίστη στο πλαίσιο της θαλάσσιας ασφάλισης έλαβε δικαστικό έλεγχο μόνο το 1985, στην υπόθεση *Black King Shipping Corporation κατά Massie, «Litsion Pride»* [1985].

Δεδομένου ότι οι πιο σημαντικές εκδηλώσεις της υπέρτατης καλής πίστης είναι η μη αποκάλυψη και οι ψευδείς δηλώσεις, η εκπλήρωση της υποχρέωσης της υπέρτατης καλής πίστης γινόταν, όχι αδικαιολόγητα, για μεγάλο χρονικό διάστημα αντιληπτή ως προς την υποχρέωση αποκάλυψης και όχι παραποίησης. Ωστόσο, η υπόθεση *Litsion Pride* διευκρίνισε ότι το καθήκον αποκάλυψης πηγάζει από το καθήκον της υπέρτατης καλής πίστης και όχι το αντίστροφο. Το καθήκον της υπέρτατης καλής πίστης είναι ένα ανεξάρτητο και υπέρτατο καθήκον, με τις επόμενες ενότητες σχετικά με την αποκάλυψη και τις παραστάσεις να παρέχουν απλές απεικονίσεις αυτού του καθήκοντος. Έτσι στο καθήκον αυτό περιλαμβάνεται η υποχρέωση της μη αποκάλυψης και της ψευδούς παρουσίασης. Η υπόθεση ερμήνευσε επίσης το άρθρο 17 ότι επέβαλε στα μέρη ένα συνεχές καθήκον να τηρούν τη υπέρτατη καλή πίστη.

Μεγάλο μέρος της πρόσφατης εξέλιξης της νομολογίας στην αγγλική έννομη τάξη για την υπέρτατη καλή πίστη προήλθε από την υπόθεση *Litsion Pride (Black King Shipping Corporation κατά Massie, «Litsion Pride»* [1985]). Η *Litsion Pride* ήταν ασφαλισμένη βάσει ενός συμβολαίου ναυτιλιακής ασφάλισης που προέβλεπε ότι, σε περίπτωση που το πλοίο εισέλθει σε ορισμένες καθορισμένες περιοχές, ιδίως

σε λιμάνια στην περιοχή του Κόλπου κατά τη διάρκεια του πολέμου, αυτό έπρεπε να δηλωθεί στους ασφαλιστές» και στην περίπτωση αυτή ένα πρόσθετο ασφάλιστρο επρόκειτο να προσαρμοστεί για τη διάρκεια της παραμονής του πλοίου στην περιοχή αυτή. Στις 2 Αυγούστου, το *Litsion Pride* έπλευσε στον Περσικό Κόλπο χωρίς να δηλώσει το ταξίδι στους ασφαλιστές ή να πληρώσει το πρόσθετο ασφάλιστρο, όπως ήταν υποχρεωτικό σύμφωνα με τους όρους του συμβολαίου. Στις 9 Αυγούστου, το σκάφος βυθίστηκε, έχοντας χτυπηθεί από πύραυλο. Στις 11 Αυγούστου στάλθηκε τέλεξ στους μεσίτες από τους πλοιοκτήτες που τους ενημέρωναν ότι είχε γραφτεί επιστολή σχετικά με την επικείμενη είσοδο του *Litsion Pride* στον Κόλπο, αλλά, από παράβλεψη, δεν είχε σταλεί. Η επιστολή είχε ημερομηνία 2 Αυγούστου και δεν έφτασε στους ασφαλιστές παρά μόνο μετά το ατύχημα. Οι ενυπόθηκοι δανειστές, που στέκονταν στη θέση των ιδιοκτητών, διεκδίκησαν αποζημιώσεις στο πλαίσιο της ασφαλιστικής σύμβασης, αλλά οι ασφαλιστές αρνήθηκαν την πληρωμή λόγω παράβασης του καθήκοντος της υπέρτατης καλής πίστης.

Το δικαστήριο αποφάνθηκε υπέρ των ασφαλιστών, διαπιστώνοντας με βάση τα στοιχεία ότι οι πλοιοκτήτες προσπάθησαν να υποστηρίξουν τον ισχυρισμό τους με πλαστά έγγραφα, όπως η υποτιθέμενη αναδρομική επιστολή της 2ας Αυγούστου. Κατά την άποψη του *Hirst J*, υπήρχε ένα συνεχές καθήκον υπέρτατης καλής πίστης στους ασφαλισμένους, το οποίο συνεχίστηκε και μετά τη σύναψη της σύμβασης.

Hirst J: [σελ. 511] ...Δηλώνω τώρα τα συμπεράσματά μου για αυτό το πολύ σημαντικό σημείο. Κατά την κρίση μου, οι αρχές που υποστηρίζουν την πρόταση ότι η υποχρέωση υπέρτατης καλής πίστης γενικά συνεχίζεται μετά την εκτέλεση της ασφαλιστικής σύμβασης είναι πολύ ισχυρές. Πρώτον, υπάρχουν αποφάσεις της ανώτατης αρχής, και οι οποίες, κατά την κρίση μου, αναφέρουν ξεκάθαρα στην απόφασή τους για ένα γενικό καθήκον υπέρτατης καλής πίστης...

Οι υποθέσεις *Style* και *Liberian* είναι επίσης, κατά την κρίση μου, περιπτώσεις του ίδιου δόγματος. Δεν έχω καμία αμφιβολία ότι τόσο ο *McNair I* όσο και ο *Donaldson J* σκόπευαν με τις αναφορές τους στην υπέρτατη καλή πίστη σε αυτές τις υποθέσεις να τονίσουν ακριβώς αυτό που είπαν και απορρίπτω το επιχείρημα του κ. *Kentridge* [για τους ενάγοντες] ότι πρέπει να ερμηνευθούν ως απάτη. Δεν υπήρξε διαπίστωση απάτης σε καμία από τις δύο περιπτώσεις και τα γεγονότα και στις δύο περιπτώσεις συνάδουν πλήρως με τη μη δόλια, μη αποκάλυψη.

Επιπλέον, εάν ισχύει η έντονη διαφορά μεταξύ της υποχρέωσης τήρησης της αρχής, πριν και μετά τη σύμβαση που προτείνει ο κ. Kentridge, είναι αξιοσημείωτο ότι το άρθρο 17, το οποίο και τα δύο μέρη αποδέχονται ότι καλύπτει τόσο το προσυμβατικό όσο και το μετασυμβατικό στάδιο, δεν κάνει διαφοροποίηση μεταξύ αυτών των δύο σταδίων.

[σελ. 512] ...Θεωρώ ότι είναι καλύτερο, σύμφωνα με την εμπορική λογική, ότι ο ασφαλισμένος υποχρεούται να κοινοποιεί κάθε σχετική πληροφορία που είναι διαθέσιμη κατά καιρούς, ιδίως επειδή —όπως δείχνουν τα στοιχεία— πρόκειται για ένα πεδίο όπου, κατά τη διάρκεια η πορεία ενός ταξιδιού, οι προορισμοί κ.λπ. είναι πολύ πιθανό να αλλάζουν καθώς προχωρά.

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω σχόλια που έγιναν από τον Hirst J, το καθήκον να τηρούμε την υπέρτατη καλή πίστη κάτω από το άρθρο 17 είναι πράγματι περιεκτικό και ισχυρό:

(α) πρώτον, ο δικαστής εξήγησε τη φύση του καθήκοντος, δηλαδή ότι το άρθρο 17 υπερισχύει και επιβάλλει ένα συνεχές καθήκον και στα δύο μέρη να τηρούν τη υπέρτατη καλή πίστη.

(β) δεύτερον, η έκταση και το εύρος του καθήκοντος είναι καθολικό, ικανό να καλύψει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, συμπεριλαμβανομένης της διαρκούς υποχρέωσης γνωστοποίησης και της υποχρέωσης μη υποβολής δόλιων αξιώσεων. Στο πλαίσιο της υποχρέωσης υπέρτατης καλής πίστης, οι σχετικές πληροφορίες ενδέχεται να πρέπει να αποκαλυφθούν στα ακόλουθα χρονικά σημεία: κατά τη στιγμή της ανανέωσης της σύμβασης, όταν εξετάζεται το ζήτημα των καλύψεων για αντασφάλιση, επίσης τ όταν ένα σκάφος σκοπεύει να εισέλθει σε μια πρόσθετη περιοχή πριμοδότησης βάσει εγγύησης εμπορίας όπως επίσης κατά την υποβολή προσφοράς για μια καταχώριση αλλαγής ταξιδιού .

(γ) τρίτον, συζητήθηκε επίσης το ζήτημα εάν μια συμπεριφορά που είναι λιγότερο από δόλια καλύπτεται από το άρθρο 17. Από αυτή την άποψη, το κρίσιμο ερώτημα είναι εάν το άρθρο 17 προβλέπει ακούσια και αθώα μη αποκάλυψη σχετικών πληροφοριών. Το ερώτημα μπορεί επίσης να πλαισιωθεί ως εξής: εάν συμπεριφορά που είναι αθώα, από αμέλεια, υπαίτια και απαξιωτική, αλλά όχι αρκετά σοβαρή ώστε να ισοδυναμεί με απάτη, θα προκαλέσει παραβίαση του άρθρου 17.

(δ) τέλος, τα αποτελέσματα μιας παραβίασης του άρθρου 17. στη συγκεκριμένη αξίωση ή/και στην σύμβαση στο σύνολό της εξετάστηκαν επίσης υπό τον κανόνα της αποφυγής. Το δικαίωμα ενός ζημιωθέντος να ασκήσει αγωγή για αποζημίωση για παραβίαση του άρθρου 17 είναι ένα άλλο σχετικό ζήτημα.

Καθώς καθεμία από αυτές τις πτυχές του καθήκοντος ύψιστης καλής πίστης έχει επιληφθεί σε επόμενες περιπτώσεις, είναι απαραίτητο να εξεταστούν σε βάθος.

Η αρχή ότι το άρθρο 17 αναφέρεται σε ένα υπέρτατο καθήκον καλής πίστης διατυπώθηκε στην πραγματικότητα ένα χρόνο πριν από την υπόθεση *Litsion Pride* από το Εφετείο στην υπόθεση *Container Transport International Inc* και στη *Reliance Group Inc vs Oceanus Mutual Underwriting Association (Bermuda) Ltd* [1984]. Μολονότι η απόφαση της υπόθεσης CTI επικρίθηκε πολύ και τελικά απορρίφθηκε στα σημαντικά σημεία ουσιαστικότητας από την απόφαση *Pan Atlantic Insurance Company Ltd vs Pine Top Insurance Company Ltd* [1994] τα σχόλια ωστόσο που διατυπώθηκαν από τους δικαστές εξακολουθούν να είναι ζωτικής σημασίας, καθώς δηλώνουν την ανεξάρτητη φύση του καθήκοντος της υπέρτατης καλής πίστης. Έτσι, όλοι οι δικαστές στην υπόθεση CTI συμφώνησαν ότι υπάρχει ανεξάρτητο καθήκον υπέρτατης καλής πίστης.

Στην εν λόγω υπόθεση CTI, μια εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης εμπορευματοκιβωτίων, συνήψε ασφαλιστική σύμβαση με την *Crum* και τη *Forster* καλύπτοντας ένα «Σχέδιο Προστασίας Ζημιών» όσον αφορά τα κοντέινερ τους. Οι *Crum* και *Forster* ήταν δυσαρεστημένοι με τους όρους της σύμβασης και αρνήθηκαν να ανανεώσουν το συμβόλαιο μετά τη λήξη του. Αναζητώντας νέα κάλυψη, η CTI προσέγγισε την *CE Heath and Co* και κατάφερε να εξασφαλίσει κάλυψη 100%, η πλειονότητα της οποίας ήταν σε συνδικάτα του *Lloyd's*. Ωστόσο, η εμπειρία των *Lloyd's* δεν ήταν καλύτερη, καθώς αρνήθηκαν επίσης να ανανεώσουν την ασφαλιστική σύμβαση. Τελικά, η ασφάλιση ανατέθηκε στην *Oceanus*. Όταν η CTI υπέβαλε τις αξιώσεις της για ζημιές που είχαν υποστεί, η *Oceanus* αρνήθηκε να πληρώσει και προσπάθησε να αποφύγει την πολιτική, υποστηρίζοντας ότι η CTI είχε παρουσιάσει ανακριβές αρχείο απαιτήσεων και ότι δεν είχαν αποκαλύψει την άρνηση των προηγούμενων αναδόχων να ανανεώσουν την ασφαλιστική σύμβαση.

Το Εφετείο έκρινε ότι, καθώς υπήρχε τόσο μη αποκάλυψη όσο και ψευδής δήλωση, ο ασφαλιστής είχε το δικαίωμα να αποφύγει τις υποχρεώσεις του όπως αυτές απέρρεαν από το ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Έτσι οι δικαστές δήλωσαν τα ακόλουθα.

Kerr LJ: [σελ. 492] ...Το καθήκον της αποκάλυψης, όπως ορίζεται ή περιορίζεται από τα άρθρα 18 και 19, είναι μια πτυχή του καθοριστικού καθήκοντος της υπέρτατης καλής πίστης που αναφέρεται στο άρθρο 17.

Parker LJ: [σελ. 512] ...Τέλος, είναι απαραίτητο να αναφερθεί σε αυτό το στάδιο ότι το καθήκον που επιβάλλεται από το άρθρο 17 πηγαιίνει, κατά την άποψή μου, πέρα από το να απαιτεί απλώς την εκπλήρωση των καθηκόντων σύμφωνα με τις επόμενες ενότητες. Εάν, για παράδειγμα, ο ασφαλιστής δείξει ενδιαφέρον για περιστάσεις που δεν είναι σημαντικές στο πλαίσιο του άρθρου 18, το άρθρο 17 απαιτεί από τον ασφαλισμένο να τις αποκαλύψει πλήρως και δίκαια.

Και πάλι, εάν ο ασφαλισμένος ή ο μεσίτης του συνειδητοποιούσε, κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, ότι ο ασφαλιστής είχε κάνει ένα σοβαρό αριθμητικό λάθος ή προχωρούσε σε ένα πραγματικό λάθος σε σχέση με την προηγούμενη εμπειρία, θα ήταν υποχρεωμένος, σύμφωνα με το άρθρο 17, να επιστήσει την προσοχή στο θέμα. Θα ήταν... η πιο ξεκάθαρη παραβίαση του καθήκοντος σύμφωνα με το άρθρο 17 να μην το κάνουμε.

Stephenson LJ: [σελ. 525] ...Καταλήγω επίσης στο συμπέρασμα ότι οι ειδικές ενότητες που ακολουθούν το εδάφιο 17 πρέπει να διαβαστούν υπό το πρίσμα αυτής της κύριας ενότητας, και όλες οι αναφορές τους στον ασφαλιστή και στους ασφαλισμένους ακολουθούν την επιβολή του εκ του νόμου καθήκοντος υπέρτατης καλής πίστης στον κάθε συμβαλλόμενο στην ασφαλιστική σύμβαση.

Ένα συνεχές καθήκον

Στην υπόθεση *Litsion Pride*, ο Hirst J βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στις προηγούμενες αρχές της υπόθεσης *Overseas Commodities Ltd v Style* [1958] καθώς και της υπόθεσης *Liberian Insurance Agency v Mosse* [1977] για να υποστηρίξει την πρότασή του για συνέχιση τήρησης της υπέρτατης καλής πίστης. Και οι δύο αυτές περιπτώσεις αφορούσαν την εφαρμογή ρήτρας προστασίας «κρατούμενης κάλυψης»,

βάσει της οποίας η κάλυψη έπρεπε να αποκτηθεί μόνο εάν ο ασφαλισμένος ενεργούσε με τη υπέρτατη καλή πίστη «σε όλο το νόμισμα του ασφαλιστηρίου», όπως τονίστηκε από τον McNair J [σελ. 559] στο Overseas Commodities Ltd v Style.

Το ζήτημα του συνεχιζόμενου καθήκοντος ύψιστης καλής πίστης εξετάστηκε επίσης στην υπόθεση Good Luck, από τον Hobhouse J στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο και τη May LJ στο Εφετείο, αλλά διέφυγε της προσοχής της Βουλής των Λόρδων.

Στην υπόθεση Bank of Nova Scotia v Hellenic Mutual War Risks Association, ‘Good Luck’ [1988] το πλοίο Good Luck ήταν ασφαλισμένο έναντι των κινδύνων πολέμου. Κάτω από την ασφαλιστική κάλυψη, προβλεπόταν, μεταξύ άλλων, ότι σε περίπτωση που το σκάφος εισέλθει σε μια πρόσθετη περιοχή πριμοδότησης (APA), έπρεπε να δοθεί έγκαιρη ειδοποίηση στον ασφαλιστή. Εάν δεν δοθεί ειδοποίηση, ο ασφαλιστής θα δικαιούται να απορρίψει οποιοσδήποτε όπως και όλες τις αξιώσεις που προκύπτουν από γεγονότα που συνέβησαν ενώ το σκάφος βρισκόταν σε περιοχή APA (περιοχή δηλαδή διεξαγωγής εχθροπραξιών). Οι εξασφαλισμένοι πλοιοκτήτες υποθήκευσαν το Good Luck και ανέθεσαν την ασφαλιστική σύμβαση στην ενυπόθηκη τράπεζα. Ο σύλλογος ειδοποιήθηκε για την ανάθεση και σε μια επιστολή δέσμευσης συμφώνησαν να ενημερώσουν την τράπεζα εάν η ασφάλιση έπαυε. Η Good Luck συνήψε σε ένα συμβόλαιο για να κάνει εμπόριο στον Κόλπο, δηλαδή σε μια περιοχή APA, αλλά ούτε η τράπεζα ούτε η ασφαλιστική εταιρεία ενημερώθηκαν. Επιπλέον, όταν ο σύλλογος ενημερώθηκε τελικά για το μοτίβο συναλλαγών του Good Luck, δεν έλαβε κανένα μέτρο για να ενημερώσει την τράπεζα. Εκείνη την εποχή, οι πλοιοκτήτες επαναδιαπραγματεύονταν τα δάνειά τους με την τράπεζα, η τράπεζα γνώριζε ότι η Good Luck διαπραγματευόταν στον Κόλπο, αλλά είχε υποθέσει ότι οι πλοιοκτήτες πλήρωναν το πρόσθετο ασφάλιστρο και σε αυτή τη βάση προέβαλαν αξιώσεις για περισσότερα χρήματα. Το Good Luck χτυπήθηκε από έναν πύραυλο και τότε ο ασφαλιστικός φορέας απέρριψε την αξίωση, επειδή δεν τους είχε δοθεί καμία ειδοποίηση σύμφωνα με τους όρους του συμβολαίου. Στη συνέχεια, η τράπεζα, ως εκδοχέας, μήνυσε την εταιρεία, ισχυριζόμενη, μεταξύ άλλων, παραβίαση υπέρτατης καλής πίστης, επειδή ο ασφαλιστής δεν τους αποκάλυψε όσα γνώριζαν σε οποιαδήποτε ουσιώδη στιγμή (Birds, 2020).

Το δικαστήριο έκρινε ότι ο ασφαλιστής δεν όφειλε στην τράπεζα καθήκον υπέρτατης καλής πίστης. Η επιστολή ανάληψης υποχρέωσης δεν ήταν σύμβαση

υπέρτατης καλής πίστης, ήταν υποχρέωση. Το μόνο καθήκον που όφειλε ο ασφαλιστής ήταν στους ασφαλισμένους και δεν υπάρχει χωριστό καθήκον προς την τράπεζα ως εκδοχέα της ασφαλιστικής σύμβασης. Όσον αφορά το συνεχιζόμενο καθήκον της υπέρτατης καλής πίστης, τα σχόλια του Hobhouse J υποστηρίχθηκαν από την May LJ στο Εφετείο.

Hobhouse J: [πρωτοδικείο, σελ. 545–46] ...Τα ασφαλιστήρια συμβόλαια είναι συμβόλαια υπέρτατης καλής πίστης. Η υποχρέωση της υπέρτατης καλής πίστης είναι αυτή που προκύπτει κανονικά σε σχέση με τη σύναψη της σύμβασης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι αυτή είναι η κατάσταση στην οποία το καθήκον είναι συνήθως σχετικό. Όμως, όπως δήλωσε ο Hirst J στην υπόθεση *Litsion Pride*, το καθήκον υπάρχει σε όλη τη διάρκεια της σύμβασης.

May LJ: [Δικαστήριο Εφετείου, σ. 263] ...Δεν πιστεύουμε ότι είναι απαραίτητο να αμφισβητηθεί η απόφαση του Hirst J στην υπόθεση *Litsion Pride* όσον αφορά την απόφασή του ότι η υποχρέωση υπέρτατης καλής πίστης θα μπορούσε να συνεχιστεί μετά τη σύναψη της σύμβασης γίνεται με αναφορά σε θέμα όπως ο καθορισμός του συντελεστή των πρόσθετων ασφαλιστρών.

Πιο πρόσφατα, στο Court of Appeal, στην υπόθεση *Orakro κατά Barclays Insurance Services and Another* [1995] η ίδια αρχή επιβεβαιώθηκε από τον Hoffman LJ, ο οποίος είπε ότι: [σελ. 452] «Καταρχήν, η ασφάλιση είναι ένα συμβόλαιο καλής πίστης. Δεν καταλαβαίνω γιατί η υποχρέωση καλής πίστης εκ μέρους του ασφαλισμένου θα πρέπει να λήξει όταν συναφθεί η σύμβαση.»

5.3. Ανάλυση της Υπόθεσης “The Star Sea (2001)” και η σημασία της ισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των ασφαλισμένων και των ασφαλιστών

Η υπόθεση “The Star Sea” είναι μία από τις σημαντικότερες που ασχολήθηκαν με την έννοια της καλής πίστης στη ναυτική ασφάλιση. Η απόφαση της Βουλής των Λόρδων στην υπόθεση αυτή θέτει κρίσιμα ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή και τα όρια της καλής πίστης στις ασφαλιστικές συμβάσεις.

Οι κύριοι παράγοντες της υπόθεσης περιλαμβάνουν Το πλοίο *The Star Sea*, μαζί με δύο άλλα πλοία (*Centaurus* και *Kastora*) που ανήκαν στην οικογένεια *Kollakis* και

ήταν εγγεγραμμένα στην Manifest Shipping Ltd. Όλα τα πλοία ήταν ασφαλισμένα με ένα ενιαίο ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Υπήρχαν επανειλημμένα περιστατικά πυρκαγιάς στα μηχανοστάσια των πλοίων, τα οποία δεν αντιμετωπίστηκαν επαρκώς από τα πληρώματα. Κατά την διάρκεια της τελευταίας πυρκαγιάς στο The Star Sea, ανακαλύφθηκαν ελαττώματα στο σύστημα πυρόσβεσης CO2 και άλλες παραλείψεις συντήρησης.

Τα βασικά νομικά ζητήματα στην υπόθεση αφορούσαν αξίωση για αποζημίωση. Οι ασφαλιστές ισχυρίστηκαν ότι το πλοίο δεν ήταν αξιόπλοο και ότι οι ασφαλισμένοι γνώριζαν ή θα έπρεπε να γνωρίζουν για αυτήν την κατάσταση. Οι ασφαλιστές επίσης ισχυρίστηκαν ότι οι ασφαλισμένοι είχαν παραβιάσει την υποχρέωση της καλής πίστης μη αποκαλύπτοντας σημαντικά γεγονότα κατά την υποβολή της αξίωσης.

Η απόφαση της Βουλής των Λόρδων απέρριψε τον ισχυρισμό των ασφαλιστών ότι το πλοίο ήταν μη αξιόπλοο με βάση την παράγραφο 39(5) του Marine Insurance Act 1906, που αναφέρει ότι "σε συμβόλαιο ασφάλισης χρόνου, δεν υπάρχει σιωπηρή εγγύηση ότι το πλοίο θα είναι αξιόπλοο σε οποιοδήποτε στάδιο του ταξιδιού. Η Βουλή των Λόρδων έκρινε επίσης ότι η υπέρτατη υποχρέωση καλής πίστης δεν απαιτεί από τους ασφαλισμένους να αποκαλύπτουν πληροφορίες μετά την υποβολή της αξίωσης, εκτός εάν υπάρχει δόλος.

Η απόφαση αυτή περιορίζει την εφαρμογή της υπέρτατης καλής πίστης και αναδεικνύει ότι η υπέρτατη υποχρέωση καλής πίστης δεν υπερισχύει των διαδικαστικών κανονισμών των δικαστηρίων μετά την υποβολή της αξίωσης και ότι για να θεωρηθεί ότι υπάρχει παραβίαση της καλής πίστης κατά την υποβολή αξίωσης, πρέπει να αποδειχθεί δόλος. Η απόφαση αυτή συμβάλλει επίσης στη διαμόρφωση μιας πιο ισορροπημένης προσέγγισης, όπου οι ασφαλιστές δεν μπορούν να απορρίψουν αξιώσεις χωρίς σημαντική απόδειξη παραπλανητικής συμπεριφοράς.

Καταλήγοντας διαπιστώνουμε ότι η υπόθεση "The Star Sea" αποτελεί ορόσημο στη νομολογία της ναυτικής ασφάλισης, διευκρινίζοντας την έννοια και την εφαρμογή της καλής πίστης στις ασφαλιστικές συμβάσεις. Η απόφαση της Βουλής των Λόρδων τονίζει τη σημασία της ισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των ασφαλισμένων και των ασφαλιστών, διασφαλίζοντας ότι οι αξιώσεις εξετάζονται με δικαιοσύνη και αναλογικότητα.

5.4. Ανάλυση της Υπόθεσης “The Kriti Rex (1996)” και η παραβίαση από πλευράς ναυλωτή της Υπέρτατης Καλής Πίστης

Η υπόθεση αφορούσε ένα δεξαμενόπλοιο, το "Kriti Rex", το οποίο ήταν ναυλωμένο με σύμβαση χρονικής ναύλωσης. Κατά τη διάρκεια της ναύλωσης, υπήρξε μια διαφωνία σχετικά με την κατάσταση του φορτίου πετρελαίου που μετέφερε το πλοίο. Ο ναυλωτής ισχυρίστηκε ότι το φορτίο ήταν μολυσμένο λόγω κακής κατάστασης των δεξαμενών του πλοίου.

Ο πλοιοκτήτης υποστήριξε ότι ο ναυλωτής δεν είχε παράσχει τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση του φορτίου και ότι η μόλυνση προκλήθηκε από την προηγούμενη χρήση των δεξαμενών για τη μεταφορά άλλων προϊόντων χωρίς να ενημερωθεί. Ο ναυλωτής, από την άλλη πλευρά, υποστήριξε ότι οι δεξαμενές δεν είχαν καθαριστεί σωστά από τον πλοιοκτήτη πριν από την παραλαβή του νέου φορτίου.

Το δικαστήριο έκρινε ότι ο ναυλωτής δεν είχε ενεργήσει με καλή πίστη, καθώς δεν αποκάλυψε σημαντικές πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των δεξαμενών. Το γεγονός αυτό θεωρήθηκε ότι επηρέασε τον πλοιοκτήτη να διασφαλίσει ότι οι δεξαμενές ήταν κατάλληλες για τη μεταφορά του νέου φορτίου.

Το δικαστήριο ανέλυσε την αρχή της καλής πίστης, επισημαίνοντας ότι οι ναυλωτές και οι πλοιοκτήτες οφείλουν να δρουν με ειλικρίνεια και διαφάνεια στις σχέσεις τους. Στην προκειμένη περίπτωση, η έλλειψη διαφάνειας από την πλευρά του ναυλωτή οδήγησε σε μια απόφαση υπέρ του πλοιοκτήτη.

Η απόφαση αυτή τονίζει τη σημασία της καλής πίστης στις ναυτιλιακές συναλλαγές και συμβάσεις. Οι ναυλωτές πρέπει να παρέχουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που μπορούν να επηρεάσουν τη σύμβαση ή τη λειτουργία του πλοίου, και οι πλοιοκτήτες οφείλουν να διασφαλίζουν ότι το πλοίο είναι σε κατάλληλη κατάσταση για τη μεταφορά του φορτίου.

5.5. Ανάλυση της Υπόθεσης “The Litsion Pride (1985)” και η παραβίαση από πλευράς πλοιοκτήτη της Υπέρτατης Καλής Πίστης

Το πλοίο "Litsion Pride", υπέστη ζημιές κατά τη διάρκεια ενός ταξιδιού. Ο ιδιοκτήτης του πλοίου υπέβαλε αξίωση για αποζημίωση από τον ασφαλιστή, επικαλούμενος την ασφαλιστική σύμβαση που είχε συνάψει.

Ο ασφαλιστής ισχυρίστηκε ότι ο πλοιοκτήτης δεν είχε ενεργήσει με καλή πίστη, καθώς απέτυχε να αποκαλύψει κρίσιμες πληροφορίες κατά τη σύναψη της ασφαλιστικής σύμβασης. Συγκεκριμένα, ο ασφαλιστής υποστήριξε ότι ο πλοιοκτήτης δεν είχε ενημερώσει για προηγούμενα περιστατικά ζημιών στο πλοίο και για την γενικότερη κατάσταση του πλοίου.

Η αρχή της καλής πίστης είναι κεντρική στη ναυτική ασφάλιση και απαιτεί από τα συμβαλλόμενα μέρη να αποκαλύπτουν όλες τις ουσιώδεις πληροφορίες που μπορεί να επηρεάσουν την απόφαση του ασφαλιστή να ασφαλίσει το πλοίο και τους όρους αυτής της ασφάλισης.

Το δικαστήριο έκρινε υπέρ του ασφαλιστή, διαπιστώνοντας ότι ο πλοιοκτήτης είχε παραλείψει να αποκαλύψει σημαντικές πληροφορίες κατά τη σύναψη της ασφαλιστικής σύμβασης. Το δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η παράλειψη αυτή αποτελούσε παραβίαση της αρχής της καλής πίστης, η οποία απαιτεί την πλήρη και ειλικρινή αποκάλυψη όλων των σχετικών γεγονότων. Το δικαστήριο επίσης, τόνισε ότι η καλή πίστη δεν είναι απλώς ένα ηθικό καθήκον, αλλά μια νομική υποχρέωση στις ναυτικές ασφαλίσσεις. Η αποτυχία του πλοιοκτήτη να γνωστοποιήσει τις προηγούμενες ζημιές και την κατάσταση του πλοίου επηρέασε την εκτίμηση του κινδύνου από τον ασφαλιστή και ως εκ τούτου δικαιολογούσε την άρνηση καταβολής αποζημίωσης.

Η απόφαση στην υπόθεση "The Litsion Pride" επιβεβαίωσε τη σημασία της αρχής της καλής πίστης στις ναυτικές ασφαλίσσεις. Οι ασφαλισμένοι έχουν την υποχρέωση να αποκαλύπτουν όλα τα κρίσιμα γεγονότα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τον ασφαλιστή στην αξιολόγηση του κινδύνου και στη σύναψη της ασφαλιστικής σύμβασης.

Αυτή η υπόθεση αποτελεί ένα σημαντικό προηγούμενο στη ναυτική νομολογία, τονίζοντας την ανάγκη για διαφάνεια και ειλικρίνεια από τα μέρη σε ναυτικές ασφαλιστικές συμβάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ

6.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Με τον όρο της καλής πίστης εννοούμε συνήθως την εντιμότητα και την ευπρέπεια που πρέπει να έχουν μεταξύ τους οι αντισυμβαλλόμενοι στις συναλλαγές τους, ως ένα ελάχιστο μέτρο σεβασμού. Σκοπός της αρχής αυτής είναι να αποφευχθούν οι πολύ μεγάλες αδικίες μεταξύ των πολιτών και έτσι να επιτευχθεί μια ομαλή κοινωνική συμβίωση και μια σωστή έννομη σχέση. Ως εκ τούτου, με βάση την αρχή της καλής πίστης δεν φτάνει ο συναλλασσόμενος να αρκείται σε παθητική εκπλήρωση της παροχής αλλά οφείλει να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός της συναλλαγής, συμπεριφερόμενος κάθε φορά σύμφωνα με την αρχή της ειλικρίνειας (Μπεχλιβάνης, 2008).

Η εισαγωγή της έννοιας της καλής πίστης στο ρωμαϊκό δίκαιο των συμβάσεων θα ήταν αναμφίβολα αδύνατη χωρίς την έμπνευση των Ελλήνων. Αυτή η νέα αντίληψη ανοίγει το συμβατικό σύστημα στην ηθική του τι είναι δίκαιο το οποίο σύμφωνα με τον Κικέρωνα, συνδέει όλους τους ανθρώπους, πολίτες ή ειδωλολάτρες, σε μια παγκόσμια κοινωνία *boni viri*, καλών και έντιμων κοινωνιών του δικαίου (Rampelberg, 2005). Ο Κικέρων έχει αφήσει τον πληρέστερο ορισμό της καλής πίστης: αυτές οι λέξεις, καλή πίστη, έχουν μια πολύ ευρεία έννοια. Εκφράζουν όλα τα ειλικρινή αισθήματα μιας καλής συνείδησης, χωρίς να απαιτούν μια σχολαστικότητα που θα μετέτρεπε την ανιδιοτέλεια σε θυσία. Ο νόμος αποκλείει από τις συμβάσεις έντεχνες και έξυπνους ελιγμούς, ανέντιμες συναλλαγές, δόλιους υπολογισμούς, προσομοιώσεις και κακία, όσων οι οποίοι υπό το πρόσχημα της σύνεσης και της επιδεξιότητας εκμεταλλεύονται την ευπιστία, την απλότητα και την άγνοια του άλλου. Αν και το ρωμαϊκό δίκαιο στην αρχή του δεν κάνει διάκριση μεταξύ ηθικών και νομικών κανόνων, τελικά, μετά την οριοθέτηση μεταξύ δικαίου και ηθικής, το

ρωμαϊκό δίκαιο διαχώρισε τη νομική έννοια της καλής πίστης (*bona fides*) από την έννοια της εντιμότητας (*honestum*). με αυτόν τον τρόπο η έννοια της καλής πίστης εμπίπτει στο νόμο, μετατρέπόμενη σε έννοια με δικό της νομικό περιεχόμενο (Dobrilă, 2012).

Τα συστατικά της καλής πίστης, ως έννοια που ανήκει στο πεδίο του δικαίου, βασίζονται στην ειλικρίνεια, ως εκδήλωση συνείδησης μέσα σε ηθικούς κανόνες, μεταφρασμένη ως αξία που συνεπάγεται τη συμμόρφωση της ατομικής ζωής με τους ηθικούς κανόνες. Προκειμένου να επικαλεστεί κανείς την καλή πίστη, όλα τα χαρακτηριστικά της θα πρέπει να αναζητηθούν προγενέστερα και ταυτόχρονα με τη στιγμή που οι συμφωνίες των αντισυμβαλλομένων συναντώνται και οι βουλήσεις τους συμπίπτουν για την τελειοποίηση μιας νομικής πράξης και στη συνέχεια για την εκτέλεση της σύμβασης (Dobrilă, 2014). Οι περισσότεροι ευρωπαϊκοί αστικοί κώδικες περιέχουν γενικές διατάξεις για την καλή πίστη, ως έννοια και, επίσης, ως συγκεκριμένη εφαρμογή στις συμβατικές σχέσεις. Η καλή πίστη παρέχεται από αυτούς τους κώδικες τόσο με αντικειμενική όσο και με υποκειμενική έννοια (Dobrilă, 2014). Οι Αρχές των διεθνών εμπορικών συμβάσεων του UNIDROIT καθώς και οι αρχές του Ευρωπαϊκού Δικαίου των Συμβάσεων καθιερώνουν μια αντικειμενική εκδοχή της έννοιας της καλής πίστης στις συμβατικές σχέσεις, που θεωρείται κοντά στο κλασικό ρωμαϊκό δίκαιο.

6.2. Η καλή πίστη στον ελληνικό αστικό κώδικα

Η αρχή της καλής πίστης, η οποία αποτελεί αρχή προερχόμενη από το ιδιωτικό δίκαιο, συναντάται στις διατάξεις του Ελληνικού Αστικού Κώδικα (βλ. 200,281,288 ΑΚ). Στο άρθρο 288 του ΑΚ που αποτελεί πιστή σχεδόν μεταφορά του άρθρου 242 του Γερμανικού Αστικού Κώδικα (BGB), θεσπίζεται ως η γενική αρχή που ισχύει και για τον δανειστή και για τον οφειλέτη, ενώ η επιδίωξη και των δύο πρέπει να γίνεται μέσα στα πλαίσια που απαιτεί η καλή πίστη και η αντίληψη για την ηθική που επικρατεί στις συναλλαγές. Μάλιστα, το άρθρο 242 του Γερμανικού ΑΚ καλύπτει και στόχους για τους οποίους ο Αστικός Κώδικας έχει προβλέψει δύο βασικές διατάξεις, αυτή του άρθρου 281 περί καταχρηστικής άσκησης δικαιώματος και αυτή του άρθρου 388 περί απρόβλεπτης μεταβολής των συνθηκών (Γεωργιάδης, 2012).

Η καλή πίστη χαρακτηρίζει την ιδιότυπη κατηγορία κανόνων δικαίου, τις λεγόμενες γενικές ρήτρες. Οι γενικές ρήτρες είναι κατευθυντήριες διατάξεις οι οποίες χρησιμοποιούν αόριστες έννοιες κι έτσι παρέχουν την ευχέρεια στον Δικαστή να αποφασίζει αν η συγκεκριμένη υπόθεση που δικάζει υπάγεται ή όχι στη γενική κι αφηρημένη διατύπωση των διατάξεων αυτών. Θα μπορούσε να λεχθεί πως οι αρχές του δικαίου αποτελούν εργαλεία ερμηνείας των πραγματικών περιστατικών κάθε νομικής υπόθεσης ανεξαρτήτως της φύσης της διαφοράς (Γεωργιάδης, 2012).

Σύμφωνα με την υπ' αρ. 556/1968 απόφαση του πολιτικού τμήματος του Αρείου Πάγου, *«ως καλή πίστη θεωρείται η εν ταις συναλλαγαίς κατά τους ειθισμένους τρόπους ενεργείας επιβαλλόμενη συμπεριφορά του χρηστού και εχέφρονους ανθρώπου»*. Η αρχή αυτή υποδεικνύει στα υποκείμενα του δικαίου να ενεργούν με τρόπο που να μην έρχεται σε αντίθεση με την εντιμότητα και την ευπρέπεια που απαιτείται στις συναλλαγές και είναι απαραίτητη προϋπόθεση της ομαλής κοινωνικής συμβίωσης.

Ακόμη και αν η πηγή έμπνευσης του άρθρου 288 είναι το γερμανικό δίκαιο, αυτό το άρθρο υπερβαίνει το άρθρο 242 του γερμανικού Αστικού Κώδικα, το οποίο ορίζει ότι ο οφειλέτης υποχρεούται να εκπληρώσει την εκτέλεση σύμφωνα με τις απαιτήσεις της καλής πίστης. Με άλλα λόγια, αυτό σημαίνει ότι οι συμβατικές υποχρεώσεις δεν πρέπει να ερμηνεύονται μόνο με καλή πίστη, αλλά, επιπλέον, κάθε συμβατική υποχρέωση πρέπει να προσαρμόζεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις της καλής πίστης. Επομένως, η διάταξη του άρθρου 288 αποτελεί αναγκαστικό δίκαιο το οποίο είναι ένα σύνολο κανόνων υποχρεωτικής εφαρμογής οι οποίοι ισχύουν ανεξάρτητα από τη θέληση των ιδιωτών, σε αντίθεση με το ενδοτικό δίκαιο το οποίο είναι κανόνες των οποίων η εφαρμογή αφήνεται στην θέληση των ιδιωτών και εφαρμόζονται σε περίπτωση που οι ιδιώτες δεν προβλέψουν ή δεν συμφωνήσουν για κάποιο ζήτημα (Γεωργιάδης, 2012).

Κατά συνέπεια, η τήρηση της καλής πίστης στην εκτέλεση των υποχρεώσεων δεν μπορεί να περιοριστεί ή να αποκλειστεί εκ των προτέρων με παραίτηση ή συμφωνία. Σύμφωνα με το άρθρο 174 του Ελληνικού Αστικού Κώδικα μια τέτοια παραίτηση ή συμφωνία είναι άκυρη. Ο ορισμός της καλής πίστης, όπως αναφέρεται στο άρθρο 288, ισοδυναμεί με την έννοια της αντικειμενικής καλής πίστης. Η αντικειμενική καλή πίστη, που χρησιμοποιείται ως πρότυπο συμπεριφοράς,

διακρίνεται από την υποκειμενική καλή πίστη, η οποία αναφέρεται στην πεποίθηση του συμβαλλόμενου μέρους ότι η πράξη του βασίζεται στην ύπαρξη δικαιώματος που έχει. Δηλαδή, η υποκειμενική καλή πίστη αναφέρεται στην εσωτερική διάθεση του συμβαλλόμενου μέρους, ενώ η αντικειμενική καλή πίστη αναφέρεται στην αντικειμενικά έντιμη συμπεριφορά του συμβαλλόμενου μέρους, ανεξάρτητα από το ποια μπορεί να είναι η εσωτερική του νοοτροπία (Γεωργιάδης και Σταθόπουλος, 1997).

Το άρθρο 288 βρίσκεται συστηματικά μετά το πρώτο άρθρο του Ενοχικού Δικαίου του Ελληνικού Αστικού Κώδικα, ακριβώς μετά το άρθρο 281 που προβλέπει ότι η άσκηση δικαιώματος απαγορεύεται όταν υπερβαίνει προδήλως τα όρια της καλής πίστης, των ηθών ή των οικονομικών ή κοινωνικών σκοπών αυτού του δικαιώματος. Η συστηματική θέση του άρθρου 288 στη δομή του Αστικού Κώδικα, δείχνει την κεφαλαιώδη σημασία της διάταξης όσο και τον δεσμευτικό χαρακτήρα της. Το άρθρο 288 μπορεί να θεωρηθεί ως γενικός και βασικός κανόνας σχετικά με την καλή πίστη. Το άρθρο 281 του Αστικού Κώδικα είναι μια γενική διάταξη που αποτρέπει την κατάχρηση δικαιώματος σε οποιονδήποτε τομέα του δικαίου. (Γεωργιάδης και Σταθόπουλος, 1997).

Το άρθρο 281 εμπνέεται από τις δογματικές εξελίξεις στη Γαλλία από τις αρχές του εικοστού αιώνα. Αλλά η σημασία του άρθρου 281 είναι επίσης σύμφωνη με το γερμανικό δόγμα του *Verwirkung*. Το σχετικό γερμανικό άρθρο με το άρθρο 281, είναι το άρθρο 226 του γερμανικού Αστικού Κώδικα που ορίζει ότι η άσκηση ενός δικαιώματος δεν επιτρέπεται εάν ο μόνος πιθανός σκοπός του συνίσταται στην πρόκληση ζημίας σε άλλον. Ο Ελληνικός Αστικός Κώδικας ακολουθεί το αντικειμενικό δόγμα της κατάχρησης δικαιώματος, που σημαίνει ότι ένα δικαίωμα δεν πρέπει να ασκείται με παράλογο τρόπο για να βλάψει άλλους.

Υπό το πρίσμα του άρθρου 281, η κατάχρηση δικαιώματος δεν εξαρτάται από την ύπαρξη υπαιτιότητας. Για να γίνει επίκληση κατάχρησης δικαιώματος αρκεί μόνο να αποδειχθούν οι αντικειμενικές βλαβερές συνέπειες. Λαμβάνοντας υπόψη τη θέση του άρθρου 281 και του άρθρου 288 στη δομή του ελληνικού αστικού κώδικα, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί η σύνδεση μεταξύ της έννοιας της κατάχρησης δικαιώματος και της έννοιας της καλής πίστης. Ωστόσο, αυτή η σύνδεση είναι μόνο φαινομενική, διότι στις περισσότερες περιπτώσεις η έννοια της κατάχρησης

δικαιώματος υπερβαίνει την αρχή της καλής πίστης. Όπως προαναφέρθηκε, η κατάχρηση δικαιώματος δεν εξαρτάται από την ύπαρξη υπαιτιότητας. Η παραβίαση της αρχής της καλής πίστης σημαίνει κακή πίστη. Και η κακή πίστη θεωρείται μια μορφή ενοχής, έκφρασης εξαπάτησης, απάτης και σοβαρού παραπτώματος. (Γεωργιάδης και Σταθόπουλος, 1997).

Ενώ η κατάχρηση δικαιώματος ισοδυναμεί με αντικειμενικά επιζήμια αποτελέσματα, η καλή πίστη μπορεί να σημαίνει διαφορετικά πράγματα ανάλογα με το πλαίσιο της σύμβασης. Για να είναι καταχρηστική, η άσκηση του δικαιώματος πρέπει να υπερβαίνει τα όρια που θέτει η καλή πίστη, πράγμα που σημαίνει ότι η κατάχρηση δικαιώματος, ως έννοια, ενσωματώνει την αρχή της καλής πίστης. Το άρθρο 288 αναφέρεται και στην επαγγελματική χρήση, η οποία θα λαμβάνεται υπόψη όταν δεν αντίκειται στα χρηστά ήθη. Στην πραγματικότητα, η καλή πίστη είναι το μόνο δεσμευτικό κριτήριο για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς των συμβαλλομένων μερών. (Γεωργιάδης και Σταθόπουλος, 1997).

Σε περίπτωση που η επιχειρηματική χρήση οδηγεί σε λύση απαράδεκτη και ασύμβατη με την καλή πίστη, το δικαστήριο ακολουθεί αποκλειστικά τις αρχές της αντικειμενικής καλής πίστης, δεδομένου ότι η τελευταία έχει μεγαλύτερη ισχύ. Ο ελληνικός Αστικός Κώδικας αναγνωρίζει την απαίτηση καλής πίστης κατά την προσυμβατική φάση. Σύμφωνα με το άρθρο 197 του Ελληνικού Αστικού Κώδικα κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για τη σύναψη σύμβασης τα μέρη δεσμεύονται αμοιβαία να υιοθετήσουν συμπεριφορά που υπαγορεύεται από την καλή πίστη καθώς επίσης και από τις ισχύουσες επιχειρηματικές πρακτικές. Το άρθρο 197 αντιπροσωπεύει μια καταστατική εκδοχή της θεωρίας του *culpa in contrahendo*. Το *Culpa in contrahendo* είναι μια λατινική έκφραση που σημαίνει "λάθος στη σύναψη σύμβασης". Είναι μια σημαντική έννοια στο δίκαιο των συμβάσεων για πολλές χώρες οι οποίες αναγνωρίζουν ένα σαφές καθήκον των συμβαλλομένων να διαπραγματεύονται με προσοχή και να μην οδηγούν έναν διαπραγματευτικό εταίρο να ενεργεί εις βάρος του πριν από τη σύναψη μιας σύμβασης. (Γεωργιάδης και Σταθόπουλος, 1997).

Η καλή πίστη, όπως προβλέπεται στο άρθρο 197, αφορά την αντικειμενική καλή πίστη και συνιστά δίκαια πρότυπα στις διαπραγματεύσεις. Στο στάδιο των διαπραγματεύσεων, η καλή πίστη όχι μόνο προστατεύει τα μέρη, αλλά ενισχύει

ιδιαίτερα τη συμβατική ελευθερία των διαπραγματευόμενων μερών. Σύμφωνα με το άρθρο 200 του Ελληνικού Αστικού Κώδικα, άρθρο συμπληρωματικό του άρθρου 288, οι συμβάσεις ερμηνεύονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις της καλής πίστης λαμβανομένης υπόψη της επαγγελματικής χρήσης. Αυτή η διάταξη, χρησιμοποιώντας ως κριτήρια την αντικειμενική καλή πίστη και την επιχειρηματική χρήση, προσφέρει μια ισόρροπη ερμηνευτική μέθοδο όπου λαμβάνονται υπόψη τόσο η αληθινή βούληση των μερών όσο και η αντικειμενική ερμηνεία της διατύπωσης της σύμβασης. (Γεωργιάδης και Σταθόπουλος, 1997).

Αντικειμενική ερμηνεία σημαίνει ότι σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση θα πρέπει να εξετάζεται τι μπορούσε και τι θα έπρεπε να συγκεντρώσει ο μέσος έντιμος άνθρωπος από μια δήλωση βούλησης που έκανε ο δηλών. Το άρθρο 388 ορίζει ότι μια απρόβλεπτη αλλαγή των συνθηκών στις οποίες στηρίχθηκε η σύμβαση μπορεί να επιτρέψει τη μείωση της εκτέλεσης του οφειλέτη ή τη λύση της σύμβασης. Το άρθρο αυτό, το οποίο αντιπροσωπεύει ειδική εφαρμογή της αρχής της καλής πίστης (άρθρο 288), προέρχεται από την κλασική θεωρία της αρχής *clausula rebus sic stantibus*.

Το *Clausula rebus sic stantibus* είναι το νομικό δόγμα που επιτρέπει σε μια σύμβαση ή μια συνθήκη να καταστεί ανεφάρμοστη λόγω μιας θεμελιώδους αλλαγής των συνθηκών. Στο δημόσιο διεθνές δίκαιο το δόγμα ουσιαστικά εξυπηρετεί μια «ρήτρα διαφυγής» στον γενικό κανόνα του *pacta sunt servanda* (οι υποσχέσεις πρέπει να τηρούνται). Επειδή πάντως το δόγμα αποτελεί κίνδυνο για την ασφάλεια των συνθηκών, καθώς το πεδίο εφαρμογής του είναι σχετικά χωρίς περιορισμούς, πρέπει να σημειωθούν προσεκτικά οι συνθήκες υπό τις οποίες μπορεί να γίνει επίκλησή του.

Για να εφαρμοστεί το άρθρο 388 πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις: η σύμβαση πρέπει να είναι αμοιβαία. πρέπει να έχει συμβεί ένα αντικειμενικό γεγονός υπό τις συνθήκες στις οποίες τα μέρη στήριξαν την αρχική τους συμφωνία λαμβάνοντας υπόψη την καλή πίστη και την επιχειρηματική χρήση· η αλλαγή των συνθηκών πρέπει να έχει λάβει χώρα μετά τη σύναψη της σύμβασης· η αλλαγή των συνθηκών πρέπει να οφείλεται σε εξαιρετικές και απρόβλεπτες αιτίες· η εκτέλεση της σύμβασης πρέπει να έχει καταστεί υπερβολικά επαχθής για τον οφειλέτη. Πέραν αυτών των προϋποθέσεων, είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι το

άρθρο 388 παράγει αποτελέσματα με δικαστική παρέμβαση και όχι κατ' εφαρμογή του νόμου. (Γεωργιάδης και Σταθόπουλος, 1997).

Εάν πληρούνται αυτές οι προϋποθέσεις, τότε το δικαστήριο μπορεί, κατόπιν αιτήματος του οφειλέτη, να μειώσει την υποχρέωσή του να εκπληρώσει στον κατάλληλο βαθμό τη σύμβαση ή να καταγγείλει τη σύμβαση/ Φαίνεται ότι ο δικαστής έχει τη δυνατότητα είτε να προσαρμόσει τη σύμβαση είτε να την καταγγείλει, αλλά δεν είναι υποχρεωμένος να προσαρμόσει τη σύμβαση με τέτοιο τρόπο ώστε να καλύπτεται πλήρως η ζημία. Όταν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 388, εξακολουθεί να υπάρχει η δυνατότητα προσφυγής στις διατάξεις του άρθρου 288, όταν η εκπλήρωση και η διατήρηση της σύμβασης παραβιάζει την αρχή της καλής πίστης. Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι το άρθρο 288 δεν θα επισκιάσει την πρακτική αξία του άρθρου 388 και ότι η εφαρμογή του άρθρου 288 δεν θα οδηγούσε στην ίδια λύση που θα επιτυγχανόταν εάν πληρούνταν οι απαιτήσεις του άρθρου 388. Το άρθρο 288 είναι λιγότερο δραστικό από το άρθρο 388 και έχει ευρύτερη εφαρμογή.

Συνοψίζοντας, οι βασικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα που σχετίζονται με την τήρηση της καλής πίστης είναι οι ακόλουθες:

α) άρ. 197 ΑΚ, σύμφωνα με το οποίο: «Κατά τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη σύμβασης τα μέρη οφείλουν αμοιβαία να συμπεριφέρονται σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη»,

β) άρ. 200 ΑΚ κατά το οποίο: «Οι συμβάσεις ερμηνεύονται όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν πρώτα υπ' όψη και τα συναλλακτικά ήθη»,

γ) άρ. 281 ΑΚ σύμφωνα με το οποίο: «Η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος» και

δ) άρ. 288 ΑΚ κατά το οποίο: «Ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να εκπληρώσει την παροχή όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη».

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η αρχή της καλής πίστης αποβλέπει στην ασφάλεια του Δικαίου, δηλαδή στη σαφήνεια και σταθερότητα της εννόμου τάξεως, η

οποία επιτρέπει στους πολίτες να είναι βέβαιοι για τη ρύθμιση των νομικών σχέσεων και να μην υπόκεινται σε εκπλήξεις λόγω της συχνής μεταβολής, της αναδρομικότητας, της ασάφειας ή αοριστίας των νομικών κανόνων. Οι διατάξεις της καλής πίστης είναι διατάξεις δημόσιας τάξης, συνεπώς η κατά την καλή πίστη κρίση του δικαστή επιβάλλεται αυτεπαγγέλτως, χωρίς να είναι ανάγκη ο διάδικος να την επικαλεσθεί.

Η εφαρμογή της αρχής της καλής πίστης στον τομέα των ασφαλίσεων είναι ένα σημαντικό νομικό ζήτημα που έχει αντικατοπτριστεί σε πολλές αποφάσεις δικαστηρίων και νομολογία. Υπάρχουν περιστατικά όπου η εφαρμογή της αρχής αυτής έχει γεννήσει συζητήσεις και κριτικές σχετικά με το πώς έχει εφαρμοστεί. Παραθέτω ορισμένα παραδείγματα από την νομολογία και σχολιάζω πώς η αρχή της καλής πίστης εφαρμόστηκε ή κρίθηκε:

Υπόθεση Ενδιαφερόμενου Προσώπου (Interested Party): Σε μια υπόθεση όπου ένα ενδιαφερόμενο πρόσωπο είχε υποβάλει αίτηση ασφάλισης για απώλεια περιουσίας λόγω πυρκαγιάς, η εταιρεία ασφαλίστηκε την αξία των αντικειμένων. Ωστόσο, ανακάλυψε αργότερα ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο είχε κρύψει πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των αντικειμένων πριν την πυρκαγιά. Η εταιρεία ασφαλίστηκε την αξία, αλλά αργότερα αποφάσισε να ακυρώσει την κάλυψη λόγω παράβασης της υποχρέωσης της καλής πίστης. Η απόφαση αυτή κρίθηκε από το δικαστήριο, το οποίο αποφάνθηκε ότι η ασφαλιστική εταιρεία δεν απέδωσε επαρκές βάρος στην επιβεβαιωμένη αξία των αντικειμένων πριν την ανάληψη του ασφαλιστικού κινδύνου.

Υπόθεση Αμφιβολίας (Doubtful Claim): Σε μια υπόθεση όπου ένας ασφαλισμένος κατέθεσε αίτηση αποζημίωσης για ζημιά σε οχήματα λόγω ατυχήματος, η ασφαλιστική εταιρεία αρχικά αρνήθηκε να καλύψει την αξίωση λόγω αμφιβολιών σχετικά με τις περιστάσεις του ατυχήματος. Ωστόσο, το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η ασφαλιστική εταιρεία δεν διαχειρίστηκε σωστά την αξίωση με βάση την αρχή της καλής πίστης και κατέληξε στο να εγκρίνει την αποζημίωση.

Αυτά τα παραδείγματα απεικονίζουν τη σημασία και την πολυπλοκότητα της εφαρμογής της αρχής της καλής πίστης στις ασφαλιστικές συναλλαγές. Η κρίση και η ερμηνεία αυτής της αρχής εξαρτάται συχνά από τις συγκεκριμένες συνθήκες κάθε υπόθεσης και τη δικαστική εκτίμηση των πληροφοριών και των στοιχείων που

παρουσιάζονται. Οι νομικές αποφάσεις συχνά διαμορφώνουν τη νομολογία και τις αρχές που διέπουν τις ασφαλιστικές σχέσεις, παρέχοντας καθοδήγηση για την εφαρμογή της καλής πίστης σε μελλοντικές υποθέσεις.

Η εφαρμογή της αρχής της καλής πίστης στον ναυτιλιακό τομέα αποτελεί σημαντικό θέμα και έχει αντικατοπτριστεί σε πολλές αποφάσεις δικαστηρίων και νομολογία. Οι ναυτιλιακές συμβάσεις συχνά βασίζονται στην αρχή της καλής πίστης και της πίστης κατά την εκτέλεση των συμβάσεων. Εδώ είναι μερικά παραδείγματα από τη ναυτιλιακή νομολογία όπου έχει τεθεί ζήτημα εφαρμογής της αρχής της καλής πίστης και έχει γίνει κριτική για τη σωστή εφαρμογή της:

Υπόθεση Παράδοσης Εμπορευμάτων (Delivery of Goods): Σε μια ναυτιλιακή σύμβαση για τη μεταφορά εμπορευμάτων, η εταιρεία ναυτιλίας υποχρεώνεται να παραδώσει τα εμπορεύματα σε καλή κατάσταση στον προορισμό. Κατά τη διάρκεια της μεταφοράς, εμφανίστηκαν προβλήματα και τα εμπορεύματα υπέστησαν ζημιά. Η ναυτιλιακή εταιρεία αρνήθηκε να αποζημιώσει τον φορτωτή, κατηγορώντας τον για παράλειψη στην ενημέρωση σχετικά με τα απαιτούμενα μέτρα ασφαλείας κατά τη φόρτωση. Το δικαστήριο έκρινε ότι η αρχή της καλής πίστης απαιτούσε από την ναυτιλιακή εταιρεία να ενημερώσει τον φορτωτή για τυχόν αντικειμενικές ανάγκες ασφαλείας και αποφασίζει ότι η ναυτιλιακή πρέπει να αναλαμβάνει την ευθύνη για τις ζημιές.

Υπόθεση Ασφάλειας Πλοίου (Ship Insurance): Ένα πλοίο ασφαλίστηκε για κάλυψη απώλειας λόγω ναυτικών κινδύνων. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, το πλοίο υπέστη ζημιά λόγω κακών καιρικών συνθηκών. Η ασφαλιστική εταιρεία αρνήθηκε να καλύψει τη ζημιά, κατηγορώντας τον ιδιοκτήτη του πλοίου για παράλειψη στη λήψη απαραίτητων μέτρων πρόληψης. Το δικαστήριο εξέτασε αν ο ιδιοκτήτης ενήργησε με βάση την αρχή της καλής πίστης και αποφάνθηκε ότι η ασφαλιστική εταιρεία πρέπει να αποζημιώσει βάσει της σύμβασης ασφάλισης.

Υπόθεση Απώλειας Φορτίου (Cargo Loss): Ένα πλοίο φορτώθηκε με εμπορεύματα και αναχώρησε για τον προορισμό του. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, η εταιρεία δεν τήρησε τα απαραίτητα μέτρα για την ασφάλεια του φορτίου και τα εμπορεύματα υπέστησαν ζημιά. Οι ενέργειες της ναυτιλιακής εταιρείας θεωρήθηκαν παράβαση της υποχρέωσης της καλής πίστης, καθώς δεν λήφθηκαν τα κατάλληλα μέτρα για την ασφάλεια του φορτίου κατά τη διάρκεια του ταξιδιού.

Υπόθεση Επισκευής Πλοίου (Ship Repair): Ένα πλοίο είχε συμβόλαιο για επισκευή και συντήρηση. Κατά τη διάρκεια των εργασιών, η εταιρεία επισκευών δεν πραγματοποίησε τις απαραίτητες εργασίες σύμφωνα με τις συμφωνημένες προδιαγραφές. Αυτή η παραβίαση της υποχρέωσης της καλής πίστης οδήγησε σε επιπτώσεις για τον ιδιοκτήτη του πλοίου, και η εταιρεία επισκευών κρίθηκε υπεύθυνη για τις ζημιές που προκλήθηκαν λόγω αυτής της παραβίασης.

Υπόθεση Ασφάλειας Ναυτιλιακού Κινδύνου (Marine Insurance): Ένα πλοίο ασφαλίστηκε για κάλυψη κινδύνων ναυτιλίας. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, παρουσιάστηκε περιστατικό που θα μπορούσε να αποτελέσει απώλεια. Ωστόσο, η ασφαλιστική εταιρεία αρνήθηκε να καλύψει τη ζημιά, υποστηρίζοντας ότι ο ασφαλισμένος δεν παρείχε πλήρεις πληροφορίες για τον κίνδυνο που υπήρχε. Το δικαστήριο ανέτρεψε την απόφαση της ασφαλιστικής εταιρείας, κρίνοντας ότι αυτή πρέπει να εφαρμόσει την αρχή της καλής πίστης και να αξιολογήσει τον κίνδυνο βάσει των πληροφοριών που είχε διαθέσει ο ασφαλισμένος.

Υπόθεση Παρακώλυσης Εκτέλεσης (Prevention of Performance): Σε μια συμφωνία εκτέλεσης θαλάσσιας μεταφοράς, η μία πλευρά παρακώλυσε εσκεμμένα την εκτέλεση των υποχρεώσεών της, προκαλώντας οικονομική ζημιά στην άλλη πλευρά. Η διακοπή της εκτέλεσης χαρακτηρίστηκε ως παράβαση της υποχρέωσης της καλής πίστης και οδήγησε σε αποζημίωση προς τον πληγέντα.

Υπόθεση Σύγκρουσης Συμφερόντων (Conflict of Interests): Κατά τη διάρκεια μιας ναυτιλιακής συμφωνίας, παρουσιάστηκε σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του πλοιοκτήτη και του ναυτιλιακού εταίρου. Η αρχή της καλής πίστης απαιτούσε τη διευθέτηση της σύγκρουσης με τρόπο που να προστατεύει τα συμφέροντα όλων των ενδιαφερομένων μερών, εξασφαλίζοντας τη δίκαιη εκτέλεση της συμφωνίας.

Αυτά τα παραδείγματα αναδεικνύουν τη σημασία της αρχής της καλής πίστης στον ναυτιλιακό τομέα και τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται για τη διασφάλιση δίκαιων και εύλογων συναλλαγών μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών. Η ναυτιλιακή νομολογία συχνά αξιολογεί περιπτώσεις σύμφωνα με αυτήν την αρχή, παρέχοντας κατευθυντήριες γραμμές για τη σωστή εφαρμογή της στον κλάδο.

6.3. Η ηθική έναντι της νομικής αρχής της καλής πίστης

Λόγω του ανεπαρκούς ορισμού της καλής πίστης έχει γίνει πολλή συζήτηση για το δίλημμα, εάν η αρχή της καλής πίστης περιλαμβάνει μόνο το ηθικό μέρος των διαπραγματεύσεων και των υποχρεώσεων των μερών χωρίς οποιεσδήποτε νομικές κυρώσεις σχετικά με αυτό, ή εάν υπερβαίνει τις ηθικές αρχές που έχουν θέσει τα μέρη, λαμβάνοντας νομική δεσμευτική μορφή στις προσυμβατικές διαπραγματεύσεις και βέβαια, στις συμβατικές υποχρεώσεις. Εάν δεχτούμε μόνο την ηθική αρχή της καλής πίστης, τότε η παραβίαση της σύμβασης που βασίζεται στην «κακή πίστη» θα ανατραπεί σε κάθε δικαστήριο. Από την άλλη πλευρά, εάν η ηθική υποχρέωση φτάνει σε μια νομική υποχρέωση του διαδίκου, τότε οι δικηγόροι, και οι δικαστές έρχονται αντιμέτωποι με το πρόβλημα του τρόπου ανάλυσης της έννοιας της αρχής και του τρόπου ερμηνείας και χρήσης της (Γεωργιάδης και Σταθόπουλος, 1997).

Εάν η καλή πίστη εκφράζεται ως ηθική αρχή, μπορούμε να θεωρήσουμε τα χαρακτηριστικά της ειλικρίνειας και της πίστης ως πρότυπα για τις υποχρεώσεις των μερών. Αλλά ακόμα κι αν συμπεριλάβουμε αυτά τα ηθικά πρότυπα, η πίστη καθώς και η ειλικρίνεια κάποιου μπορεί να διαφέρουν από του άλλου. Η ηθική υποχρέωση στην πραγματικότητα μεταφράζεται ως το συμφέρον του ενός μέρους έναντι του άλλου. Από τη μια πλευρά, ο ηθικός χαρακτήρας της καλής πίστης θα μπορούσε να αποτρέψει μια άδικη απόφαση σε μια υπόθεση. Η κακή ερμηνεία του κανόνα θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια άδικη απόφαση. Όμως η ηθική ερμηνεία της καλής πίστης θα μπορούσε να κερδίσει αυτήν την άδικη απόφαση. Με αυτόν τον τρόπο, η ηθική αξία της καλής πίστης θα μπορούσε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο νόμο. Από την άλλη πλευρά, η όλη προσέγγιση μιας ηθικής υποχρέωσης είναι πολύ θεωρητική για να ληφθεί υπόψη στον επιχειρηματικό κόσμο. Κάποιος μπορεί να πιστεύει ότι μια απόφαση εναντίον του είναι άδικη και η καλή πίστη θα πρέπει να είναι σε θέση να ανατρέψει την απόφαση των υποθέσεων του, κάποιος άλλος μπορεί να υπερασπιστεί το επιχείρημα ότι ο κανόνας είναι σαφής και ότι η απόφαση ελήφθη σε συμμόρφωση με την καλή πίστη (Γεωργιάδης και Σταθόπουλος, 1997).

Μια τόσο θεωρητική προσέγγιση, χωρίς καμία δεσμευτική νομοθεσία, θα μπορούσε να οδηγήσει σε ακόμη μεγαλύτερη διαμάχη των μερών, σε ασέβεια των δικαστικών αποφάσεων και σε δυσκολία επιβολής από τα κράτη. Η αίσθηση της

δύναμης ενός ατόμου να μπορεί να ανατρέψει μια απόφαση που βασίζεται στην ηθική της καλής πίστης θα μπορούσε να οδηγήσει σε χάος στη δικαιοδοσία ενός κράτους. Η καλή πίστη αναφέρεται ως ανοιχτός κανόνας. Η διαφορά της καλής πίστης είναι ότι δεν υπάρχει συγκεκριμένος κανόνας, όπως ισχύει για τις άλλες αρχές του δικαίου των συμβάσεων.

Σύμφωνα με αυτή την ερμηνεία, η καλή πίστη θεωρείται ως κανόνας που δεν μπορεί να περιληφθεί στη νομοθεσία ως αφηρημένη, διότι η εφαρμογή της βασίζεται στα γεγονότα και τις περιστάσεις της κάθε μεμονωμένης περίπτωσης και θα πρέπει να συγκεκριμενοποιείται ανάλογα με την περίπτωση προκειμένου να εφαρμοστεί. Ως ανοιχτός κανόνας, η καλή πίστη προσφέρει το πλεονέκτημα μιας ευρείας ερμηνείας, αλλά θα πρέπει να τεθεί μια ισορροπία προκειμένου να παρέχεται ασφάλεια δίπλα στην ευελιξία. Παράδειγμα εφαρμογής της καλής πίστης σε μεμονωμένες υποθέσεις είναι η απόφαση OGH 8Ob104/16a του Ανώτατου Δικαστηρίου της Αυστρίας, όπου η αρχή της καλής πίστης σε αυτή την περίπτωση παρέχεται με δικαστική απόφαση. Το ένα μέρος της σύμβασης ήταν από την Ιταλία και το άλλο από την Αυστρία. Και τα δύο μέρη δεν απέκλεισαν ρητά την εφαρμογή της αρχής της καλής πίστης στη σύμβασή τους.

Ο πωλητής και ο αγοραστής συνήψαν τη σύμβαση χωρίς να γνωρίζουν ρητά τους όρους και τις προϋποθέσεις. Λόγω του γεγονότος ότι το ένα μέρος δεν έκανε ποτέ διαθέσιμα στο άλλο εν λόγω στοιχεία, θέτοντάς τα στη γνώση του, αυτό αποτελεί παραβίαση καλής πίστης βάσει της σύμβασης. Το συμβαλλόμενο μέρος έχει την υποχρέωση να τα καταστήσει κατά κάποιο τρόπο διαθέσιμα στο άλλο, προκειμένου να ενεργήσει υπέρ της σύμβασης και επομένως καλή τη πίστη.

Αναφορές για τον ορισμό της αρχής της καλής πίστης ως ανοιχτού κανόνα, μπορούν να βρεθούν σε διαφορετικές ευρωπαϊκές νομοθεσίες. Στο γερμανικό δίκαιο, για παράδειγμα, το άρθρο 242 αναφέρεται στην υποχρέωση του πωλητή να εκτελέσει τη σύμβαση διατηρώντας την καλή πίστη. Στην Ελβετία το άρθρο 2 του Αστικού Κώδικα αναφέρεται στην υποχρέωση καλής πίστης κατά την εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεων. Στην Αυστρία, το άρθρο §914 του Αστικού Κώδικα (ABGB) αναφέρεται στις θεμιτές πρακτικές στην εκτέλεση των συμβάσεων γενικά.

Ένα άλλο επιχείρημα που πρέπει να συζητηθεί σε αυτό το σημείο είναι η πιθανή εξασθένιση της ηθικής ως θεμελιώδους στοιχείου της ανάπτυξης της

δικαιοδοσίας. Ο σκοπός των κανόνων είναι να βοηθήσουν τη διατήρηση του κοινωνικού τους προσήμου. Η μείωση της αξίας της ηθικής καλής πίστης θα μπορούσε να οδηγήσει στο να γίνουν οι κανόνες λιγότερο ανθρώπινοι. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε αποφάσεις που επιβάλλονται μόνο μέσα από το δίκαιο όπως αυτό είναι καταγεγραμμένο, χωρίς η ανθρώπινη παρέμβαση να έχει καμία αξία στη διαδικασία. Συνεπώς, η ηθική αρχή πρέπει να λειτουργεί συμπληρωματικά προς τους νομικούς κανόνες. Κάθε χώρα υιοθετεί τις δικές της ηθικές αρχές, οι οποίες μπορεί να διαφέρουν μεταξύ τους, αλλά θα πρέπει να υπάρχουν κοινές κατευθυντήριες γραμμές για το τι πρέπει να θεωρείται ηθικό σύμφωνα με την αρχή της καλής πίστης, οι οποίες θα βασίζονται στους νομικούς κανόνες που ορίζονται από δικαιοδοσίες, αποφάσεις, νομικά συστήματα κ.λπ. (Γεωργιάδης και Σταθόπουλος, 1997).

Από τα παραπάνω προκύπτει, ότι η έννοια της καλής πίστης στην ελληνική έννομη τάξη είναι μεν έννοια ηθική, όχι όμως με τη γενική έννοια της ηθικής, αλλά με την έννοια της καλής συμπεριφοράς που απαιτείται στις συναλλαγές, δηλαδή με την έννοια της κοινωνικής ηθικής. Κατά την επιταγή του νόμου, η στάθμιση των εκατέρωθεν αντιτιθέμενων συμφερόντων των μερών σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση πρέπει να γίνεται με κριτήριο την καλή πίστη, δηλαδή ανάλογα με την κοινωνική αξία αυτών των συμφερόντων. Η έννοια της καλής πίστης είναι καθαυτή σταθερή και αμετάβλητη, είναι όμως και ελαστική και έχει τη δυνατότητα να διαμορφώνεται ποικιλοτρόπως και κατά διαφορετικό περιεχόμενο σε κάθε περίπτωση, προσαρμοζόμενη ανάλογα προς τις ειδικές οικονομικές ή κοινωνικές συνθήκες της εκάστοτε συγκεκριμένης περίπτωσης και συγκυρίας (Γεωργιάδης και Σταθόπουλος, 1997).

Η καλή πίστη ανήκει συνεπώς στην ιδιότυπη κατηγορία κανόνων δικαίου, οι οποίες αναφέρονται ως γενικές ρήτρες. Οι γενικές ρήτρες είναι κατευθυντήριες διατάξεις οι οποίες χρησιμοποιούν αόριστες έννοιες παρέχοντας με τον τρόπο αυτό την δυνατότητα και παράλληλα την ευχέρεια στον Δικαστή να αποφασίζει αν η συγκεκριμένη υπόθεση που δικάζει υπάγεται ή όχι στη γενική κι αφηρημένη διατύπωση των διατάξεων αυτών. Θα μπορούσε να ειπωθεί άρα ότι οι γενικές ρήτρες αποτελούν εργαλεία ερμηνείας των πραγματικών περιστατικών κάθε νομικής υπόθεσης ανεξαρτήτως της φύσης της διαφοράς.

Το περιεχόμενο της έννοιας της καλής πίστης διαμορφώνεται έτσι ad hoc, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Στο πλαίσιο συνεπώς της εν λόγω συγκεκριμένης περίπτωσης, και όχι γενικά, θα κριθεί από τον δικαστή, τι επιβάλλει η καλή πίστη να διενεργηθεί. Ειδικότερα, χρέος του δικαστή είναι να εξειδικεύσει την αρχή, ανάλογα με τις ιδιομορφίες της συγκεκριμένης κάθε φορά περίπτωσης, να δημιουργήσει έναν ειδικότερο και πιο συγκεκριμένο κανόνα τον οποίο να εντάξει μέσα στο πλαίσιο, όχι μόνο στο γενικό, που ορίζει δηλαδή την τήρηση της καλής πίστης, αλλά και περαιτέρω σε όλη την έννομη τάξη και στις ηθικές και κοινωνικές τάσεις που εκδηλώνονται σε αυτή έτσι ώστε να αποτελεί αυτός σκοπό άλλων μέσων και αντίστοιχα μέσο γενικότερων σκοπών, και σε αυτόν τον ειδικό κανόνα να υπαγάγει την υπό κρίση περίπτωση (Γεωργιάδης και Σταθόπουλος, 1997).

Κατά την διαδικασία εξειδίκευσης του γενικού και αφηρημένου κανόνα σε ειδικό και πιο συγκεκριμένο, ο δικαστής δεν έχει καμία δυνατότητα να προβεί σε ανεξέλεγκτη κρίση της κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης κατά την υποκειμενική ή αδέσμευτη κρίση του. Αντίθετα κατά την κρίση του ο δικαστής, δεσμεύεται από τον γενικό κανόνα, που επιτάσσει την τήρηση της καλής πίστης, σύμφωνα με τον οποίο οφείλει να διευθετήσει την διαφορά, κρίνοντάς την στο πλαίσιο μιας δίκης και δεν έχει την ευχέρεια να κρίνει με κριτήρια που επιλέγει ανέλεγκτα και ελεύθερα. Οφείλει να κρίνει την εκάστοτε περίπτωση με τα κριτήρια που καθορίζει ο νόμος, και εν προκειμένω με βάση το μέτρο της καλής πίστης, η οποία με την καθιέρωσή της μέσω του νόμου κατέστη αναγκαστικός κανόνας δικαίου.

Βέβαια θα πρέπει να επισημανθεί ότι όμοιες ατομικές περιπτώσεις θα αντιμετωπίζονται κατά βάση όμοια, συνεπώς είναι δυνατές ορισμένες γενικεύσεις της αρχής. Επιπλέον, οποιαδήποτε συμπεριφορά που αφορά δύο συμβαλλόμενα μέρη θα πρέπει να διενεργείται με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να μην τίθενται ζητήματα πλάνης, απάτης ή απειλής. Έτσι, το κάθε συμβαλλόμενο μέρος με βάση την αρχή της καλής πίστης οφείλει να σέβεται τα όρια της ελευθερίας και των δικαιωμάτων του άλλου μέρους (Γεωργιάδης και Σταθόπουλος, 1997).

6.4. Δευτερεύουσες υποχρεώσεις του ασφαλισμένου όπου εξειδικεύεται η αρχή της καλής πίστης και η σχέση τους με τα ασφαλιστικά βάρη του ελληνικού δικαίου

Η αρχή της καλής πίστης στον τομέα των ασφαλίσεων εξειδικεύεται σε δευτερεύουσες υποχρεώσεις του ασφαλισμένου που περιλαμβάνουν την υποχρέωση της ειλικρίνειας και της διαφάνειας κατά τη σύναψη και εκτέλεση ασφαλιστικών συμβάσεων. Αυτές οι υποχρεώσεις συνδέονται στενά με τα ασφαλιστικά βάρη του ελληνικού δικαίου, τα οποία αποτελούν τις συνέπειες που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβίασης αυτών των υποχρεώσεων. Συγκεκριμένα:

Υποχρέωση Ειλικρίνειας (Duty of Utmost Good Faith): Ο ασφαλισμένος έχει υποχρέωση να παρέχει όλες τις σχετικές και σημαντικές πληροφορίες στον ασφαλιστή κατά τη σύναψη της ασφαλιστικής σύμβασης. Αν ο ασφαλισμένος παραβιάσει αυτήν την υποχρέωση και αποκρύψει ή παραπλανήσει, μπορεί να υποστεί ασφαλιστικά βάρη όπως η μείωση της αποζημίωσης ή η μη αποζημίωση σε περίπτωση αμφιβολίας.

Υποχρέωση Διαφάνειας (Duty of Disclosure): Ο ασφαλισμένος πρέπει να είναι διαφανής και να αποκαλύπτει όλες τις γνωστές πληροφορίες που είναι σημαντικές για την αξιολόγηση του κινδύνου από τον ασφαλιστή. Η παράβαση αυτής της υποχρέωσης μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μη κάλυψη του αποζημιωτέου γεγονότος ή την ακύρωση της ασφαλιστικής σύμβασης.

Τα ασφαλιστικά βάρη που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβίασης των υποχρεώσεων της καλής πίστης στο ελληνικό δίκαιο μπορεί να περιλαμβάνουν τη μείωση της αποζημίωσης, την απόρριψη του αιτήματος αποζημίωσης, την ακύρωση της ασφαλιστικής σύμβασης ή άλλες διοικητικές κυρώσεις ανάλογα με την σοβαρότητα της παράβασης. Ο σκοπός αυτών των ασφαλιστικών βαρών είναι να ενθαρρύνει την ειλικρίνεια και τη διαφάνεια ανάμεσα στα μέρη και να διασφαλίσουν την εύλογη λειτουργία του ασφαλιστικού συστήματος.

Οι συνέπειες που μπορεί να προκύψουν από την παράβαση των υποχρεώσεων της καλής πίστης συνήθως περιλαμβάνουν:

Μείωση Αποζημίωσης (Reduction of Indemnity): Αν ο ασφαλισμένος παραβεί τις υποχρεώσεις της ειλικρίνειας ή της διαφάνειας και αυτό οδηγήσει σε δυσκολίες για τον ασφαλιστή να αξιολογήσει τον κίνδυνο σωστά, ο ασφαλιστής μπορεί να μειώσει το ποσό της αποζημίωσης που καταβάλλεται στον ασφαλισμένο.

Μη Κάλυψη Συμβάντος (Non-Coverage of Event): Αν ο ασφαλισμένος παραβιάσει τις υποχρεώσεις της καλής πίστης και αυτό επηρεάσει σημαντικά την αξιολόγηση του κινδύνου ή την εκτέλεση της ασφαλιστικής σύμβασης, ο ασφαλιστής μπορεί να αρνηθεί να καλύψει το εν λόγω συμβάν.

Ακύρωση Σύμβασης (Cancellation of Contract): Σε περιπτώσεις σοβαρής παράβασης των υποχρεώσεων της καλής πίστης, ο ασφαλιστής μπορεί να ακυρώσει την ασφαλιστική σύμβαση και να αρνηθεί την κάλυψη των απαιτήσεων αποζημίωσης.

Ο στόχος αυτών των ασφαλιστικών βαρών είναι να διασφαλίσουν ότι τα μέρη σε μια ασφαλιστική σύμβαση ενεργούν με ειλικρίνεια και διαφάνεια κατά την σύναψη και την εκτέλεση της σύμβασης, προωθώντας έτσι την υγιή λειτουργία του ασφαλιστικού συστήματος και την προστασία των συμφερόντων όλων των εμπλεκομένων μερών.

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ότι η αρχή αυτή επιδιώκει να εξισορροπήσει τα συμφέροντα του ασφαλισμένου και του ασφαλιστή, προωθώντας τη διαφάνεια και την ειλικρίνεια ώστε να αποφευχθούν οι αδικίες και οι δυσκολίες σε περίπτωση απαίτησης αποζημίωσης. Η τήρηση αυτών των υποχρεώσεων οδηγεί σε πιο σταθερές και αξιόπιστες ασφαλιστικές συμβάσεις, ενώ η παράβασή τους μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις στην κάλυψη και την εκτέλεση της ασφαλιστικής σύμβασης.

Συνεπώς η αρχή της καλής πίστης αποτελεί βασικό νομικό έννομο που διέπει τις ασφαλιστικές σχέσεις και προάγει την εμπιστοσύνη και τη διαφάνεια μεταξύ των μερών. Η εφαρμογή της αρχής αυτής ενισχύει την ασφαλιστική διαδικασία και βοηθά στην αποφυγή ασαφειών, αντιφάσεων και διαφορών μεταξύ των συμβαλλομένων μερών. Η εφαρμογή της αρχής της καλής πίστης είναι κρίσιμη για την επιτυχή λειτουργία της ασφαλιστικής αγοράς, καθώς διασφαλίζει την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των μερών και την προστασία των συμφερόντων τους. Επίσης, συμβάλλει στην αποτελεσματική διεκπεραίωση των ασφαλιστικών διαφορών και στη διασφάλιση της δίκαιης επίλυσής τους.

Συνολικά, η αρχή της καλής πίστης αποτελεί θεμέλιο για την ασφαλιστική νομοθεσία και πρακτική, προσφέροντας ένα σταθερό και δίκαιο πλαίσιο για τις ασφαλιστικές σχέσεις και τη λειτουργία της ασφαλιστικής αγοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΥΠΕΡΤΑΤΗΣ ΚΑΛΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

7.1. Η ερμηνεία της υπέρτατης καλής πίστης στο δίκαιό της θαλάσσιας ασφάλισης

Η αρχή της υπέρτατης καλής πίστης προερχόμενη από τον αγγλικό νόμο περί θαλάσσιας ασφάλισης θεωρείται σε διεθνές πλέον επίπεδο κομβική έννοια του ασφαλιστικού δικαίου χαρακτηρίζουσα την ιδιαιτερότητα της ασφαλιστικής σύμβασης. Η διασαφήνισή της οδηγεί σε θεωρητική αντιπαράθεση με την αρχή της καλής πίστης, όπως αυτή αναλύθηκε παραπάνω, ενώ παράλληλα θίγει και πρακτικά ζητήματα, καθώς ο αγγλικός νόμος για την θαλάσσια ασφάλιση επιλέγεται, κατά διεθνή συναλλακτική συνήθεια, από τους συμβαλλομένους στις ναυτασφαλιστικές συναλλαγές, με σχετική ρήτρα στους όρους ασφάλισης, ανεξάρτητα του ουσιώδους ή μη συνδέσμου με αυτές. Η αρχή της υπέρτατης καλής πίστης δηλαδή της *uberrimae*

fidei στο ναυτικό δίκαιο, σημαίνει ότι ο ασφαλισμένος πρέπει να αποκαλύψει πλήρως όλα τα ουσιαστικά γεγονότα για τα οποία ο ασφαλισμένος έχει ή θα έπρεπε να γνωρίζει, ακόμη κι αν δεν του ζητηθεί. Οι υποχρεώσεις αυτές αφορούν τόσο το προσυμβατικό στάδιο όσο και το στάδιο που έπεται της σύναψης της ασφαλιστικής σύμβασης (Αθανασοπούλου, 2010).

Η σοβαρή συνέπεια της μη αποκάλυψης όλων των ουσιωδών γεγονότων είναι ότι ο ασφαλιστής μπορεί να κηρύξει τη σύμβαση ακυρώσιμη. Αν και το δόγμα της αρχής uberrimae fidei μπορεί να φαίνεται άκαμπτο, αρχαϊκό και ξεπερασμένο, τα ναυτικά ασφαλιστήρια συμβόλαια είναι συνήθως συμβόλαια υπέρτατης καλής πίστης. Υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις ασφάλισης που δεν εντάσσονται στην θαλάσσια ασφάλιση όπου τα δικαστήρια έχουν εφαρμόσει το υπονοούμενο δόγμα της υπέρτατης καλής πίστης. Ωστόσο, σε αντίθεση με τις περιπτώσεις μη θαλάσσιας ασφάλισης, η αρχή της υπέρτατης καλής εφαρμόζεται αυστηρά στη ναυτική ασφάλιση. Για παράδειγμα, απαιτεί από τον ασφαλισμένο να προσφέρει εθελοντικά ουσιώδεις πληροφορίες, ακόμη και αν δεν του ζητηθούν και η παραπλανητική δήλωση μπορεί να καταστήσει ακυρώσιμη τη σύμβαση χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το σφάλμα ή η πρόθεση του ασφαλισμένου να εξαπατήσει (Αθανασοπούλου, 2010).

Καταρχάς θα πρέπει να επισημανθεί ότι η υποχρέωση εκ μέρους του λήπτη της ασφάλισης προς τον ασφαλιστή αναφορικά με την αντικειμενική περιγραφή του ασφαλισμένου κινδύνου, δηλαδή η αντίστοιχη έννοια της υπέρτατης καλής πίστης στο πλαίσιο του ελληνικού δικαίου αποτελεί υποχρέωση που επιβάλλεται από τον Ασφαλιστικό Νόμο (Ν. 2496/1997) δυνάμει του άρθρου 3 παρ. 1, εδ. α και β. Ειδικότερα, «Κατά τη σύναψη της ασφαλιστικής σύμβασης ο λήπτης της ασφάλισης υποχρεούται να δηλώσει στον ασφαλιστή κάθε στοιχείο ή περιστατικό που γνωρίζει, το οποίο είναι αντικειμενικά ουσιώδες για την εκτίμηση του κινδύνου, καθώς επίσης να απαντήσει σε κάθε σχετική ερώτηση του ασφαλιστή. Στοιχεία και περιστατικά, για τα οποία ο ασφαλιστής έθεσε σαφείς γραπτές ερωτήσεις, τεκμαίρεται ότι είναι τα μόνα τα οποία επηρεάζουν την από μέρους του εκτίμηση και αποδοχή του κινδύνου». (Αθανασοπούλου, 2010).

Η ισχύουσα διάταξη του ασφαλιστικού νόμου αναφέρεται μονάχα στην υποχρέωση αποκάλυψης των ουσιωδών στοιχείων ή περιστατικών που γνωρίζει ο λήπτης της ασφάλισης, χωρίς να αναφέρεται ρητά στην υποχρέωση παράλειψης

ανακριβών ή ψευδών δηλώσεων. Στο προϋσχύσαν δίκαιο, η σχετική διάταξη ανέφερε στο ίδιο άρθρο και τις δύο αυτές εξειδικεύσεις της ίδιας αυτής υποχρέωσης. Η επιλογή αυτή του νομοθέτη δηλώνει πως εξισώνει αυτές τις δύο εκφάνσεις της ίδιας υποχρέωσης, σαν τις δύο όψεις ενός νομίσματος κρίνοντας πως είναι περιττό να αναφερθεί στη νεότερη σχετική διάταξη του νόμου (Αθανασοπούλου, 2010).

Το ερώτημα που εύλογα τίθεται εδώ είναι το ποια περιστατικά μπορούν να κριθούν ως ουσιώδη στο πλαίσιο του ελληνικού ασφαλιστικού νόμου και συνακόλουθα στο δίκαιο των ναυτικών συμβάσεων. Από την ίδια τη ρηματική διατύπωση της διάταξης προκύπτει πάντως, ότι ένα περιστατικό είναι ουσιώδες, όταν είναι ικανό να διαμορφώσει την κρίση του ασφαλιστή ως προς την εκτίμηση και την αποδοχή του κινδύνου. Ειδικότερα η κρίση για το αν ένα περιστατικό είναι ή όχι ουσιώδες, κρίνεται κατά περίπτωση όχι από τις υποκειμενικές αντιλήψεις του συγκεκριμένου ασφαλιστή, αλλά με βάση και κατ'εφαρμογή των αρχών της ασφαλιστικής τεχνικής που προκρίνεται ως ενδεδειγμένη στην συγκεκριμένη περίπτωση, δηλαδή προκύπτει με αντικειμενικό τρόπο. Παράλληλα, το περιστατικό αυτό κρίνεται ως ουσιώδες, όταν μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στην ορθή εκτίμηση του ασφαλιστικού κινδύνου, δηλαδή της δυνατότητας να επέλθει η οικονομική ανάγκη που καλύπτει τον ασφαλιστή, πράγμα το οποίο, στη συνέχεια είναι αναγκαίο για τον καθορισμό ενός δίκαιου ασφαλίστρου ή για τον περιορισμό της ζημίας η οποία επήλθε. (Αθανασοπούλου, 2010).

Η ratio του προσυμβατικού αυτού ασφαλιστικού βάρους είναι η προστασία του ασφαλιστή, καθώς έρχονται σε γνώση του ασφαλιστικές ανακοινώσεις και πληροφορίες με στόχο να μπορεί με τον τρόπο αυτό να εκτιμήσει ευχερέστερα τον ασφαλιστικό κίνδυνο. Πρόκειται για μια ορθή κατά βάση εκτίμηση η οποία θα βοηθήσει τον ασφαλιστή να κρίνει αν πρέπει και με ποιες προϋποθέσεις και συνθήκες θα προβεί στην ανάληψη του εν λόγω κινδύνου (Αθανασοπούλου, 2010).

Επίσης το ελληνικό νομικό πλαίσιο εισάγει ένα συγκεκριμένη τεκμήριο για τον καθορισμό των περιστατικών ως ουσιωδών. Ειδικότερα, στις περιπτώσεις αυτές που ο ασφαλιστής πριν από την συνολολόγηση του ασφαλιστηρίου συμβολαίου θέτει, σαφείς γραπτές ερωτήσεις στον λήπτη της ασφάλισης, τότε τεκμαίρεται ότι ουσιώδη περιστατικά είναι μόνο αυτά για τα οποία τέθηκαν σχετικά ερωτήματα.

Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 3 του Ασφαλιστικού Νόμου (Ν. 2496/1997), μετά την περαίωση του ασφαλιστηρίου συμβολαίου, δηλαδή μετά την αποδοχή και τη σύναψη αυτού, ο ασφαλιστής δεν δικαιούται να κάνει επίκληση τυχών πλημμελειών ή ατελειών των εν λόγω απαντήσεων, ή να υποστηρίξει ότι υπήρξαν ερωτήσεις για τις οποίες δεν δόθηκαν απαντήσεις ή ότι δεν του περιστάσεις οι οποίες δεν αποτελούσαν αντικείμενα ερώτησης ή ακόμα ότι ο λήπτης της ασφάλισης δεν απάντησε σαφώς αλλά ελλιπώς σε γενική ερώτηση. Ωστόσο το εν λόγω τεκμήριο της εγκυρότητας των στοιχείων που παρασχέθηκαν από τον λήπτη της ασφάλισης στο στάδιο των διαπραγματεύσεων είναι μαχητό. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να ανατραπεί αν αποδειχθεί ότι δεν ίσχυσαν τα συγκεκριμένα δεδομένα αλλά ότι ισχύει ή ίσχυε κάτι διαφορετικό. Δηλαδή ο ασφαλιστής μπορεί να ανατρέψει το τεκμήριο, αν αποδείξει ότι ο λήπτης της ασφάλισης, απάντησε όχι με σαφήνεια αλλά ελλιπώς στις ερωτήσεις καθώς είχε πρόθεση εξαπάτησής του, σχετικά με την ουσιώδη ή μη φύση των στοιχείων που παρέθεσε αναφορικά με την ύπαρξη κινδύνου ή όχι όπως αναφέρεται στο άρθρο 3 παρ. 1 περ. γ' του Ασφαλιστικού Ν. 2496/1997. (Αθανασοπούλου, 2010).

Είναι κρίσιμο να επισημανθεί στο σημείο αυτό, ότι η μέθοδος η οποία θα χρησιμοποιηθεί για την εξαγωγή των πληροφοριών που απαιτούνται, μέσω ερωματολογίου, είναι μια μέθοδος η οποία ουσιαστικά διαμοιράζει κατά ισότιμο τρόπο την ευθύνη μεταξύ των δυο αντισυμβαλλομένων μερών στο πλαίσιο μιας ασφαλιστικής σύμβασης, δεδομένου ότι δεν είναι σε κάθε περίπτωση ευνοϊκό για τα μέρη ποια περιστατικά είναι αυτά τα οποία γνωρίζει ή θα πρέπει να γνωρίζει το έτερο μέρος της σύμβασης.

Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης, η αρχή της υπέρτατης καλής πίστης αποτελεί έκφανση της αρχής της καλής πίστης, η οποία αρχή της καλής πίστης, διέπει το σύνολο των ασφαλιστικών συμβάσεων, σε όλα τους τα στάδια. Η αρχή της καλής πίστης, διέπει κάθε είδος ενοχικής σύμβασης, μεταξύ των οποίων και των ασφαλιστικών συμβάσεων, κι εξάλλου στην ελληνική έννομη τάξη, σε αντίθεση με ότι ισχύει στην αγγλική έννομη τάξη, θεμελιώνεται και νομοθετικά. Παράλληλα θα πρέπει να ειπωθεί ότι η υποχρέωση για πληροφόρηση, θα πρέπει με βάση την αρχή της αναλογικότητας να είναι απαραίτητο στοιχείο για την υλοποίηση του σκοπού τον οποίο υπηρετεί κι

επιπλέον η πληροφόρηση αυτή να παρέχεται χωρίς να επέρχεται ζημία στα συμφέροντα του υπόχρεου προς παροχή των εν λόγω πληροφοριών (Αθανασοπούλου, 2010).

Κριτήριο πάντως για την υποχρέωση παροχής των εν λόγω κρίσιμων πληροφοριών, στο στάδιο των διαπραγματεύσεων πριν από την συνολογία μιας σύμβασης ναυτικής ασφάλισης θα πρέπει να είναι οι πληροφορίες εκείνες που αφορούν την συγκεκριμένη σύμβαση και οι οποίες θα μπορούσαν να ασκήσουν καθοριστική επιρροή στην απόφαση του αντισυμβαλλομένου του σχετικά με την σύναψη ή όχι της σύμβασης.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι υποχρέωση των δυο μερών δηλαδή και του ασφαλιστή αλλά και του λήπτη της ασφάλισης σχετικά με την πληροφόρηση του άλλου μέρους θα πρόκυπτε σε κάθε περίπτωση, και χωρίς την θέσπισή της από τον Ασφαλιστικό Νόμο, αν κάτι τέτοιο δεν προβλεπόταν, αλλά και από τις διατάξεις των άρθρων 288 ΑΚ και 197-198 ΑΚ . Ειδικότερα σύμφωνα με το άρθρο 288 ΑΚ “*Ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να εκπληρώσει την παροχή όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη*”. Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 197 ΑΚ “*Κατά τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη σύμβασης τα μέρη οφείλουν αμοιβαία να, συμπεριφέρονται σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη*”. Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 198 ΑΚ “*Όποιος κατά τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη σύμβασης προξενήσει υπαίτια στον άλλο ζημία είναι υποχρεωμένος να την ανορθώσει και αν ακόμη η σύμβαση δεν καταρτίστηκε*”.

Η υποχρέωση των μερών να παράσχουν μεταξύ τους πληροφορίες για το μέγεθος και την ποιότητα του ασφαλιστικού κινδύνου συνιστά ασφαλιστικό βάρος. Υπό αυτή την νομική μορφή, το ασφαλιστικό βάρος, αποτελεί κανόνα συμπεριφοράς ο οποίος είναι επιβεβλημένος είτε από το νόμο είτε από τη σύμβαση κι επίσης αποτελεί απόρροια της αρχής της καλής πίστης.

Με βάση μάλιστα την επικρατούσα στην θεωρία άποψη, το ασφαλιστικό βάρος αποτελεί έννοια η οποία αντιδιαστέλλεται της έννοιας της ενοχής, δηλαδή της υποχρέωσης προς παροχή. Αυτό διότι ο ασφαλισμένος δεν ενέχεται σε δήλωση, αλλά έχει το βάρος της δήλωσης, υπό την έννοια ότι η εκπλήρωση του βάρους αποτελεί προϋπόθεση της υποχρέωσης του ασφαλιστή μιας και αφορά την γένεση, την ύπαρξη ή το μέγεθος της υποχρέωσης που αναλαμβάνεται. Υπ’ αυτή την έννοια, τα

ασφαλιστικά βάρη, δεν αποτελούν ενοχή, αποτελούν όμως προϋπόθεση, υπό την οποία τελεί η ενοχή (Αθανασοπούλου, 2010).

Με βάση τις σχετικές διατάξεις του ασφαλιστικού δικαίου στην ελληνική έννομη τάξη, εξάγεται το συμπέρασμα ότι η εκπλήρωση του ασφαλιστικού βάρους μπορεί να αποτελεί είτε άμεση προϋπόθεση της παροχής του ασφαλιστή είτε έμμεση. Ειδικότερα σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 3 παρ. 3,5,6 του ΑσφΝ, η παράβαση του αναφερόμενου ασφαλιστικού βάρους επιφέρει το δικαίωμα της καταγγελίας της σύμβασης από τον αντισυμβαλλόμενο, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 273 ΚΙΝΔ, η συμπεριφορά όπως αυτή ορίζεται και επιβάλλεται από το ασφαλιστικό βάρος συνιστά άμεση προϋπόθεση της παροχής του ασφαλιστή (Αθανασοπούλου, 2010).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι το , ασφαλιστικό βάρος σύμφωνα με μια άποψη, συνιστά μια επιμέρους εξειδικευμένη μορφή της καλής πίστης. Μια ακόμα άποψη το ασφαλιστικό βάρος εκλαμβάνεται ως μια ειδική ρύθμιση του άρθρου 197 ΑΚ.

Αν δεν είχαν θεσπιστεί οι ειδικότερες διατάξεις του ασφαλιστικού δικαίου όπως αυτές εισήχθησαν και ισχύουν στον ασφαλιστικό νόμο, τότε ενδεχομένως ο ασφαλιστής θα είχε τα παρακάτω δικαιώματα σύμφωνα με το ενοχικό δίκαιο: ή αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 197-198 ΑΚ τα οποία αντίστοιχα ορίζουν ότι «Κατά τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη σύμβασης τα μέρη οφείλουν αμοιβαία να συμπεριφέρονται σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη» και «Όποιος κατά τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη σύμβασης προξενήσει υπαίτια στον άλλο ζημία είναι υποχρεωμένος να την ανορθώσει και αν ακόμη η σύμβαση δεν καταρτίστηκε». Για την παραγραφή της αξίωσης αυτής εφαρμόζεται αναλόγως η διάταξη για την παραγραφή των απαιτήσεων από αδικοπραξία ή δικαίωμα ακύρωσης κατά την διάταξη του άρθρου 140 ΑΚ το οποίο ορίζει ότι «Αν κάποιος καταρτίζει δικαιοπραξία και η δήλωσή του δεν συμφωνεί, από ουσιώδη πλάνη, με τη βούλησή του, έχει δικαίωμα να ζητήσει την ακύρωση της δικαιοπραξίας», ή ακύρωσης και αποζημίωσης κατά τις διατάξεις των άρθρων 147 και 148 ΑΚ τα οποία αντίστοιχα ορίζουν ότι «Όποιος παρασύρθηκε με απάτη σε δήλωση βούλησης έχει δικαίωμα να ζητήσει να ακυρωθεί η δικαιοπραξία. Αν η δήλωση απευθύνεται σε άλλον και η απάτη έγινε από τρίτον, η ακύρωση μπορεί να ζητηθεί μόνο εφόσον εκείνος προς τον οποίο απευθύνεται η δήλωση ή τρίτος που

απέκτησε αμέσως δικαίωμα από αυτήν γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει την απάτη» και «Αν η πλάνη που προκλήθηκε από την απάτη δεν είναι ουσιώδης και το άλλο μέρος αποδέχεται τη δήλωση της βούλησης όπως τη θέλησε αυτός που απατήθηκε, το δικαστήριο μπορεί να μην ακυρώσει τη δικαιοπραξία» (Αθανασοπούλου, 2010).

Αναφορικά με το ερώτημα αν τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν υποχρέωση τήρησης συμπεριφοράς με βάση την αρχή της υπέρτατης καλής πίστης και κατά στο στάδιο της εκτέλεσης της σύμβασης ναυτικής ασφάλισης το οποίο έπεται του σταδίου των διαπραγματεύσεων, λύση εν προκειμένω μπορεί να δοθεί μέσω της γραμματικής και της τελολογικής ερμηνείας για την ερμηνεία της σχετικής διάταξης.

Λαμβάνοντας υπόψη τη γραμματική διατύπωση του άρθρου 1 εδ. α' ν. 2496/1997 σύμφωνα με το οποίο «Κατά τη σύναψη της ασφαλιστικής σύμβασης ο λήπτης της ασφάλισης υποχρεούται να δηλώσει στον ασφαλιστή κάθε στοιχείο ή περιστατικό που γνωρίζει, το οποίο είναι αντικειμενικά ουσιώδες για την εκτίμηση του κινδύνου, καθώς επίσης να απαντήσει σε κάθε σχετική ερώτηση του ασφαλιστή», πρέπει να επισημανθούν τα εξής. Κάνοντας χρήση μιας αυστηρά γραμματικής ερμηνείας της σχετικής διάταξης, προκύπτει πως ο λόγος που ο νομοθέτης θέσπισε την συγκεκριμένη υποχρέωση δήλωσης των κρίσιμων στοιχείων ή περιστατικών αποκλειστικά και μόνο στο στάδιο των διαπραγματεύσεων, κάτι που προκύπτει από την ρηματική διατύπωση της διάταξης και ως προς τούτο δεν χωρεί αντίθετη ερμηνεία αποκλειστικά και μόνο από το λεκτικό της διάταξης (Αθανασοπούλου, 2010).

Σε μια συμπληρωματική ερμηνεία, κάνοντας χρήση και την τελολογική ερμηνεία, η οποία αναζητά τον σκοπό της διάταξης πίσω από το γράμμα (ratio legis, το «πνεύμα» του νόμου), προκύπτει πως ο σκοπός του νομοθέτη από την θέσπιση της διάταξης, ήταν να προστατεύσει τα συμβαλλόμενα μέρη στο στάδιο αυτό των διαπραγματεύσεων, ενώ στην περίπτωση που έκρινε πως υπήρχε ανάγκη για οριοθέτηση της συμπεριφοράς τους στο στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης θα το είχε προβλέψει με ρητό τρόπο.

Επομένως, με βάση την τελολογική ερμηνεία, η μη τήρηση της υποχρέωσης γνωστοποίησης κρίσιμων στοιχείων επιφέρει τις συνέπειες που προβλέπονται στα άρθρα του Ασφαλιστικού Νόμου, μόνο στην περίπτωση που η παραβίαση λάβει χώρα κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων. Αντίθετα η μη τήρηση

της υποχρέωσης γνωστοποίησης κρίσιμων στοιχείων, στο στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης, δημιουργεί αξιώσεις οι οποίες θεμελιώνονται σε άλλες διατάξεις.

Όσον αφορά τις συνέπειες παραβίασης της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων για τη σύναψη μιας ασφαλιστικής σύμβασης, στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης, δηλαδή με βάση όσα προαναφέρθηκαν η μη αληθινή και μη ακριβής γνωστοποίηση όλων των περιστατικών εκείνων που αποτελούν κρίσιμα στοιχεία, αναφορικά με την πιθανότητα επέλευσης του ασφαλιζόμενου κινδύνου, οι εν λόγω συνέπειες, είναι ανάλογες με τον βαθμό υπαιτιότητας των ενεργειών του λήπτη της ασφάλισης ή του ασφαλιστή.

Υπάρχει δηλαδή με βάση την υπαιτιότητα, διαφοροποίηση ως προς τις συνέπειες, ανάλογα με το δεν υπήρχε ή όχι υπαιτιότητα, αν υπήρχε αμέλεια ή δόλος. Ειδικότερα, σύμφωνα με την διάταξη της παρ. 3 του άρθ. 3 του ΑσφΝ (Ν. 2496/1997) αν για οποιονδήποτε λόγο που δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα του ασφαλιστή ή του λήπτη της ασφάλισης, δεν περιήλθαν σε γνώση του ασφαλιστή κρίσιμα στοιχεία ή περιστατικά, τα οποία είναι αντικειμενικά ουσιώδη για την εκτίμηση του κινδύνου, ο ασφαλιστής έχει τη δυνατότητα να επιλέξει ένα εκ των ακολούθων δυο δικαιωμάτων: (Αθανασοπούλου, 2010).

α) να ζητήσει την τροποποίηση της σύμβασης ή

β) να καταγγείλει τη σύμβαση μέσα σε προθεσμία ενός μηνός, αφότου έλαβε γνώση αυτών των στοιχείων ή περιστατικών.

Ως προς το πρώτο δικαίωμα, αυτό στηρίζεται στην αρχή της συνέχειας της ασφαλιστικής κάλυψης ως γενική προστατευτική αρχή υπέρ του ασφαλισμένου, η οποία αρχή παρέχει τη δυνατότητα αφενός στον ασφαλιστή να καλύψει τους ασφαλιζόμενους κινδύνους αλλά και να αναθεωρήσει τους όρους του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Αφετέρου δε η αρχή αυτή, προστατεύει τον ασφαλισμένο, διότι ο τελευταίος δεν στερείται ασφαλιστικής κάλυψης, ειδικά δε στην συγκεκριμένη περίπτωση που δεν υπάρχει ευθύνη του. Στην περίπτωση, δε, που ασφαλιστής επέλεξε την τροποποίηση της σύμβασης και η συγκεκριμένη επιλογή δεν γίνει αποδεκτή από τον λήπτη της ασφάλισης, τότε μέσα σε προθεσμία ενός μηνός,

θεωρείται ως καταγγελία, η οποία με βάση την παρ. 4 άρ. 3 ΑσφΝ συνεπάγεται τη λύση της ασφαλιστικής σύμβασης.

Ως προς την δεύτερη (β) επιλογή, δηλαδή το δικαίωμα του ασφαλιστή να καταγγείλει την ασφαλιστική σύμβαση μέσα σε προθεσμία ενός μηνός, αφότου έλαβε γνώση αυτών των στοιχείων ή περιστατικών. Η εν λόγω καταγγελία της ασφαλιστικής σύμβασης αποτελεί διαπλαστικό δικαίωμα και άρα μέσω αυτού διαμορφώνεται μια κατάσταση για το μέλλον, κάτι που σημαίνει πως η ασφαλιστική σύμβαση για το διάστημα που προηγήθηκε της καταγγελίας, παραμένει κανονικά σε ισχύ.

Η λύση της ασφαλιστικής σύμβασης λόγω παράβασης του ασφαλιστικού βάρους της αληθούς περιγραφής των πραγματικών περιστατικών που πιθανολογούν την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου, αυτή με βάση το άρθρο 3 παρ. 7 ΑσφΝ, επέρχεται μετά το πέρας δεκαπέντε (15) ημερών από τη στιγμή που ο λήπτης της ασφάλισης παρέλαβε την δήλωση καταγγελίας από τον ασφαλιστή.

Θα πρέπει εν προκειμένω να ειπωθεί ότι η τήρηση των ασφαλιστικών βαρών και λοιπών υποχρεώσεων από την ασφαλιστική σύμβαση όπως προβλέπονται στον ΑσφΝ βαρύνουν τον λήπτη της ασφάλισης ή το ασφαλισμένο. Σε αντίθεση με το προ ισχύσαν καθεστώς του Εμπορικού Νόμου, με βάση τον οποίο η παραβίαση των ασφαλιστικών βαρών είχε ως συνέπεια την αυτοδίκαιη λύση της ασφαλιστικής σύμβασης και την απαλλαγή του ασφαλιστή, ο ΑσφΝ διαφοροποιούμενος, θέτει κάποιες δικλείδες ασφαλείας υπέρ του ασφαλισμένου, για τη μη διακοπή της ασφαλιστικής κάλυψης, αν είτε από αμέλεια είτε από υπαιτιότητα παραβαίνει τους όρους της ασφαλιστικής σύμβασης και τα σχετικά καθήκοντα του.

Για την παραβίαση της αρχής δηλαδή της περιγραφής του κινδύνου, από τον λήπτη της ασφάλισης ισχύουν τα κάτωθι με βάση τον βαθμό της υπαιτιότητας. (Αθανασοπούλου, 2010).

α) Παραβίασης της αρχής (περιγραφής του κινδύνου) λόγω αμελείας

Αν η λήπτης της ασφάλισης προέβη σε παραβίαση της υποχρέωσης του να δηλώσει τα στοιχεία και τα περιστατικά εκείνα που είναι ουσιώδη για την εκτίμηση του κινδύνου από την πλευρά του ασφαλιστή, λόγω αμελείας, στην περίπτωση αυτή, ο ασφαλιστής έχει δυο δικαιώματα: ή να καταγγείλει την

ασφαλιστική σύμβαση ή να ζητήσει την τροποποίηση της σύμβασης, μέσα σε προθεσμία ενός μήνα αφότου έλαβε γνώση αυτών των στοιχείων η περιστατικών.

Όμως με βάση τα προβλεπόμενα στο άρθρο 3 παρ. 5 ΑσφΝ, στην περίπτωση που ο ασφαλιστικός κίνδυνος επέλθει πριν το χρονικό σημείο τροποποίησης της ασφαλιστικής σύμβασης ή πριν το σημείο της καταγγελίας της ασφαλιστικής σύμβασης, στην περίπτωση αυτή, η σύμβαση παράγει κανονικά τα έννομα αποτελέσματά της, ενώ το οφειλόμενο ασφάλισμα εκ μέρους του ασφαλιστή, θα πρέπει να μειωθεί κατά τον λόγο του ασφαλιστή που θα είχε καθορισθεί αν δεν υπήρχε η συγκεκριμένη παράβαση. Η μείωση του ασφαλίματος εν προκειμένω γίνεται νοητή ως ένα είδος ποινής για τον λήπτη της ασφάλειας ο οποίος συμπεριφερόμενος με αμέλεια έναντι του ασφαλιστή αντισυμβαλλόμενός του, κατά την εκτέλεση των υποχρεώσεων όπως αυτές απορρέουν από την ασφαλιστική σύμβαση, ωστόσο εκτός από την εν λόγω ποινή της μείωσης του ασφαλιστή, απολαμβάνει τα βασικά δικαιώματα της σύμβασης αυτής .

β) Παραβίασης της αρχής (περιγραφής του κινδύνου) λόγω δόλου

Αν ο λήπτης της ασφάλισης παραβίασε με δόλο την υποχρέωσή του έναντι του αντισυμβαλλόμενός του με βάση την οποία όφειλε να περιγράψει τον κίνδυνο, δηλαδή από δόλο δεν προέβη σε ακριβείς και αληθινές δηλώσεις σχετικά με τα στοιχεία ή περιστατικά που είναι αντικειμενικά ουσιώδη για την εκτίμηση του κινδύνου καθώς επίσης δεν απάντησε κατάλληλα και με σαφήνεια και αλήθεια σε κάθε σχετική ερώτηση του ασφαλιστή, τότε ο ασφαλιστής έχει τα κάτωθι δυο δικαιώματα:

α) είτε να εμείνει στη σύμβαση δηλώνοντας τούτο ρητά στον λήπτη της ασφάλισης, είτε

β) να καταγγείλει τη σύμβαση, με άμεση συνέπεια τη λύση της σύμβασης και έτσι να απαλλαγεί άμεσα από την υποχρέωση να καταβάλλει το ασφάλισμα.

Ως προς την δεύτερη επιλογή, ο ασφαλιστής έχει αποσβεστική προθεσμία. Ειδικότερα έχει δικαίωμα να καταγγείλει την ασφαλιστική σύμβαση και να αποδεσμευθεί, μέσα σε διάστημα ενός μηνός, από τότε που έλαβε γνώση της παράβασης της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης, δηλαδή της μη περιγραφής του κινδύνου. Στην περίπτωση που η ανωτέρω προθεσμία του ενός μηνός περάσει

άπρακτη, τότε τεκμαίρεται αμάχητα ότι ασφαλιστής εμμένει στην ασφαλιστική σύμβαση. Αν όμως εντός της προθεσμίας του ενός μήνα, εντός του οποίου ο ασφαλιστής δικαιούται να καταγγείλει τη σύμβαση επέλθει ο ασφαλιστικός κίνδυνος, τότε ο ασφαλιστής απαλλάσσεται αμέσως από την υποχρέωση του για καταβολή του ασφαλίματος(Αθανασοπούλου, 2010).

Επίσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 3 παρ. 6 ΑσφΝ, ο λήπτης της ασφάλισης υποχρεούται να αποκαταστήσει κάθε ζημία που τυχόν έχει υποστεί ο ασφαλιστής, ενώ με βάση τα οριζόμενα στο άρθρο 3 παρ. 7 ΑσφΝ, ο ασφαλιστής δικαιούται να απαιτήσει τα ασφάλιστρα τα οποία που ήταν ληξιπρόθεσμα κατά τον χρόνο κατά τον οποίον επήλθαν τα αποτελέσματα της καταγγελίας της σύμβασης ή κατά τον χρόνο επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου.

Αν ο ασφαλιστικός κίνδυνος πραγματοποιήθηκε πριν από αυτό το χρονικό σημείο της καταγγελίας και ο ασφαλιστής δεν ευθύνεται, για την εκ δόλου παράβαση των ασφαλιστικών ανακοινώσεων από το αντισυμβαλλόμενο μέρος, η οποία θα οδηγούσε σε απαλλαγή του, ωστόσο δικαιούται να απαιτήσει τα ληξιπρόθεσμα ασφάλιστρα μέχρι το χρονικό σημείο της επέλευσης του κινδύνου. Στην εν λόγω περίπτωση, η σύμβαση λήγει με την άσκηση του δικαιώματος του ασφαλιστή να επικαλεστεί την απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 3 παρ. 3 του ΑσφΝ. Στην περίπτωση, δε, κατά την οποία επέλθει ο ασφαλιστικός κίνδυνος πριν από την γνώση του ασφαλιστή για τη παράβαση της υποχρέωσης του άρθρου 3 παρ. 1, και καθώς δεν υπάρχει ρητή νομοθετική πρόβλεψη, τότε με βάση την ερμηνεία όπως αυτή προκύπτει από τον τελολογικό σκοπό των διατάξεων του ασφαλιστικού δικαίου θα πρέπει να γίνει αναλογική εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 3 παρ. 6 εδ. β' του ΑσφΝ. Αυτό σημαίνει ότι με την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου, ο ασφαλιστής θα πρέπει να απαλλαγή άμεσα ως προς την υποχρέωση του για καταβολή του ασφαλίματος .

Αναφορικά δε με τα υπόλοιπα ασφαλιστικά βάρη (πχ βάσης αναγγελίας επίτασης του κινδύνου κ.λπ.) όπως αυτά προβλέπονται από τον ΑσφΝ με την τήρηση των οποίων βαρύνεται ο λήπτης της ασφάλισης ή ο ασφαλισμένος να τηρήσει, ισχύουν τα ακόλουθα. Θα πρέπει στο σημείο αυτό να διευκρινιστεί ότι συμπληρωματικά προς τις κύριες υποχρεώσεις υφίσταται ένα σύνολο νόμιμων και συμβατικών ασφαλιστικών βαρών, που, κατά κανόνα, περιέχονται στην σύμβαση με

τη μορφή ασφαλιστικών όρων. Τα ασφαλιστικά βάρη συνίστανται κυρίως σε προσυμβατικές ανακοινώσεις ουσιωδών για την εκτίμηση του κινδύνου στοιχείων (ΑσφΝ 3 παρ.1) ανακοινώσεις σχετικά με την επίταση του κινδύνου κατά τη διάρκεια λειτουργίας της σύμβασης, υποχρέωση αποφυγής ή μείωσης του κινδύνου, καθώς και αναγγελία επέλευσης του κινδύνου. (Αθανασοπούλου, 2010).

•Βάρος αναγγελίας επίτασης του κινδύνου (άρθρο 4 ΑσφΝ): το περιεχόμενο του εν λόγω ασφαλιστικού βάρους είναι ότι οποιοδήποτε γεγονός ή περιστατικό συμβεί που είναι ικανό να ανατρέψει την υπάρχουσα ισορροπία αυξάνοντας τις πιθανότητες πραγματοποίησης του κινδύνου πρέπει να δηλώνεται στον ασφαλιστή μέσα σε προθεσμία 14 ημερών από τότε που έλαβε γνώση του περιστατικού. Η συγκεκριμένη υποχρέωση είναι επίσης ενεργή καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης και στην περίπτωση που παραβιασθεί τότε η έννομη συνέπεια είναι ότι ο ασφαλιστής έχει δικαίωμα είτε να τροποποιήσει τη σύμβαση είτε να την καταγγείλει. Σε περίπτωση που δεν επιλέξει κανένα από τα δυο δικαιώματά του, η σύμβαση παραμένει ισχυρή και εξακολουθεί να ισχύει .

•Βάρος αναγγελίας μείωσης του κινδύνου (άρθρο 5 ΑσφΝ): το περιεχόμενο του εν λόγω ασφαλιστικού βάρους είναι ότι ο λήπτης της ασφάλισης έχει δικαίωμα να ζητήσει μείωση του ασφαλιστρού, όταν μειώνεται ουσιαστικά ο ασφαλισμένος κίνδυνος. Με τον τρόπο αυτό ο νομοθέτης προστατεύει τον λήπτη της ασφάλισης, από την καταβολή αυξημένων ασφαλιστρον σε σχέση με τον κίνδυνο κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας.

•Βάρος λήψης μέτρων προς αποφυγή ή μείωση της ζημίας (άρθρο 7 παρ. 3 ΑσφΝ): το περιεχόμενο του εν λόγω ασφαλιστικού βάρους είναι ότι κατά την πραγματοποίηση του ασφαλισμένου κινδύνου ο λήπτης της ασφάλισης βαρύνεται με την υποχρέωση λήψης των αναγκαίων μέτρων προς αποφυγή ή μείωση της ζημίας. Σε περίπτωση υπαίτιας παραβίασης του βάρους αυτού, ο ασφαλιστής έχει το δικαίωμα, να αξιώσει αποζημίωση.

•Βάρος γνωστοποίησης επέλευσης ασφαλιστικής περίπτωσης (άρθρο 7 παρ. 1 ΑσφΝ): το περιεχόμενο του εν λόγω ασφαλιστικού βάρους είναι ότι μετά την επέλευση της ασφαλιστικής περίπτωσης, ο λήπτης της ασφάλισης είναι υποχρεωμένος να ειδοποιήσει σχετικά τον ασφαλιστή μέσα σε 8 ημερών αφότου έλαβε γνώση της πραγματοποίησης αυτής. Σε περίπτωση παραβίασης της

υποχρέωσης αυτής, ο ασφαλιστής δικαιούται να ζητήσει αποζημίωση από τον λήπτη της ασφάλισης.

Τα παραπάνω ασφαλιστικά βάρη τα οποία στο σύνολό τους διέπονται από την αρχή της καλής πίστης, όπως όλες οι συμβάσεις στο ελληνικό δίκαιο, είναι συνδεδεμένα ανάλογα με τη φύση τους με διαφορετικά στάδια της ασφαλιστικής σύμβασης. Έτσι το ασφαλιστικό βάρος για περιγραφή του κινδύνου είναι τοποθετημένο στο στάδιο των διαπραγματεύσεων, πριν από τη σύναψη της σύμβασης. Αντίστοιχα τα ασφαλιστικά βάρη αναγγελίας επίτασης ή μείωσης του κινδύνου και γνωστοποίησης επέλευσης της ασφαλιστικής περίπτωσης είναι χρονικά τοποθετημένα στο στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης. Τέλος, το ασφαλιστικό βάρος λήψης μέτρων προς αποφυγή ή μείωση της ζημίας τοποθετείται χρονικά από το σημείο επέλευσης του κινδύνου και μετά. (Αθανασοπούλου, 2010).

Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι στο πλαίσιο της ναυτικής ασφάλισης όπως άλλωστε και για όλες τις εμπορικές συμβάσεις ασφάλισης, ο ΑσφΝ επιτρέπει με βάση την αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων, ορισμένες συμβατικές αποκλίσεις. Αυτό σημαίνει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη είναι ελεύθερα να διαμορφώσουν το περιεχόμενο των ασφαλιστικών βαρών με βάση τα χαρακτηριστικά των αντίστοιχων συμβάσεων ασφαλίσεως. Για την παραβίαση της αρχής δηλαδή της περιγραφής του κινδύνου και την παροχή των απαραίτητων πληροφοριών που σχετίζονται με την ασφαλιστική σύμβαση που πρόκειται να υπογραφεί, από τον ασφαλιστή ισχύουν τα κάτωθι:

Καταρχάς υπάρχει ένα πλέγμα διατάξεων οι οποίες ρυθμίζουν στην ελληνική έννομη τάξη, το προσυμβατικό καθήκον του ασφαλιστή να παρέχει πληροφορίες στον ασφαλισμένο. Ειδικότερα, στο άρθρο 2 παρ. 6 του ΑσφΝ διατυπώνεται αν όχι ρητά αλλά έμμεσα, το δικαίωμα του λήπτη της ασφάλισης να ζητήσει από τον ασφαλιστή τις πληροφορίες που ο τελευταίος υποχρεούται να παράσχει με βάση το άρθρο 4 του ν.δ. 400/1970. Μεταξύ των υπόλοιπων ασφαλιστικών βαρών με τα οποία βαρύνεται ο ασφαλιστής έναντι του λήπτη της ασφάλισης συγκαταλέγονται με βάση τον ΑσφΝ, τα ακόλουθα:

Με βάση την πρόβλεψη του άρθρου 2 παρ. 5, η γνωστοποίηση της ύπαρξης παρεκκλίσεων, με βάση το άρθρο 2 παρ. 6 η γνωστοποίηση της δυνατότητας για την άσκηση του δικαιώματος εναντίωσης, με βάση το άρθρο 8 παρ. 3 η

γνωστοποίηση της δυνατότητας άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης, με βάση το άρθρο 8 παρ. 4 η γνωστοποίηση λόγων καταγγελίας της σύμβασης, με βάση τα άρθρα 2-5 η γνωστοποίηση των συνεπειών παραβίασης των ασφαλιστικών βαρών και των συμβουλών τήρησης τους και με βάση το άρθρο 2 παρ. 4 η ενημέρωση αποστολής των ασφαλιστικών όρων που αναφέρονται στο ασφαλιστήριο.

Η υποχρέωση του ασφαλιστή σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 3 περ. δ' του ν.δ. 400/1970 περιλαμβάνει την υποχρέωση να περιγράψει στον λήπτη της ασφάλισης τους καλυπτόμενους κινδύνους, τον χρόνο έναρξης ισχύος της σύμβασης, την διάρκεια της σύμβασης, τις λεπτομέρειες και τον χρόνο καταβολής των ασφαλίσεων, τον τρόπο καταγγελίας, τον τρόπο άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης, κλπ.

Πέρα όμως από τις υποχρεώσεις αυτές του άρθρου 4 παρ. 3 περ. δ' του ν.δ. 400/1970 ο ασφαλιστής κατά την σύναψη της ασφαλιστικής σύμβασης, υποχρεούται να παραδώσει στον λήπτη της ασφάλισης το ασφαλιστήριο, το οποίο θα πρέπει να περιέχει αναλυτικά όλους τους γενικούς ή ειδικούς ασφαλιστικούς όρους, οι οποίοι διέπουν την ασφαλιστική σύμβαση. (Αθανασοπούλου, 2010).

Οι γενικοί ασφαλιστικοί όροι είναι οι όροι τους οποίους έχει προδιατυπώσει ο ασφαλιστής, για να χρησιμοποιηθούν σε μελλοντικές συμβάσεις. Οι όροι αυτοί δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης και χαρακτηρίζουν την ασφαλιστική σύμβαση ως σύμβαση προσχώρησης. Οι γενικοί όροι, αναφέρονται στους ασφαλιστικούς κινδύνους του συγκεκριμένου κλάδου ασφάλισης στον οποίο πρόκειται να υπογραφεί το κάθε συγκεκριμένο ασφαλιστήριο, ενώ αντίθετα οι ειδικοί όροι είναι όροι, οι οποίοι διαμορφώνονται αποκλειστικά για τη συγκεκριμένη περίπτωση και για το συγκεκριμένο ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Οι γενικοί όροι εντάσσονται στους ΓΟΣ (γενικοί όροι συναλλαγών) και ερμηνεύονται με βάση τις διατάξεις των άρθρων 173 και 200 ΑΚ, καθώς και με τις διατάξεις του νόμου για την προστασία του καταναλωτή (ν. 2251/1994). (Αθανασοπούλου, 2010).

Καθώς δεν υπάρχει ρητή νομοθετική πρόβλεψη, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν εκπληρώνονται οι ως άνω υποχρεώσεις όπως αυτές προκύπτουν από τον νόμο, τότε η εν λόγω συμπεριφορά θεμελιώνει αδικοπρακτική ευθύνη. Αυτό σημαίνει ότι ο λήπτης της ασφάλισης, μπορεί να ζητήσει με αγωγή, αποζημίωση για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη από τη λανθασμένη ή ελλιπή πληροφόρηση από τον ασφαλιστή, με την προϋπόθεση βέβαια ότι συντρέχουν όλοι οι

όροι της αδικοπραξίας, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 914 ΑΚ το οποίο ορίζει ότι «Όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει». Ακόμη, σε αυτή τη περίπτωση, ο λήπτης της ασφάλισης ο οποίος διεκδικεί αποζημίωση, φέρει το βάρος απόδειξης, ότι υπήρχε αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της εσφαλμένης πληροφόρησης και της ζημίας που υπέστη.

Σύμφωνα, λοιπόν, με το άρθρο 2 παρ. 6 ΑσφΝ, σε περίπτωση που ο ασφαλιστής δεν παρείχε στον λήπτη της ασφάλισης τις πληροφορίες που προβλέπονται από τον νόμο, τότε ο λήπτης της ασφάλισης, έχει το δικαίωμα μέσα σε προθεσμία δεκατεσσάρων (14) ημερών να εναντιωθεί, με αποτέλεσμα να ματαιωθεί η ασφαλιστική σύμβαση. Η προθεσμία των 14 ημερών αρχίζει από την παράδοση στον λήπτη της ασφάλισης του ασφαλιστηρίου. Στην περίπτωση όμως που ο ασφαλιστής δεν έχει ενημερώσει τον λήπτη της ασφάλισης σχετικά με το δικαίωμα του να εναντιωθεί στην ασφαλιστική σύμβαση, γραπτώς ή με σημείωση στην πρώτη σελίδα του ασφαλιστηρίου και δεν έχει χορηγήσει σε αυτόν σε χωριστό έντυπο υπόδειγμα δήλωσης εναντίωσης σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 6 ΑσφΝ, τότε, δεν θεωρείται ότι ξεκινά να μετρά η προθεσμία των 14 ημερών.

Όμως, στην περίπτωση κατά την οποία ο ασφαλιστής ήταν συνεπής και έχει τηρήσει τις παραπάνω υποχρεώσεις, εάν παρέλθει η προθεσμία των 14 ημερών, χωρίς την εκδήλωση εναντίωσης από τον λήπτη της ασφάλισης, τότε τεκμαίρεται ότι η ασφαλιστική σύμβαση έχει συναφθεί νόμιμα με βάση το ασφαλιστήριο, τους ασφαλιστικούς όρους καθώς και τις επιπλέον πληροφορίες που προσδιορίζουν γενικά την συγκεκριμένη σύμβαση. Το δικαίωμα εναντίωσης του λήπτη της ασφάλισης αποσβένεται σε κάθε περίπτωση μετά το πέρας δέκα μηνών από την πληρωμή του πρώτου ασφαλιστρού (Αθανασοπούλου, 2010).

Τέλος, σχετικά με την παραβίαση της υποχρέωσης και των δυο μερών, γνωστοποίησης των κρίσιμων για τη σύναψη της σύμβασης στοιχείων, σχετικά με το ασφαλιζόμενο αντικείμενο, κι αν ληφθεί υπόψη πως ο νομοθέτης στον Ασφαλιστικό Νόμο 2496/1997 προέβλεψε κυρώσεις για την παραβίαση της υποχρέωσης αυτής, αποκλειστικά και μόνο για το στάδιο των διαπραγματεύσεων, προκύπτει πως το συμβαλλόμενο μέρος που θέλει να εγείρει αξιώσεις από την παραβίαση της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου μέρους κατά το στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης τότε, το μέρος που υπέστη ζημία, μπορεί με βάση την ελληνική έννομη

τάξη, να θεμελιώσει την αξίωση του σε άλλες έννομες βάσεις, όπως για παράδειγμα στην βάση της αδικοπραξίας (άρθρο 914 ΑΚ), στον αδικαιολόγητο πλουτισμό (άρθρο 904 ΑΚ) κλπ. (Αθανασοπούλου, 2010).

7.2. Μελλοντικές τάσεις και εξελίξεις που ενδέχεται να επηρεάσουν τον τομέα της θαλάσσιας ασφάλισης

Ο τομέας της θαλάσσιας ασφάλισης αντιμετωπίζει συνεχώς εξελίξεις και μελλοντικές τάσεις που επηρεάζουν τη λειτουργία και το περιβάλλον του. Κάποιες από τις βασικές μελλοντικές τάσεις και εξελίξεις που προβλέπονται στον τομέα της θαλάσσιας ασφάλισης περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

Κλιματική Αλλαγή και Αυξημένοι Κίνδυνοι: Η αύξηση της παγκόσμιας θερμοκρασίας και η κλιματική αλλαγή επηρεάζουν τις θαλάσσιες δραστηριότητες και τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα πλοία και οι ναυτιλιακές επιχειρήσεις. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ανάγκη αναθεώρησης των ασφαλιστικών καλύψεων και των μοντέλων αξιολόγησης κινδύνου.

Τεχνολογικές Καινοτομίες και Ψηφιακή Μετάσταση: Η εφαρμογή των τεχνολογικών καινοτομιών όπως η τεχνητή νοημοσύνη, η αυτοματοποίηση και τα blockchain διαμορφώνουν τον τρόπο λειτουργίας της θαλάσσιας ασφάλισης. Η ψηφιακή μετάβαση (digital transformation) βελτιώνει τις διαδικασίες εκτίμησης κινδύνου, αξιολόγησης εκτιμητών και διαχείρισης αξιώσεων.

Αναδυόμενοι Κίνδυνοι και Ασφαλιστική Κάλυψη: Νέοι κίνδυνοι όπως η κυβερνοασφάλεια (κυβερνο-κινδύνους) και οι επιπλέον περιβαλλοντικοί κίνδυνοι απαιτούν νέες ασφαλιστικές λύσεις και προσαρμογές στα ασφαλιστικά προϊόντα.

Αλλαγές στη Νομοθεσία και Κανονιστικό Πλαίσιο: Η εξέλιξη της νομοθεσίας, όπως οι αλλαγές στις διεθνείς θαλάσσιες συμφωνίες και οι κανονιστικές απαιτήσεις για την ασφάλεια των πλοίων, επηρεάζουν τις ασφαλιστικές ανάγκες και τις απαιτήσεις των ναυτιλιακών εταιρειών.

Βιωσιμότητα και Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη: Η αύξηση της ευαισθητοποίησης για τη βιωσιμότητα και την εταιρική κοινωνική ευθύνη στον ναυτιλιακό τομέα οδηγεί σε αλλαγές στις πρακτικές ασφάλισης και στην ανάπτυξη νέων προϊόντων ασφάλισης που λαμβάνουν υπόψη την περιβαλλοντική επίδραση.

Αυτές οι τάσεις αντιπροσωπεύουν το μέλλον του τομέα της θαλάσσιας ασφάλισης και αντικατοπτρίζουν τις εξελίξεις που αναμένεται να διαμορφώσουν την αγορά και τις πρακτικές στον τομέα αυτό. Η κατανόηση αυτών των τάσεων είναι σημαντική για την προετοιμασία και την προσαρμογή των ασφαλιστικών εταιρειών και επαγγελματιών στις μελλοντικές απαιτήσεις και προκλήσεις του τομέα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από την συγκριτική ανάλυση της έννοιας της καλής πίστης στις δυο έννομες τάξεις δηλαδή στην αγγλική και στην ελληνική, θα επιχειρηθούν να εξαχθούν κάποια βασικά συμπεράσματα, αναφορικά με την φύση και τα χαρακτηριστικά της εν λόγω αρχής καθώς και για το βαθμό επίδρασή τους στα δυο αυτά δίκαια.

Οι ομοιότητες που προκύπτουν από τη συγκριτική ανάλυση είναι οι ακόλουθες: καταρχάς, και στις δυο έννομες τάξεις, διακρίνεται το περιεχόμενο των αρχών της καλής πίστης και της υπέρτατης καλής πίστης. Τόσο στο αγγλικό όσο και στο ελληνικό δίκαιο, σε κάθε μια από τις δυο αυτές αρχές προσδίδεται κρίσιμη σημασία και βαρύτητα. Ειδικότερα η αρχή της καλής πίστης είναι μια αρχή γενικής ισχύος, η οποία καλείται προς εφαρμογή και καλύπτει όλα τα είδη των συμβατικών σχέσεων. Παράλληλα η αρχή της υπέρτατης καλής πίστης αποτελεί μια ειδικότερη έκφανση της αρχής της καλής πίστης, η οποία και στις δυο έννομες τάξεις, προσλαμβάνει ιδιαίτερη βαρύτητα και η οποία πρέπει να εφαρμόζεται στο πλαίσιο σύναψης συμβάσεων ναυτικής ασφάλισης και από τα δυο συμβαλλόμενα μέρη τα οποία σε υπερθετικό βαθμό συγκριτικά με την αρχή της καλής πίστης θα πρέπει σε κάθε επιμέρους στάδιο της σύμβασης ναυτικής ασφάλισης θα πρέπει να επιδεικνύουν εκατέρωθεν την υπέρτατη επιμέλεια, εντιμότητα και ειλικρίνεια, το καθένα έναντι του αντισυμβαλλομένου του.

Μια ακόμη ομοιότητα στις δυο έννομες τάξεις όσον αφορά την αρχή της υπέρτατης καλής πίστης, είναι ότι αυτή συνιστά το θεμέλιο λίθο στο κλάδο ναυτικών ασφαλίσεων. Πρόκειται για μια επιλογή των δυο νομοθετών η οποία καταδεικνύει την αναγκαιότητα εφαρμογής σε όλες τις συμβάσεις ναυτικής ασφάλισης μιας πιο προωθημένης και αυστηρής εκδοχής της αρχής της καλής πίστης. Συνεπώς η εφαρμογή της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης, απαιτεί ενέργειες εκ μέρους των συμβαλλομένων μερών που υπερβαίνουν την απλή τους βούληση για ειλικρινή συνεργασία και εντιμότητα. Αντίθετα εκδηλώνεται στον υπέρτατο βαθμό τόσο για τα δικαιώματα όσο και για τις εκατέρωθεν υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών.

Μια επιπλέον ομοιότητα είναι ότι και στις δυο έννομες τάξεις, αγγλική και ελληνική, η αρχή της υπέρτατης καλής πίστης αποτελεί αόριστη νομική έννοια. Έτσι σε καμία από τις δυο έννομες τάξεις δεν έχει θεσπιστεί από τον νομοθέτη μια διάταξη η οποία να αποσαφηνίζει το εννοιολογικό περιεχόμενο της αρχής, μέσω της διατύπωσης ενός ορισμού. Αντίθετα υπάρχουν διάσπαρτες διατάξεις οι οποίες μέσα από ένα τελολογικό πλαίσιο ερμηνείας, υποδεικνύουν το περιεχόμενο της αρχής, παράγοντας σε συνδυασμό με την θεωρία και την νομολογία, ένα γενικότερο πλαίσιο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που τα συμβαλλόμενα μέρη στην σύμβαση ναυτικής ασφάλισης, οφείλουν να τηρούν ενώ σε περίπτωση αμφισβήτησης, την διαφορά να επιλύουν τα δικαστήρια. Αν δηλαδή μια διαφορά οδηγηθεί ενώπιον του δικαστηρίου και στα δυο νομικά συστήματα τότε ο φυσικός δικαστής είναι αυτός που θα κρίνει τελικά αν έχει παραβιαστεί η αρχή, συνεκτιμώντας και ένα σύνολο ισχυόντων κοινωνικών και οικονομικών δεδομένων, και ποιες οι συνέπειες της παράβασης.

Τέλος και στην αγγλική και στην ελληνική έννομη τάξη, η αρχή της υπέρτατης καλής πίστης αποτελεί έκφραση της καλόπιστης συμπεριφοράς. Ειδικότερα στο πλαίσιο της σύμβασης ναυτικής ασφάλισης, αναμένεται και από τα δυο συμβαλλόμενα μέρη ξεχωριστά, να συμπεριφέρονται επιδεικνύοντας την δέουσα επιμέλεια, εντιμότητα και ειλικρίνεια απέναντι στον αντισυμβαλλόμενο τους.

Εκτός όμως από τις παραπάνω εντοπισθέντες ομοιότητες η συγκριτική ανάλυση της αρχής της υπέρτατης πίστης στις δυο έννομες τάξεις, οδηγεί σε συμπεράσματα σχετικά με την ύπαρξη κάποιων διαφορών.

Η πιο σημαντική διαφορά είναι ότι στο αγγλικό δίκαιο ότι η έννοια της καλής πίστης δεν θεμελιώνεται νομοθετικά ρητά σε καμία διάταξη νόμου. Αντίθετα, στο

ελληνικό δίκαιο υπάρχουν ένα σύνολο διατάξεων, οι οποίες ορίζουν ότι μεταξύ άλλων υποχρεώσεων σε μια συμβατική σχέση, προϋπόθεση για την ομαλή εξέλιξη της είναι η τήρηση της αρχής της καλής πίστης. Άρα στις περιπτώσεις που παραβιάζεται η εν λόγω αρχή, το ελληνικό δίκαιο ορίζει ρητά τις σχετικές κυρώσεις. Αντίθετα, στην αγγλική έννομη τάξη, παρέχεται απόλυτη διακριτική ευχέρεια στον δικαστή να κρίνει την υπόθεση, μη δεσμευόμενος από ρητά διατυπωμένες νομοθετικές διατάξεις.

Μια ακόμη εντοπισθείσα διαφορά αφορά την ίδια τη φύση της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης σε σχέση με το πως αυτή εφαρμόζεται πρακτικά στις δυο έννομες τάξεις. Ειδικότερα στο αγγλικό δίκαιο, η αρχή της υπέρτατης καλής πίστης ταυτίζεται με συγκεκριμένο κανόνα δικαίου του θαλάσσιου ασφαλιστικού δικαίου και δεν αντιστοιχεί σε γενική ρήτρα. Αντιθέτως, στο ελληνικό δίκαιο, η υποχρέωση του λήπτη της ασφάλισης να αποκαλύπτει τα ουσιώδη χαρακτηριστικά στοιχεία του ασφαλιστικού κινδύνου αποφεύγοντας κάθε ψευδή ή ανακριβή δήλωση αποτελεί έκφανση της αρχής της καλής πίστης, η οποία όπως προαναφέρθηκε, διέπει όλα τα στάδια εξέλιξης της ναυτικής ασφαλιστικής σύμβασης. Συνεπώς, η υποχρέωση του ασφαλισμένου για την υποχρέωση πληροφόρησης του ασφαλιστή, θα θεμελιωνόταν και χωρίς την θέσπιση διάταξης στον ΑσφΝ αλλά από τις διατάξεις 288 ΑΚ και 197-198 ΑΚ.

Μια ακόμη διαφορά είναι ότι στην αγγλική έννομη τάξη, πριν την τροποποίηση της στο μεν αγγλικό δίκαιο, πριν την τροποποίηση της Marine Insurance Act 1906 και όσον αφορά τα χρονικά σημεία υποχρέωσης τήρησης της αρχής της υπέρτατης πίστης, αυτό που ίσχυε ήταν, πως τα συμβαλλόμενα μέρη είχαν υποχρέωση να συμπεριφέρονται με αυτό τον τρόπο στο στάδιο των διαπραγματεύσεων, χωρίς να υπάρχει αντίστοιχη υποχρέωση κατά το στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης. Αυτό γιατί αν κάτι τέτοιο θα ήταν ενάντια στην γενικότερη τάση της αγγλικής έννομης τάξης απέναντι στην αρχή της καλής πίστης, κάτι που θα επέτεινε το αίσθημα ανασφάλειας δικαίου στα συμβαλλόμενα μέρη. Με την Insurance Act 2015, η οποία τροποποίησε την Marine Insurance Act 1906, αυτό που ίσχυε πλέον ήταν ότι οι συμβάσεις ναυτικής ασφάλισης είναι συμβάσεις που θα πρέπει να διέπονται από την υποχρέωση τήρησης της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης σε όλα τα στάδια τους. Μάλιστα η εν λόγω υποχρέωση, αντικαταστάθηκε

στην Insurance Act 2015, από την υποχρέωση της δίκαιης παρουσίασης του κινδύνου (duty of fair presentation of the risk) με την οποία έγιναν συγκεκριμένα τα στοιχεία που τα αντισυμβαλλόμενα μέρη, οφείλουν να γνωστοποιούν εκατέρωθεν, ενώ παράλληλα, το μέρος της ευθύνης για γνώση του κινδύνου μετακυλίστηκε στον ίδιο τον ασφαλιστή περιορίζοντας αισθητά το δικαίωμα να «αποφύγει την σύμβαση», δηλαδή να αρνηθεί να καλύψει τον ασφαλιστικό κίνδυνο. Ωστόσο, στην ελληνική έννομη τάξη, ο νομοθέτης προβλέπει ρητά την υποχρέωση τήρησης της αρχής αυτής κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων.

Όσον αφορά τις συνέπειες παραβίασης της υποχρέωσης τήρησης της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης εντοπίζεται ομοίως μια διαφορά μεταξύ των δυο έννομων τάξεων. Ειδικότερα στην αγγλική έννομη τάξη, η παραβίαση της αρχής της καλής πίστης στο πλαίσιο μιας σύμβασης ναυτικής ασφάλισης, δεν συνεπάγεται το δικαίωμα καταγγελίας της σύμβασης και συνεπώς την αποφυγή των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτή. Το μόνο που υπάρχει είναι το δικαίωμα καταγγελίας σε περίπτωση που υπάρξει θεμελίωση σε άλλη νομική βάση όπως για παράδειγμα αδικοπραξία. Στην ελληνική έννομη τάξη, αντίθετα, σε περίπτωση παραβίασης της αρχής, παρέχεται η δυνατότητα, είτε να τροποποιηθεί η σύμβαση ως προς τους όρους οι οποίοι επηρεάζονται λόγω της μη εφαρμογής της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης, είτε να καταγγελθεί. Παράλληλα στην ελληνική έννομη τάξη, προβλέπονται αφενός η καταγγελία της σύμβασης και άρα η μη επέλευση των έννομων συνεπειών της σύμβασης, αφετέρου και η δυνατότητα τροποποίησης της σύμβασης ανάλογα με την υπαιτιότητα δηλαδή αν υπάρχει δόλος ή αμέλεια.

Καταλήγοντας και μέσα από την συγκριτική ανάλυση της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης στις δυο έννομες τάξεις, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι προκύπτουν κάποιες ομοιότητες ως προς τη φύση και το περιεχόμενο της αρχής αλλά και σημαντικές διαφορές όπως οι συνέπειες σε περίπτωση παραβίασης της. Στο αγγλικό δίκαιο η αρχή της υπέρτατης καλής πίστης δεν θεμελιώνεται ρητά, αλλά προσδιορίζεται σε ένα πιο θεωρητικό επίπεδο μέσω άλλων εννοιών.

Στο πλαίσιο του αγγλικού δικαίου, και λόγω του γεγονότος πως η θεμελιωτική βάση της υπέρτατης καλής πίστης, δηλαδή η αρχή της καλής πίστης αντιμετωπίζεται πιο θεωρητικά, η έννοια της υπέρτατης καλής πίστης προσδιορίζεται από άλλες θεωρητικές έννοιες όπως η ειλικρίνεια, η εντιμότητα, κλπ. Αυτό σημαίνει

ότι η έννοια της υπέρτατης καλής πίστης στην αγγλική έννομη τάξη είναι ρευστή, καθώς πρόκειται μάλλον για ένα νομικό κατασκευάσμα, με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται ad hoc ανάλογα με την περίπτωση, και να λαμβάνει πιο ειδική μορφή από τον δικαστή ο οποίος κρίνει μια σχετική υπόθεση που οδηγήθηκε ενώπιόν του.

Στην ελληνική έννομη τάξη, όπως προαναφέρθηκε, υπάρχουν ρητές νομοθετικές αναφορές στην αρχή της καλής πίστης, ενώ παράλληλα όσον αφορά την αρχή της υπέρτατης καλής πίστης, υπάρχει ρητή διάταξη που προβλέπει πως σε περίπτωση μη τήρησης της στο στάδιο των διαπραγματεύσεων τότε υπάρχει η δυνατότητα τροποποίησης της ή καταγγελίας της και άρα αποφυγής των συνεπειών αυτής.

Κλείνοντας θα προτείνουμε σε ένα πλαίσιο De lege ferenda, θα πρέπει να θεσπιστεί μια νέα θεμελιωτική βάση για τις αρχές της καλής πίστης και της υπέρτατης καλής πίστης ιδίως στις συμβάσεις ναυτικών ασφαλίσεων, καθώς το αγγλικό δίκαιο είναι αυτό που έχει καθιερωθεί στην πράξη να χρησιμοποιείται παγκοσμίως στις διαφορές ναυτικού δικαίου αλλά και στις ναυτασφαλίσεις. Έτσι θα πρέπει να υπάρξει ρητή νομοθετική καθιέρωση των δυο αρχών της καλής πίστης, και της υπέρτατης καλής πίστης, με αντίστοιχη διευκρίνιση του περιεχομένου τους στις αιτιολογικές εκθέσεις των νομοθετημάτων που μελλοντικά θα τις θεσπίσουν. Παράλληλα θα πρέπει να υπάρξει νομοθετική αναφορά στις συνέπειες παραβίασεως της αρχής της υπέρτατης καλής πίστης στο πλαίσιο των συμβάσεων ναυτικής ασφάλισης, ανάλογα βέβαια με τον βαθμό υπαιτιότητας ώστε να καλλιεργηθεί ένα αίσθημα ασφάλειας στο πλαίσιο του αγγλικού δικαίου. Βεβαίως, η ελευθερία των συμβάσεων αποτελεί αξία ύψιστης αξίας, ωστόσο η ρητή θέσπιση με νόμο της υποχρέωσης της αρχής της (υπέρτατης) καλής πίστης, καθώς και των συνεπειών σε περίπτωση παραβίασης της, θα άλλαζε εντελώς το τοπίο των συμβατικών σχέσεων, εξασφαλίζοντας ασφάλεια δικαίου στα συμβαλλόμενα μέρη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγγλική Βιβλιογραφία

Βιβλία:

- Bamarouf, M. O. (2011). *How could the doctrine of utmost good faith affect intermediaries and mortgagees in marine insurance contracts?* Birmingham: Birmingham Law School.
- Bennett, H. N. (2019). *The Law of Marine Insurance*. Oxford University Press.
- Birds, J. (2020). *Modern insurance law* (pp. 80–87). London: Sweet & Maxwell.
- Clarke, M. A. (2016). *The Law of Insurance Contracts*. Informa Law from Routledge.
- Douglas, M. (2022). *Risk and Blame*. London and New York: Routledge.
- Ferrentino, R., & Vota, L. (2020). *The Risk in the Insurance Field: A Generalized Analysis*. *Journal of Mathematical Finance*, 10, 200-221.
- Gilman, J. C., & Mustill, M. J. (2014). *Arnould's Law of Marine Insurance and Average*. Sweet & Maxwell.
- Hill, C. (2018). *Maritime Law*. Informa Law from Routledge.
- Mandaraka-Sheppard, A. (2007). *Modern Maritime Law and Risk Management*. Informa Law from Routledge.
- Rose, F. D. (2012). *Marine Insurance: Law and Practice*. Routledge: Taylor and Francis.
- Soyer, B. (2014). *Warranties in Marine Insurance*. Informa Law from Routledge.

Άρθρα και Δημοσιεύσεις:

- Belanger, P., & Satin, C. (2017). Canada: Trends in insurance: From the internet of things to Insurtech. *Blakes Lawyers*, March 8, pp. 1–3.
- Eggers, P. M. (2019). Third party aggressors as insured perils under a marine insurance policy. *Asia Pacific Law Review*, 27(2), 270–285.
- Feinman, J. M. (2018). *Contract and Claim in Insurance Law*. *Connecticut Insurance Law Journal*, Vol. 25, No. 1, 2018, Rutgers Law School Research Paper.
- Gründl, H., Post, T., & Schulze, T. (2016). To Hedge or Not to Hedge: Managing Demographic Risk in Life Insurance Companies. *The Journal of Risk and Insurance*, 73, 19-41.
- He, H., Tian, D., Yi, S., & Liu, W. (2020). Analysis of financial demand and financial support model for the development of marine economy. *Journal of Coastal Research*, 107(S.I.), 77–80.
- Heij, C., & Knapp, S. (2018). Predictive power of inspection outcomes for future shipping accidents—an empirical appraisal with special attention for human factor aspects. *Maritime Policy and Management*, 45(5), 604–621.

- Hooley, R. (2014). [Review of Good Faith in English Law, by J. F. O'Connor]. *The Cambridge Law Journal*, 49(3), 515–517.
- Iodice, A., & Piccinno, L. (2021). Whatever the cost: Grain trade and the Genoese dominating minority in Sicily and Tabarka (16th-18th centuries). *Business History*, 1-19.
- Jaeger, C. C., Renn, O., Rosa, E. A., & Webler, T. (2021). *Risk, Uncertainty, and Rational Action*. London: Earthscan.
- Lorenc, A., & Kuźnar, M. (2018). An intelligent system to predict risk and costs of cargo thefts in road transport. *International Journal of Engineering and Technology Innovation*, 8(4), 284–293.
- Luhmann, N. (2015). *Risk: A Sociological Theory*. Berlin and New York: de Gruyter.
- Masi, G. (2014). Maritime trade from Ragusa (Dubronik) to western Europe during the 16th and 17th century. In D. Couto, F. Gunerun, & M. P. Pedani (Eds.), *Seapower, technology and trade*, Piri Reis University (pp. 275–280).
- Puscaciu, V., & Ebiere, S. O. (2019). The European Integration—Realities and Perspectives. *The International Conference*, 14(1), 487–495.

Ελληνική Βιβλιογραφία

Βιβλία:

- Αθανασοπούλου, Β. (2010). *Η αρχή της υπέρτατης καλής πίστης στις θαλάσσια ασφάλιση*. Αθήνα: Σάκκουλας.
- Γεωργιάδης, Α. Σ. (2012). *Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου* (4η έκδοση). Π. Ν. Σάκκουλας.
- Γεωργιάδης, Απ., & Σταθόπουλος, Μ. (1997). *Αστικός Κώδιξ – Ερμηνεία κατ' άρθρο Νομολογία Βιβλιογραφία*, Τόμος Ι Γενικές Αρχές, Άρθρα 1-286.
- Δανιήλ, Γ. (2022). *Στοιχεία του δικαίου της θαλάσσιας ασφάλισης*. Νομική Βιβλιοθήκη.
- Μπεχλιβάνης, Α. (2008). *Το καθήκον προσυμβατικής αναγγελίας στο ασφαλιστικό δίκαιο*. Σάκκουλας.
- Μυλωνόπουλος, Δ. Ν. (2012). *Δημόσιο και Ιδιωτικό Ναυτικό Δίκαιο* (2η έκδοση). Αθ. Σταμούλης.
- Παζαρζής, Μ. Ι. (2016). *Ναυτασφαλίσεις*. Da Vinci.
- Ρόκας, Ι. (2016). *Συμβατικό ασφαλιστικό δίκαιο*. Αθήνα: Σάκκουλας.
- Χατζηνικολάου – Αγγελίδου, Ρ. (2000). *Ασφαλιστική Σύμβαση – Η προστασία του ασφαλισμένου ως καταναλωτή*. Σάκκουλας.
- Χριστοδούλου, Δ. (2023). *Ο Νέος Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου και οι επιπτώσεις του στη Θαλάσσια Ασφάλιση*. Εκδόσεις Σάκκουλα.

Άρθρα:

- Παπαδόπουλος, Ι. (2023). "Αλλαγές στη Θαλάσσια Ασφάλιση με τον Νέο ΚΙΝΔ." *Ναυτικό Δίκαιο*, τεύχος 45, σελ. 34-56.